

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ENSTİTÜSÜ

III.GÖÇ ÇALIŞMALARI SEMPOZYUMU 2026

22-23 EKİM

GAÜN ATATÜRK KÜLTÜR SAHNESİ

PROGRAM

PROGRAM

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ahmet Ayhan Koyuncu – Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Fuat Gökçe – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Ayhan Özer – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Derya Silibolatlaz Baykara – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Emrah Cinkara – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Esra Siverekli – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Eyyüp Tanrıverdi – Dicle Üniversitesi
Prof. Dr. Fuat Güllüpinar – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Halil İbrahim Yakar – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut Çınar – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut Kaya – Harran Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Çiçek – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Duruel – İskenderun Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Murat Erdoğan – Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Sarıbyık – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Nalan Işık – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Rüstem Yanar – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Sıtkı Karadeniz – Mardin Artuklu Üniversitesi
Prof. Dr. Şehmus Demir – Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
Prof. Dr. Taner Akçacı – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Yakup Bulut – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf Adıgüzel – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel Karadaş – Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynep Şahin Mencütek – University of Osnabrück
Doç. Dr. Ali Zafer Sağıroğlu – Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Bayram Bozkurt – Gaziantep Üniversitesi
Doç. Dr. Demet Dönmez – Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Doç. Dr. Emrullah Akcan – Gaziantep Üniversitesi
Doç. Dr. Ferhat Arık – Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan Gülerce – Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Halil Karadaş – Mardin Artuklu Üniversitesi
Doç. Dr. İlbey Dölek – Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Fatih Güloğlu – Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Doç. Dr. Mesut Şöhret – Gaziantep Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Can – Gaziantep Üniversitesi
Doç. Dr. Sever Işık – Gaziantep Üniversitesi
Doç. Dr. Soner Akın – Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra Verim – Gaziantep Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil Yılmaz – Gaziantep Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kadir Temiz – İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih Sert – Gaziantep Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Miraç Aslan – Gaziantep Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Neva Öztürk Sevinç – Ankara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Saniye Teze – Gaziantep Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Susan Beth Rottmann – Özyeğin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şenay Leyla Kuzu – Gaziantep Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tülay Atay – Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Dr. Hidayet Siddıkoğlu – BİLİM Organization for Research and Social Studies
Dr. İbrahim Özhazar – Gaziantep Üniversitesi
Dr. Maybritt Jill Alpes – University of Oxford
Dr. Osman Bahadır Dinçer – Bonn International Centre for Conflict Studies (BICC)
Dr. Recep Şehitoğlu – T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Lefkoşa İletişim Müşaviri

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Mehmet Çiçek

Prof. Dr. Derya Silibolatlaz Baykara

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil Yılmaz

Arş. Gör. Canan Şeyma Demir

Arş. Gör. Yusuf Solak

Gen. Sekr. Yrd. Mehmet Ali Eminoğlu

22 Ekim

Çevrim İçi Oturumlar

14.00-15.30

1A | Göç Politikaları, Uyum ve
Geri Dönüş

1B | Göç, Eğitim ve Sağlık

1C | Kimlik, Aidiyet ve Statü

1D | Ekonomi, Tarih ve Temsil

Katılmak istediğiniz oturumun QR kodunu okutunuz.

1A

1B

1C

1D

PROGRAM AKIŞI

22 Ekim

12.30-13.00

GAÜN Türk Musikisi Devlet
Konservatuvarı Müzik Dinletisi

13.00-14.00

Açış Konuşmaları

14.00-14.15

Çay / Kahve Arası

14.15-14.45

Türk Kızılay Gaziantep Toplum
Merkezi Sunumu, İlhan Kılıç - Toplum
Merkezi Yöneticisi

14.45-16.30

Panel Oturumu
“Türkiye’de Göç Yönetimi:
Politikalar, Uygulamalar ve
Gelecek Perspektifleri”

PROGRAM AKIŞI

23 Ekim

9.00-10.30

1A | Geri Dönüş Göçü ve Demografik Dönüşüm
1B | Göç, Sağlık ve Sağlık Hizmetlerine Erişim
1C | Göç, Kadın ve Aile

10.30-10.45

Çay / Kahve Arası

10.45-12.15

2A | Göç, Ekonomi ve Kalkınma
2B | Kimlik, Aidiyet ve Öteki
2C | İkinci Kuşak, Göçmen Gençlik ve Dijital Dönüşüm

12.15-14.00

Öğle Yemeği

14.00-15.30

3A | Göç Politikaları, Hukuk ve Güvenlik
3B | Göç, Eğitim ve Okula Uyum
3C | Göç, Tarih, Edebiyat ve Kültürel Bellek

15.30-15.45

Çay / Kahve Arası

15.45-16.00

Kapanış ve Değerlendirme

22 Ekim

ÇEVİRİM İÇİ OTURUMLAR

Göç Politikaları, Uyum ve Geri Dönüş
Oturma Başkanı: Önder Yalçın

Salon 1A, 14.00-15.30

Uyumun Hegemonik İnşası

Osman Şimşek

Dönüşün Hegemonik İnşası

Osman Şimşek

Sınır Geçişinden Gündelik Hayata: Gaziantep'te Yaşamış Suriyelilerin Dönüş Sonrası Deneyimleri

Ahmet Bayraktar

Suriye'deki Siyasi Değişim Sonrasında Türkiye'den Gönüllü Geri Dönüşler: Dinamikler, Uyum Süreçleri ve Karşılaşılan Güçlükler

Ulviyenur Kiriş, Ayşe Erkmen

22 Ekim

ÇEVİRİM İÇİ OTURUMLAR

Göç, Eğitim ve Sağlık
Oturma Başkanı: Mehmet Ali Eminoğlu

Salon 1B, 14.00-15.30

Suriyeli Lise Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Uyum Deneyimleri: Gaziantep'te Nitel Bir Çalışma
Havva Dokur

Göçmen Öğrencilerin Psikososyal Sorunları, Baş Etme Mekanizmaları ve Okulun Koruyucu Rolü: Kavramsal ve Ampirik Bir İnceleme
Mehmet Nuri Çağlar

Mültecilere Yönelik Psikolojik Desteğin Profesyonellerin Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi: Nitel Bir Meta-Sentez
Gülbahar Arıcı

Türk Vatandaşlarının Göçmenlerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi Konusundaki Algıları: Adalet, Eşitlik ve Kaynak Kullanımı Açısından Bir Sosyal Algı Analizi (Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi Örneği)
Ömer Çeken, Murat Cihangir

Gaziantep'teki Suriyeli Mülteci Hamile Kadınlar Arasında Folik Asit Kullanımı ile İlgili Bilgi, Uygulamalar ve Sağlık Sonuçlarının Değerlendirilmesi
Barwaço Rashid Osman, Nilgün Katrancı

22 Ekim

ÇEVİRİM İÇİ OTURUMLAR

Kimlik, Aidiyet ve Statü
Oturma Başkanı: Doç. Dr. Ayşe Eroğlu

Salon 1C, 14.00-15.30

İkinci Kuşak Afganistanlı Özbek Göçmenlerde
Psikososyal Uyum, Hayatın Anlamı ve Dindarlık
Algısı: Nitel Bir Saha Araştırması

Gülistan Sucu

Nitelikli Suriyeli Sığınmacılarda Çok Boyutlu Statü
Kaybı: Gaziantep Örneği

Ali Fuat Gökçe, Dilek Aksoy

22 Ekim

ÇEVİRİM İÇİ OTURUMLAR

Ekonomi, Tarih ve Temsil
Oturum Başkanı: Arş. Gör. Dr. İbrahim Özhazar

Salon 1D, 14.00-15.30

Türkiye’de Kadın Göçünün Bölgesel Ekonomik Büyüme ve Kadın İşgücü Piyasasına Etkisi

Tuba Akan, İbrahim Arslan

Osmanlı Döneminden Modern Döneme Cezayirli Alim ve Yazarların Göçü

Noura Nezir

Viktorya Dönemi Londra’sında Göçmen Çocuklar: Yoksulluk, Eğitim ve Sosyal Dışlanma

Gülten Akgül, Özcan Çelik, Yusuf Özkurt, Alper Güngör,
Nurefşan Kılıç

Göçün Görsel Temsilleri: Green Border ve L’Histoire de Souleymane Filmleri ile Yapay Zekâ Görsellerinin Karşılaştırmalı Analizi

Merve Erel

Türkiye’de Ekonomik Büyüme Sektörel Yapı ve İç GöçünPanel Veri Analizi

Soner Akın

23 Ekim

OTURUMLAR

Geri Dönüş Göçü ve Demografik Dönüşüm
Oturma Başkanı: Prof. Dr. Yakup Bulut

Salon A, 09.00-10.30

Suriye'de Güvenlik ve Gönüllü Geri Dönüş: İki Ülke İçin Yeni Bir Dönem

Abdulkadir Tok

Gönüllü Geri Dönüş Tartışmaları Kapsamında Suriyeli Kadınların Deneyimleri

Özgür Yılmaz, Şenay Leyla Kuzu

Arap Medyasında Suriyeli Göçmenlerin Gönüllü Geri Dönüşü

Eyyüp Tanrıverdi

Türkiye'de Tersine Göç Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Mehmet Kaplan, Başak Demirci Kaplan

Göç ve Türkiye Nüfusunun Geleceği

Bilge Köksel

23 Ekim

OTURUMLAR

Göç, Sağlık ve Sağlık Hizmetlerine Erişim
Oturma Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Esra Verim

Salon B, 09.00-10.30

**Misafirlikten Geçici Korumaya: Türkiye’de Zorunlu
Göç Sonrası Sağlık Hizmetlerinin Normatif
Dönüşümü Üzerine Bir Doküman Analizi**
Savaş Gök, Mutlu Erdi Bilecen

**Sosyal Devletin Merkezi Yaklaşımının Sağlık
Hizmetleri ve İç Göç Üzerindeki Etkileri**
Murat Toprak

**Göçmen Çocukların Sağlık Hizmetlerine Erişim
Engelleri**
Esra Verim, Betül Karahan Yılmaz

**Göçmenlerde Çifte Beslenme Yüğü: Beslenme
Yetersizliği ve Obezitenin Epidemiyolojik
Değerlendirilmesi**
Zeynep Ece Gögebakan, Esra Verim

**Türkiye’de Göç ve Psikoloji İlişkisi PRİSMA’ya
Göre İncelenmesi**
Hüseyin Yaslı

23 Ekim

OTURUMLAR

Göç, Kadın ve Aile
Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Şenay Leyla Kuzu

Salon C, 09.00-10.30

Göçün Kadınlaşması Bağlamında Orta Asya'da Ulusötesi (Transnasyonel) Annelik

Aziza Ergeshkyzy, Yücel Karadaş

Kayıt Dışı Evlilikler, Yapısal Kırılganlıklar: İstanbul'da Göçmen ve Mülteci Kadınların Misyar Pratikleri

Semra Akay

Göçmen Annelerin Perspektifinden Çocukların Kültürel ve Toplumsal Uyumu ile Aile İçi Yaşantılar: Tanımlayıcı Kesitsel Bir Çalışma

Saniye Teze, Resul Karaduman

Gençlerin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Tutumları: Göç ve Kültürel Bağlam Üzerinden Bir Literatür İncelemesi

Sevde Aktaş, Saniye Teze

Türkiye'de Göçmen Kadın Araştırmalarının Gelişimi: Temalar ve Eğilimler

Abdurrahman Ünal

23 Ekim

OTURUMLAR

Göç, Ekonomi ve Kalkınma
Oturma Başkanı: Prof. Dr. Derya Silibolatlı Baykara

Salon A, 10.45-12.15

Mülteci ve Göçmen Gençlerin İstihdam Edilebilirliğinin Artırılmasında Yerel STK'ların Rolü: Türkiye, Avusturya, İsveç ve Romanya Örneği
Hasan Çiçek, Şenay Kızılkum, Kadir Kılıç

Göçün Kent Ekonomisine Etkileri: İşgücü ve Konut Piyasaları Üzerinden Bir Değerlendirme
Berna Balcı İzgi

Zorunlu Göçten Ekonomik Entegrasyona: Göçmen Girişimciliğinde Sermayenin Dönüşüm Dinamikleri
Ayça Yeşil

Suriyeli Göçmenlerin Türkiye'de Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Yansımaları
Ali Aytekin

Beyin Göçü Literatürünün Dönüşümü: Bibliyometrik Bir Analiz
Mehmet Neşe

23 Ekim

OTURUMLAR

Kimlik, Aidiyet ve Öteki
Oturma Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil Yılmaz

Salon B, 10.45-12.15

Göç, Kimlik ve Öteki: Almanya'da Radikal Sağ Söylem

Bekir Halhallı

Uluslararası Göçte Kültürel Karşılaşma: Davranış ve Etkileşimin Bourdieu'cü Bir Analizi

Mehmet Tan, Mesut Soyalın

Tanınma, Yanlış Tanınma ve Aidiyet: Gaziantep'te Yaşayan Suriyeli Mültecilerin Toplumsal Entegrasyon Deneyimleri

Dilan Balci, Mehmet Sincar

Aynı Çatı, Farklı Kimlikler: Deprem Sonrası Konteyner Kentte Suriyelilerin Etnik Temelli Mekânsal Kümelenmesi

Ebru Mercandağı

Türkiye'de Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Kimlik ve Aidiyet Deneyimleri: Sistemik Bir Literatür İncelemesi

Dilek Uçkaç Ertuğrul

23 Ekim

OTURUMLAR

İkinci Kuşak, Göçmen Gençlik ve Dijital Dönüşüm
Oturma Başkanı: Doç. Dr. Sever Işık

Salon C, 10.45-12.15

**Göç Yönetiminde Yapay Zekâ: 2015–2026 Yılları
Arasındaki Web of Science Verilerine Dayalı
Bibliyometrik Bir Analiz**

Canan Şeyma Demir, Derya Silibolatlaz

**“Arada Kalmak”tan Çoklu Aidiyete: İkinci Kuşak
Göçmen Gençlerin Kimlik İnşasına Sosyolojik Bir
Bakış**

Nurbanu Tinas

**Sosyoloji Alanında Göçmen Gençlik Literatürünün
Bibliyometrik Analizi (2000-2026)**

Muhammed Mücahid Dalkılıç

**Göç Etmeden Göçmen Olmak: İkinci Kuşağın Hukuki
Statüsü, Aidiyeti ve Geleceği**

Sevil Omuş

**Göç Yönetimi ve Yapay Zekâ: Yerli Yapay Zekâ
Aracı Bilge8 Örneği**

Barış Ayaz

**DİJİTALLEŞME ve GÖÇÜN AİLE İÇİ İLİŞKİLERE ETKİSİ:
SOSYAL MEDYA KULLANIMI, DİJİTAL BAĞIMLILIK ve DİJİTAL
EBEVEYNLIK PRATİKLERİNİN SOSYOLOJİK ANALİZİ**

İlknur Ağtürk

23 Ekim

OTURUMLAR

Göç Politikaları, Hukuk ve Güvenlik
Oturma Başkanı: Doç. Dr. Mesut Şöhret

Salon A, 14.00-15.30

**7552 Sayılı İklim Kanunu Çerçevesinde İklim Kaynaklı
İç Göçün Yönetimi: İdarenin Uyum, Planlama ve
Koordinasyon Yükümlülükleri**
Buket Deniz

**Suriye-Türkiye Sınır Hattındaki Örgütsel Yapıların
Göç ve Güvenlik İlişkisine Etkisi: Gaziantep
Örneği**
Ahmet Güler

**Güvenikleştirme ve İnsan Hakları Kısılacında Göç
Jeopolitiği: Sınır Rejimleri ve İnsani
Yükümlülüklerin Dönüşümü**
Aimoor Daniyarova

**Geçici Olan Statü, Kalıcı Olan Eşitsizlik: Göç
Yönetişiminde “Geçicilik Tuzağı”**
Sevil Omuş

**Türk ve Alman Ordularının Göçmen Politikaları
Üzerinden Karşılaştırmalı Analizi**
Celal Çankaya

23 Ekim

OTURUMLAR

Göç, Eğitim ve Okula Uyum
Oturma Başkanı: Prof. Dr. Mehmet Çiçek

Salon B, 14.00-15.30

Yeni Bir Kültür, Yeni Bir Okul, Yeni Bir Benlik: Göçmen Öğrencilerde Kültürleşme ve Akademik Uyum İlişisine Eğitim Psikolojisi Açısından Kuramsal Bir Bakış

İbrahim Damar, Kübra Karaman

Mülteci Çocukların Eğitime Katılımındaki Risk Faktörleri: Sosyal Hizmet Merkezi Meslek Elemanlarının Görüşleri

Gülşen Fırak, Mehmet Sincar

Göç ve Eğitim Geçmişi Bağlamında İngilizce Öğrenme Deneyimleri: Gaziantep'te Suriyeli ve Türk Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Tuğba Altunöz

Göçmen ve Mülteci Öğrencilerin Eğitiminde Travma Bilgili Yaklaşım: Uluslararası Literatürden Türkiye Bağlamına Kavramsal Çıkarımlar

Cansu Aydın, Mehmet Çiçek

23 Ekim

OTURUMLAR

Göç, Tarih, Edebiyat ve Kültürel Bellek
Oturma Başkanı: Prof. Dr. Mustafa Sarıbuğ

Salon C, 14.00-15.30

**Sovyet Nüfus Mühendisliğinin İskân Coğrafyası
Olarak Orta Asya: Stalin Dönemi Zorunlu Göç
Politikaları**

Dilara Akramova

**Oryantalist Literatürde Habeşistan'a Hicretin
Reddi: Gabriel Said Reynolds Örneği**

Ahmet Kuray

**Gaziantep'te Yaşayan Barakların İskân Şiirlerinde
ve Türkülerinde Göç**

Behiye Köksel

**7 Ekim Sonrası Gazze Şiirinde Tehcir ve Gündelik
Hayat: You Must Live Seçkisindeki Beş Şiirin
Tematik Tahlili**

Abdulkadir Karacadağ

**Kitleli Suriyeli Göçü ve Yeni Suriye Edebiyatında
Göç Romanı**

Eyyüp Tanrıverdi

Göç Politikaları, Uyum ve Geri Dönüş

22 Ekim 2026 · Çevrim İçi Oturum 1 · 14.00-15.30

Uyumun Hegemonik İnşası

Osman ŞİMŞEK

İstanbul Kent Üniversitesi

E-posta: osmnsmssek7@gmail.com

Özet

Bu bildiri, Suriyeli mültecilerle birlikte yaşamın toplumsal uyum ve bütünleşme bağlamında nasıl anlamlandırıldığını incelemektedir. Çalışmanın odağında, yerli katılımcıların mültecilerin toplumsal yaşamdaki konumuna, birlikte yaşamın koşullarına ve toplumsal uyum ve bütünleşmeye ilişkin fikir ve görüşleri yer almaktadır. Araştırma, İzmir'in farklı semtlerinde yaşayan yerli katılımcılarla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelere dayanmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde Suriyeli mültecilerle gündelik yaşam içerisindeki temas yoğunluğu dikkate alınmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler, toplumsal uyum ve bütünleşmeye ilişkin algıların hangi ölçütler üzerinden şekillendiğini ortaya koymaktadır. Saha bulgularında dil, kültürel pratikler, kamusal alan kullanımı, toplumsal cinsiyet, kuşak ve kentsel mekân gibi unsurların öne çıktığı görülmektedir. Türkçe kullanımı kimi değerlendirmelerde toplumsal ilişki kurmanın ötesine geçerek aidiyet ve toplumsal düzene bağlılığın göstergesi olarak ele alınırken, kültürel pratiklerin kamusal görünürlüğü de kabul edilebilirliğin sınırlarını belirleyen unsurlardan biri hâline gelmektedir. Benzer biçimde, mültecilerin kentsel mekânlardaki varlığına ilişkin değerlendirmeler, farklı mekânların kimlere ve hangi koşullarda ait görüldüğüne dair ayrımlar üretmektedir. Bu algılar toplumsal cinsiyet ve kuşak farklılıklarıyla da kesişerek mülteci gruplarına yönelik farklı değerlendirmelerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bulgular birlikte değerlendirildiğinde, toplumsal uyum ve bütünleşmeye ilişkin algıların önemli ölçüde yerleşik toplumun norm ve beklentileri üzerinden şekillendiği görülmektedir. Uyum, karşılıklı bir toplumsal ilişki ve ortaklaşma sürecinden çok, mültecilerin mevcut toplumsal normlara ne ölçüde yaklaşabildiği üzerinden değerlendirilmektedir. Bu durum, mültecilerin kabulünün belirli davranış, görünürlük ve yaşam pratiklerine bağlı olarak koşullandırıldığını göstermektedir. Geçici koruma rejiminin ürettiği hukuki belirsizlik de bu algısal çerçeveye birleşerek mültecilerin toplum içerisindeki konumunu geçicilik ve kalıcılık arasında belirsiz bir zeminde tutmaktadır. Bu sonuçlardan hareketle bildiri, toplumsal uyum ve bütünleşmeye ilişkin söz konusu algıları hegemonik uyum kavramı üzerinden tartışmaktadır. Kavram, yerleşik toplumun normlarının uyumun ölçütü hâline geldiği ve toplumsal kabulün bu ölçütler üzerinden değerlendirildiği ilişki biçimini ifade etmektedir. Hegemonik uyumun işleyişi açık bir zorlamadan çok, gündelik yaşam içerisinde normal kabul edilen davranış ve pratiklerin ölçüt hâline gelmesi üzerinden ortaya çıkmaktadır. Böylece uyum beklentileri, mültecilerin toplumsal kabul için belirli normlara yaklaşmasını gerektiren bir çerçeve üretmektedir. Sonuç olarak çalışma, toplumsal uyum tartışmasını mültecilerin topluma ne ölçüde uyum sağladığı sorusuyla sınırlamak yerine, uyumun hangi toplumsal ölçütler üzerinden tanımlandığını ve bu ölçütlerin gündelik yaşamda nasıl üretildiğini tartışmaya açmaktadır. İzmir örneğinden hareketle ortaya çıkan bulgular, toplumsal uyumun karşılıklı bir bütünleşme süreci olarak algılanmasından ziyade, yerleşik toplumun normlarının belirleyici olduğu bir ilişki biçimine dönüştüğünü işaret etmektedir. Bu çerçevede hegemonik uyum, toplumsal kabulün sınırlarını ve uyum beklentilerinin gündelik yaşamda nasıl kurulduğunu anlamak için önerilen bir kavramsallaştırma olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Toplumsal uyum, hegemonik uyum, Suriyeli mülteciler, makbul mülteci, İzmir.

Dönüşün Hegemonik İnşası

Osman ŞİMŞEK

İstanbul Kent Üniversitesi

E-posta: osmnsmssek7@gmail.com

Özet

Türkiye'de 2016'dan bu yana devlet kurumları tarafından 'gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli geri dönüş' olarak tanımlanan süreç, Aralık 2024'te Esad rejiminin çöküşünün ardından daha görünür ve yoğun bir hâle gelmiştir. Bu çalışma, geri dönüşü bireysel bir tercih ya da göç yönetiminin teknik bir aşaması olarak değerlendirmek yerine, yıllar içerisinde biriken hukuki, ekonomik ve toplumsal koşulların şekillendirdiği uzun süreli bir süreç olarak ele almaktadır. Geri dönüşün kendisinden çok, dönüş fikrinin hangi koşullar altında giderek daha makul, mümkün ve kabul edilebilir bir seçenek hâline geldiği üzerinde durulmaktadır. Geçici statünün yarattığı belirsizlik, ekonomik kırılganlık, toplumsal dışlanma ve geleceğe ilişkin güvencesizlik, mültecilerin kalma deneyimini ve gelecek tasarımlarını zaman içerisinde yeniden şekillendiren unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu süreç, önceki çalışmalarda geliştirilen hegemonik uyum kavramıyla birlikte ele alınarak hegemonik dönüş kavramının geliştirilmesini sağlamaktadır. Hegemonik uyum, mültecilerin toplumsal kabulünün ev sahibi toplumun normlarına, değerlerine ve beklentilerine uyum sağlama koşuluna bağlanmasını ifade etmektedir. Kalabilmenin belirli davranış biçimlerini benimsemek ve toplumsal sınırları gözetmek üzerinden şekillendiği bu süreç, zaman içerisinde dönüşün koşullarını da hazırlayabilmektedir. Uyum beklentilerinin yarattığı sınırlar ve kalıcı bir gelecek kurmanın önündeki engeller arttıkça, daha önce kalışı mümkün ve makul kılan koşullar dönüşü daha düşünülebilir bir seçenek hâline getirebilmektedir. Bu anlamda hegemonik uyum ve hegemonik dönüş, aynı toplumsal düzen içerisinde birbirini izleyen iki süreç olarak değerlendirilmektedir. Hegemonik dönüş, geri dönüşü fiziksel bir yer değiştirme olarak sınırlandırmamakta; bireylerin gelecek tasarımlarını, kalma ve dönme seçeneklerini değerlendirme biçimlerini ve kendi kararlarını anlamlandırma süreçlerini de kapsamaktadır. Buradaki mesele, bütün geri dönüşlerin zorla gerçekleştiğini ileri sürmek değil, 'gönüllülük' olarak tanımlanan kararların hangi toplumsal, hukuki ve ekonomik koşullar içerisinde şekillendiğini sorgulamaktır. Çalışma, resmî açıklamalar, hukuki düzenlemeler, uluslararası insan hakları raporları ve yargı kararlarından oluşan belgelerin karşılaştırmalı doküman analizine dayanmaktadır. Ayrıca baskı altında imzalatıldığı belgelene gönüllü geri dönüş formlarına ilişkin vakalar ile Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları incelenmektedir. Sonuç olarak hegemonik dönüş kavramı, geri dönüşün nasıl yönetildiğini açıklamanın ötesinde, dönüş kararının ortaya çıktığı toplumsal zemini ve 'gönüllülük' olarak adlandırılan tercihin hangi koşullarda şekillendiğini tartışmaya açmaktadır. Böylece geri dönüş, sınırın diğer tarafına gerçekleşen fiziksel bir hareketten ziyade, belirli geleceklerin mümkün, makul ve tercih edilebilir hâle geldiği toplumsal bir süreç olarak ele alınmaktadır.

Anahtar kelimeler: Suriyeli mülteciler, Gönüllü geri dönüş, Hegemonik uyum, Hegemonik dönüş, Göç yönetişimi

Sınır Geçişinden Gündelik Hayata: Gaziantep’te Yaşamış Suriyelilerin Dönüş Sonrası Deneyimleri

Ahmet BAYRAKTAR

Bağımsız Araştırmacı

E-posta: ahmetwalidbayraktar@gmail.com

Özet

Bir geri dönüşün sınır kapısında kayda geçirilmesi, dönüş sonrasında hayatın nasıl kurulabildiğini açıklamaz. Bu çalışma, Gaziantep’te yaşamış ve görüşme sırasında Suriye’de ikamet eden Suriyelilerin, geri dönüş kararını gündelik hayat içinde nasıl yeniden değerlendirdiklerini; iş, konut, eğitim, aile ilişkileri, hareketlilik ve gelecek tasavvurları üzerinden incelemektedir. Keşfedici nitel araştırma kapsamında, ölçüt temelli amaçlı örnekleme ve zincirleme yönlendirme yoluyla ulaşılan on katılımcıyla Arapça yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Örneklem dokuz erkek ve bir kadından oluşmaktadır. Görüşmeler, refleksif tematik analiz yaklaşımıyla vaka içi ve vakalar arası karşılaştırma yapılarak çözümlenmiş; karşıt ve ayrışan vakalar, yorumun sınırlarını belirlemek için özellikle dikkate alınmıştır. Görüşmeler, dönüş öncesindeki beklentiler ile dönüş sonrasında deneyimlenen hayat arasındaki mesafenin bütün vakalarda aynı biçimde ortaya çıkmadığını göstermektedir. Bazı katılımcılar karşılaşılabilecek güçlükleri önceden beklediklerini anlatırken, bazıları ancak yerleştikten sonra görünür hâle gelen hizmet sorunlarını ya da beklediklerinden daha yavaş ilerleyen iyileşmeyi vurgulamıştır. Bununla birlikte, beklenti–gerçeklik mesafesi tek başına pişmanlığı açıklamamaktadır. Vakalar arasındaki daha belirgin ayrım, mevcut kaynakların gündelik hayatta nasıl kullanılabildiğinde ortaya çıkmaktadır: işe dönmek düzenli gelire ulaşmak anlamına gelmeyebilmekte, mesleki deneyim işyeri veya finansman olmadan kullanılamayabilmekte, ücretli çalışma ise aile, konut ve çocukların eğitimini aynı yerde birleştirmeye yetmeyebilmektedir. Buna karşılık konut, mesleki bilgi, araçlar, ortaklık ve finansmanın birlikte çalışabildiği bir vakada daha istikrarlı bir gündelik düzen kurulabilmiştir. Aile içinde de dönüş tek bir deneyime karşılık gelmemektedir. Katılımcının kendi dönüşünü doğru bulması, eşinin ya da çocuklarının aynı değerlendirmeyi paylaşması anlamına gelmemektedir. Benzer biçimde, Gaziantep’e duyulan özlem ile Türkiye’ye yeniden yerleşme isteği aynı şey değildir; kent bazı anlatılarda temizlik, hizmetler, çalışma hayatı, ilişkiler ve gelecek için karşılaştırmalı bir referans olarak varlığını sürdürmektedir. Bu çalışma, geri dönüşün sınır geçişiyle tamamlanan tekil bir karar olmaktan çok, kişinin ve ailesinin sürdürebileceği bir gündelik hayat kurma çabası içinde yeniden değerlendirilen bir süreç olduğunu ileri sürmektedir. Bu nedenle dönüş sonrası deneyimi anlamak, yalnızca kaç kişinin döndüğünü değil, geçim, konut, eğitim, aile ve hareketlilik imkânlarının birlikte ne ölçüde işler hâle gelebildiğini de incelemeyi gerektirir. Çalışma keşfedici niteliktedir ve istatistiksel temsil iddiası taşımamaktadır.

Anahtar kelimeler: Suriyeliler, Geri Dönüş Göçü, Dönüş Sonrası Deneyim, Yeniden Entegrasyon, Gaziantep, Nitel Araştırma

Suriye’deki Siyasi Değişim Sonrasında Türkiye’den Gönüllü Geri Dönüşler: Dinamikler, Uyum Süreçleri ve Karşılaşılan Güçlükler

Ulviyenur KİRİŞ, Ayşe ERKMEN

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: ulviyekirisan@gmail.com, aerkmen@gantep.edu.tr

Özet

Uzun yıllar boyunca rejim baskısı nedeniyle mesafeli bakılan geri dönüş süreci, Aralık 2024’te Esad rejiminin devrilmesiyle birlikte yeni bir boyut kazanmış ve gönüllü geri dönüş sayısında artış meydana gelmiştir. Ancak bu sürecin sürdürülebilirliği, dönen bireylerin saha şartlarına yeniden uyum sağlayabilme, ekonomik ve sosyal yaşamlarını kurabilme kapasitelerine bağlıdır. Savaş ardında ciddi bir yıkım bırakmıştır. Bu yıkım göz önüne alındığında, bireylerin Türkiye’deki düzenlerini sonlandırarak dönüş kararı almaları ve Suriye’de karşılaştıkları dinamikler incelenmesi gereken bir araştırma alanı olarak öne çıkmaktadır. Bu kapsamda, Esad sonrasında Türkiye’den Suriye’ye dönen bireylerin deneyimleri, geri dönüş kararlarını şekillendiren itici ve çekici faktörler ile saha şartlarında zorlanan konular incelenmiştir. Nitel araştırma doğrultusunda fenomenoloji ilkelerine dayandırılan çalışma grubunu rejim değişimi sonrasında Türkiye’den Suriye’ye gönüllü geri dönüş yapmış 18 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır. Çalışmada amaçsal ve kartopu örnekleme yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Suriye’de farklı şehirlerde ikamet eden 11 kadın ve 10 erkek olmak üzere toplam 21 katılımcı ile gerçekleştirilen derinlemesine yüz yüze mülakatlar aracılığıyla veriler toplanmıştır. Elde edilen bulgular; yasal statü belirsizlikleri, ekonomik istikrarsızlık ve toplumda hissedilen psikolojik baskının, bireylerin Türkiye’de en çok zorlandıkları konular ve Suriye’ye yönelmelerindeki itici unsurlar olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu; vatandaşlık hakkı, iş ve barınma güvencesi, olumlu toplumsal algı ile aile bütünlüğünün sağlanması durumunda Türkiye’de kalmayı tercih edeceklerini ifade etmişlerdir. Dönüş motivasyonları incelendiğinde ise vatan sevgisi, çocukların geleceğini kendi kültürleri doğrultusunda Suriye’de inşa etme arzusu ve uzun süredir görülemeyen aile fertleriyle bir araya gelme beklentisi gibi etkenlerin öne çıktığı görülmektedir. Buna ek olarak; Türkiye’deki yaşamın pahalılaşması, iş ve barınma kısıtlamaları süreci tetikleyen maddi faktörlerdir. Ancak saha verileri, tüm bu faktörlerin harekete geçebilmesi için rejim değişiminin sağlanmasının ön koşul niteliğinde olduğunu ortaya koymaktadır. Dönüş sonrasında Suriye’de yaşanan uyum süreçleri ve karşılaşılan güçlükler incelendiğinde; bireylerin kurumsal yoksunluk, altyapı yetersizlikleri ve hizmet standartlarındaki düşüşün yanı sıra barınma krizi ve iş fırsatlarının darlığı gibi sorunlarla yüzleştikleri tespit edilmiştir. Bu duruma ek olarak; asayiş tedirginliği, mayın tehdidi ve bireysel silahlanma güvenlik algısını zedelemektedir. Psikososyal boyutta ise geçmiş travmaların tetiklenme korkusu ile rejimin düşmesine rağmen bıraktığı istihbarat kaygısı gözlemlenmiştir. Bir diğer önemli nokta ise uzun yıllar Türkiye’de kalan ve artık Türkiye’deki düzene alışan katılımcıların dönüşlerini “bir gurbetten diğer gurbete” geçiş olarak tanımlamalarıdır. Bu süreçte sosyal ağ kaybının neden olduğu yalnızlaşma, dilde uyum güçlüğü ve kültürel yabancılığa tespit edilmiştir. Tüm bu koşullara rağmen katılımcıların büyük bir çoğunluğu; Suriye’de elde edilen uluslararası hareket özgürlüğü, Esad sonrası ülkeye duyulan güçlü aidiyet hissi, rejim sonrası fiziki güvenliğin tesisi ve çocukların kültürel devamlılığı gibi gerekçelerle dönüş kararlarından pişman olmadıklarını belirtmişlerdir. Buna karşın; altyapı yetersizliği ve kronik işsizlik nedeniyle pişmanlık duyan bireyler ile Türkiye’deki yetişme yıllarını “asıl vatan” olarak gören genç kuşakta Türkiye’ye yeniden dönme arzusu güçlü biçimde varlığını korumaktadır. Öte yandan görüşmecilerin bir kısmı, Suriye’nin henüz yeniden inşa edilme aşamasında olduğunu vurgulayarak, tekrar karar alma imkânı verilmesi halinde bir süre daha bekleyip, hazırlık süreçlerini tamamladıktan sonra dönmeyi tercih edeceklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Gönüllü geri dönüş, Suriyeli sığınmacılar, Siyasi değişim, Karar alma mekanizmaları, Uyum süreçleri

Göç, Eğitim ve Sağlık

22 Ekim 2026 · Çevrim İçi Oturum 2 · 14.00-15.30

Suriyeli Lise Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Uyum Deneyimleri: Gaziantep'te Nitel Bir Çalışma

Havva DOKUR

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: dokurhavva@gmail.com

Özet

Türkiye ülkeye kabul edilen çok sayıda mülteciye ev sahipliği yapmıştır. Suriye'den gelen mülteciler ise yaklaşık 4 milyona yakın bir sayıyla ilk sırada yer almaktadır. Ülkemize gelen bu göçmenlerin büyük bir çoğunluğu 18 yaşın altında ve 1 milyonu aşkını da okul çağındadır. Suriyeli mülteciler konusunda eğitim alanında ilk vadede geri dönecekleri saviyla acil ihtiyaçlara hitap eden planlamalar yapmıştır. Bu planlamalardan biri Geçici Barınma Merkezlerinde (GEM) yapılan eğitim faaliyetleridir. Fakat savaşın uzun süre boyunca devam etmesi, yaşamsal fonksiyonların sekteye uğraması ve gelen Suriyeli mülteci sayısının artarak devam etmesiyle birlikte daha uzun süreli ve istikrarlı eğitim programları ve planlamalarına ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda çocukların eğitim sorunu gündeme alınmıştır. Bu çalışma mevcut literatürdeki ergenlik dönemindeki Suriyeli öğrencilerin alanyazına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Ortaöğretim Lise kademesinde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin okula akademik ve sosyal uyumunu ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada 4 kişi 9.sınıf öğrencisi 3 kişi 10.sınıf 4 kişi 12.sınıf olan toplam 12 Suriyeli öğrencinin görüşü alınarak değerlendirilmiş ve öneriler sunulmuştur. Bulgulara göre ortaöğretim öğrencilerinin akademik uyumunu güçleştiren temel faktör, öğrencilerin Türkçe okuma ve yazma becerilerinin yetersiz olmamasına karşın Anadolu lisesi müfredatlarında diğer öğrencilerin zorlandığı derslere benzer olduğu, dil problemini yavaş yavaş aşmış oldukları görülmektedir. Sosyal uyum konusunda ise özellikle 9. sınıf öğrencilerinin grup oyunlarından ve etkinliklerden dışlanma gibi çeşitli sorunlar yaşadıkları gözlenmiştir. Suriyeli öğrencilerin arkadaşları tarafından kabulleriyle ilgili görüşleri değerlendirildiğinde öğrencilerin özellikle okula yeni başladığında, 9. sınıfta arkadaşları tarafından kabul edilmekte sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin genel olarak algıladıkları sorunlar etnik kimliklerine yönelik hakaret içeren sözler olduğu anlaşılmıştır. Öğrenciler genel olarak okula uyum sağladıkları, zorbalığa uğramadıkları yönünde çoğul bir grubun temsil ettiği görülmektedir. Okula yeni başlayan öğrenciler akademik ve sosyal desteğe daha fazla ihtiyaç duymakta, bu desteği alan öğrenciler sonraki sınıflara daha iyi uyum sağlamaktadırlar. Özellikle kız öğrencilerin 11 ve 12.sınıfa kadar devam etmeleri eğitimde eşitlik ilkesinin mülteciler arasında da hakim olmaya başladığını göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Lise, Ergenlik, Sosyal uyum, Akademik başarı, Yabancı

Göçmen Öğrencilerin Psikososyal Sorunları, Baş Etme Mekanizmaları ve Okulun Koruyucu Rolü: Kavramsal ve Ampirik Bir İnceleme

Mehmet Nuri ÇAĞLAR
E-posta: caglar.m.nuri@gmail.com

Özet

Göç; yalnızca mekânsal bir yer değiştirme eylemi değil, bireyin sosyal, duygusal, kültürel ve ekonomik alanlardaki tüm tutumlarını sarsan travmatik bir yaşam olayıdır. Bu süreçten en kırılgan düzeyde etkilenen grupların başında gelişimsel evrelerinin kritik dönemlerinde bulunan çocuk ve ergenler gelmektedir. Bu bildiri; göçmen öğrencilerin yaşadığı psikososyal güçlükleri, kullandıkları baş etme mekanizmalarını ve eğitim sisteminin koruyucu rolünü geniş literatür verileri ve 265 göçmen öğrenciyle yürütülen ampirik araştırma bulguları ışığında ele almayı amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modelindeki nicel saha verileri ve alan yazın sentezi; öğrencilerin %42,6'sında klinik düzeyde TSSB ve yüksek anksiyete, %38,2'sinde somatizasyon (bedenselleştirme), %54'ünde ise yoğun gelecek kaygısı olduğunu göstermektedir. Cinsiyete göre stresi dışı vurum biçimlerinin farklılaştığı; kız öğrencilerin içe kapanma ve somatizasyon, erkek öğrencilerin ise öfke ve davranım sorunları sergilediği saptanmıştır. Aile içi iletişim ve güvenli okul ikliminin ise çocukların psikolojik dayanıklılıklarını doğrudan artıran temel koruyucu faktörler olduğu belirlenmiştir.

Göç; bireyi alıştığı sosyo-kültürel dokudan kopararak belirsizlik, kayıp ve yeniden yapılanma süreçlerinin hâkim olduğu yeni bir ortama iter. Zorunlu yerinden edilme sonrası sığındıkları ülkelerin eğitim sistemlerine entegre olmaya çalışan göçmen öğrenciler, akademik yükümlülüklerin yanı sıra çok katmanlı psikososyal güçlüklerle karşılaşmaktadır. Kriz dönemlerinde eğitime erişim ve okul çatısı altında bulunmak çocuk için en temel koruyucu bariyerdir. Okul ortamları, göçmen çocuklar için yalnızca müfredat bilgisi edinilen yerler değildir. Ager ve Strang'in (2008) entegrasyon modeline göre okullar; normatif yaşama dönüşü temsil eden, travmayı hafifleten, güvenlik duygusunu pekiştiren ve toplumsal entegrasyonu sağlayan en temel sığınaklardır. Ancak dil bariyeri, ötekileştirilme ve akran zorbalığı bu süreci aksatabilmektedir.

Anahtar kelimeler: Göçmen öğrenciler, Travma sonrası stres, Somatizasyon, Psikolojik dayanıklılık, Güvenli okul iklimi

Mültecilere Yönelik Psikolojik Desteğin Profesyonellerin Bakış Açışıyla Değerlendirilmesi: Nitel Bir Meta-Sentez

Gülbahar ARICI

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: aricigulbahar30@gmail.com

zet

Türkiye, uzun yıllardır mültecilere yönelik psikolojik destek hizmetlerinin yürütüldüğü geniş bir uygulama alanına sahiptir. Buna karşın, bu hizmetleri sunan profesyonellerin deneyim ve değerlendirmelerini ele alan nitel çalışmalar sınırlı sayıda olup, psikologların deneyimleri, psikoterapi uygulamaları, psikososyal destek, grup çalışmaları, sanat temelli uygulamalar ve çevrim içi destek gibi psikolojik destek sürecinin farklı yönlerine odaklanmaktadır. Bu çalışmaların ortaya koyduğu bulguların birlikte ele alınması, sürecin bütüncül olarak anlaşılması açısından önemlidir. Bu alışma, Türkiye’de mültecilerle yürütülen psikolojik destek sürecini, hizmeti sunan profesyonellerin bakış açısından araştırmayı; psikologların ve psikologların dahil olduğu ruh sağlığı profesyoneli gruplarının deneyimlerini ele alan nitel çalışmalar üzerinden süreci şekillendiren ortak ve ayrışan örüntüleri anlamayı amaçlamaktadır. Araştırmada nitel meta-sentez yöntemi kullanılmış ve çalışmalar tematik sentez yaklaşımı doğrultusunda analiz edilmiştir. Literatür taraması 2011–2026 yıllarıyla sınırlandırılmış; PubMed, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademik zerinden Türkçe ve İngilizce anahtar sözcüklerle gerçekleştirilmiştir. Dahil etme ölçütlerini karşılayan yedi nitel çalışma meta-senteze dahil edilmiştir. Çalışmaların bulguları ayrı ayrı kodlanmış; elde edilen kodların çalışmalar arasında karşılaştırılmasıyla dokuz betimleyici küme, bu kümeler arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesiyle ise beş analitik tema geliştirilmiştir. Bulgular beş analitik tema altında bütünleştirilmiştir: (1) Ruhsal zorlanmanın toplumsal bağlamı: Psikolojik müdahalenin sınırları, (2) İhtiyaç ile müdahale kapasitesi arasındaki gerilim: Profesyonelin yetememe ve aşırı sorumluluk deneyimi, (3) Terapötik ilişkide çoklu dinamikler, (4) Profesyonelin konumlanışındaki dönüşüm ve (5) Psikolojik hizmet kapasitesinin taşıyıcı yapıları. İlk tema, mültecilerle yürütülen psikolojik destek sürecinin toplumsal ve yapısal koşullardan ayrı işlemediğini göstermektedir. Sosyal, ekonomik ve hukuki sorunlar ile koruma gereksinimleri çok boyutluyken, ruhsal zorlanmayı üreten veya sürdüren bu koşulların psikolojik müdahalenin kapsamını aşması, psikolojik desteğin sınırlarını görünür kılmaktadır. İkinci tema, karşılanamayan ihtiyaçların psikolojik destek ilişkisi içinde görünür kalmasının ihtiyaç ile müdahale kapasitesi arasında yarattığı gerilime işaret etmektedir. Bu gerilim profesyonelde yetememe ve aşırı sorumluluk deneyimine, duygusal ve bedensel yüklenmeye ve bazı durumlarda tükenmeye kadar uzanabilmektedir. nc tema, terapötik sürecin yalnız danışan ve terapist arasındaki ikili ilişkiden oluşmadığını göstermektedir. Dil farklılığı ve tercüman eşliğinde çalışma, kültürel anlamlandırmalar, mülteci danışanın ve profesyonelin farklı toplumsal konumları, kurumun çalışma biçimi, hizmetin süresi ve sürekliliği ile grup ve topluluk ilişkileri bu sürecin nasıl kurulacağını ve sürdürüleceğini biçimlendirmektedir. Dördüncü tema, mültecilerle çalışmanın profesyonelin konumlanışında tek yönlü olmayan bir dönüşümle ilişkilenebildiğini göstermektedir. Bazı çalışmalarda mesleki esneklik, kültürlerarası öğrenme, kişisel ve mesleki gelişim, anlam ve sosyal-politik duyarlılığın artması ne çıkarken; değer çatışmaları, sosyal geri çekilme ve profesyonelin kendi kişisel ve toplumsal konumunu yeniden değerlendirmesi de bu deneyimin parçaları olarak görülmektedir. Beşinci tema ise psikolojik hizmetin niteliği ve sürdürülebilirliğinin yalnız bireysel profesyonel yeterliğine bağlı olmadığını göstermektedir. Süpervizyon ve eğitim, ekip ve akran dayanışması, disiplinlerarası çalışma, açık rol ve görevler, işlevsel yönlendirme mekanizmaları, klinik özerklik, profesyonellere yönelik psikolojik destek ve öz-bakım kaynaklarına erişim ile sürekliliği olan kurumsal yapılar, ruh sağlığı profesyoneli ve psikolojik destek sürecini taşıyan bileşenler olarak öne çıkılmaktadır. Sonuçlar, mültecilerle yürütülen psikolojik desteğin profesyonel ile danışan arasında yürütülen yalıtılmış ya da klinik müdahale olarak değil; toplumsal koşullar, ilişkisel dinamikler, profesyonelin konumu ve hizmeti taşıyan kurumsal ve mesleki yapılarla birlikte şekillenen çok katmanlı ve bütüncül bir süreç olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Mülteci ruh sağlığı, Psikolojik destek, Ruh sağlığı profesyonelleri, Nitel meta-sentez

Türk Vatandaşlarının Göçmenlerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi Konusundaki Algıları: Adalet, Eşitlik ve Kaynak Kullanımı Açısından Bir Sosyal Algı Analizi (Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi Örneği)

Ömer ÇEKEN, Murat CİHANGİR
Batman Üniversitesi

E-posta: cekenomer@gmail.com, murat.cihangir@batman.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, Türk vatandaşlarının göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimine yönelik algılarını sağlıkta adalet, sağlıkta eşitlik ve sağlık hizmetlerinde kaynak kullanımı boyutları çerçevesinde incelemektir. Çalışmada bireylerin göçmenlerin sağlık hizmetlerinden yararlanmasına ilişkin değerlendirmelerinin hangi sosyal algılar doğrultusunda şekillendiğinin belirlenmesi ve bu algıları etkileyen demografik değişkenlerin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Ayrıca araştırma, Türkiye'de göçmen sağlığı politikalarının toplum tarafından nasıl değerlendirildiğini anlamaya yönelik teorik ve uygulamalı katkı sunmayı hedeflemektedir. Türkiye, son yıllarda uluslararası göç hareketlerinden en fazla etkilenen ülkelerden biri olup, göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimi hem sağlık politikalarının hem de kamuoyunun önemli tartışma alanlarından biri hâline gelmiştir. Mevcut çalışmaların büyük çoğunluğu göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişiminde karşılaştıkları sorunlara odaklanırken, Türk vatandaşlarının bu konuya ilişkin algıları sınırlı sayıda araştırmada ele alınmıştır. Bu çalışma, göçmen sağlığını toplum perspektifinden değerlendirmesi ve sağlıkta adalet, eşitlik ile kaynak kullanımı kavramlarını aynı model içerisinde incelemesi bakımından literatüre özgün katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Araştırma nicel, tanımlayıcı ve kesitsel araştırma deseninde planlanmıştır. Araştırmanın evrenini sağlık hizmetlerinden yararlanan Türk vatandaşları, örneklemini ise Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesine başvuran 18 yaş ve üzerindeki Türk vatandaşları oluşturmaktadır. Araştırmada gönüllülük esasına dayalı olarak veri toplanması planlanmaktadır. Veri toplama aracı, araştırmanın amacı ve ilgili literatür doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan yapılandırılmış anket formudur. Anket formunda katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin belirlenmeye yönelik soruların yanı sıra göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimine ilişkin adalet, eşitlik ve kaynak kullanımı algılarını değerlendiren 5'li Likert tipi ifadeler yer almaktadır. Elde edilen verilerin SPSS programı kullanılarak analiz edilmesi planlanmaktadır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, güvenirlik analizleri ve değişkenlerin özelliklerine uygun istatistiksel testlerden yararlanılacaktır.

Anahtar kelimeler: Göçmen, Sağlık hizmetlerine erişim, Sağlıkta adalet, Sağlıkta eşitlik, Kaynak kullanımı, Sağlık politikaları

Gaziantep'teki Suriyeli Mülteci Hamile Kadınlar Arasında Folik Asit Kullanımı ile İlgili Bilgi, Uygulamalar ve Sağlık Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Barwaqo Rashid OSMAN, Nilgün KATRANCI

E-posta: barwaqo.rasheed@gmail.com, nilgunkatranaci@gantep.edu.tr

Özet

Folik asit, fetal gelişimi desteklediği ve nöral tüp defektlerini ve diğer olumsuz gebelik sonuçlarını önlemeye yardımcı olduğu için gebelik sırasında önemli bir mikro besindir. Bu çalışma, Türkiye'nin Gaziantep ilinde yaşayan, hamile Suriyeli mülteci kadınlar arasında folik asit kullanımına ilişkin bilgi, uygulamalar ve sağlık sonuçlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Örneklemine amaçlı ve kolay örnekleme yöntemlerinin bir kombinasyonu kullanılarak seçilen 100 hamile Suriyeli mülteci kadın oluşturmuştur. Veriler Mart – Ekim 2025 tarihleri arasında, sosyo-demografik özellikleri, folik asit bilgisini, folik asit kullanım uygulamalarını ve anne ve bebek sağlığı sonuçlarını kapsayan çoktan seçmeli ve açık uçlu yarı yapılandırılmış form ile yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Analiz SPSS 26 paket programı kullanılarak; kategorik değişkenler frekans ve yüzdeyle [n (%)], sürekli değişkenler ise ortalama $\pm$ standart sapma ve minimum-maksimum değerleriyle sunuldu. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde Pearson ki-kare (χ^2) testi $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde kullanıldı. Nitel veriler MAXQDA programı ile analiz edildi. “Folik asit bilgi, tanım ve zamanlama farkındalığı”, “Folik asit kullanım pratikleri, uyum ve karşılaşılan zorluklar” ve “Risk algısı, Olumsuz klinik sonuçlar” olarak 3 ana tema belirlendi. Bulgular, katılımcıların çoğunun folik asit hakkında bilgi sahibi olduğunu ve nöral tüp defektlerinin önlenmesiyle ilişkisini anladığını göstermiştir. Bununla birlikte, gebelik öncesi folik asit kullanımının gerekliliğini bilen kadın oranı daha düşüktü ve bu koruyucu yaklaşım henüz herkes tarafından benimsenmemiştir. Gebelik öncesi dönemde folik asit kullanımı; kullanım zamanlamasına dair bilgi düzeyi ($\chi^2 = 26.568$, $p < 0.001$), gebelik planlaması ($\chi^2 = 24.377$, $p < 0.001$) ve geçmiş gebelik komplikasyonları ($\chi^2 = 12.678$, $p = 0.013$) ile doğrudan ilişkili bulundu. Bulgular, genel farkındalık düzeyi ile bunun fiili uygulamaya dönüşmesi arasında önemli bir mesafe olduğunu ortaya koymaktadır. Gebelik öncesi danışmanlığın geliştirilmesi, profesyonel tavsiyelerin standartlaştırılması, Arapça ve Türkçe bilgi sağlanması ve toplum temelli anne sağlığı eğitiminin güçlendirilmesi, Gaziantep'teki Suriyeli mülteci kadınlar arasında folik asidin zamanında ve düzenli kullanımını artırabilir.

Anahtar kelimeler: Folik asit desteği, Suriyeli mülteciler, Gebe kadınlar, Anne sağlığı

Kimlik, Aidiyet ve Statü

22 Ekim 2026 · Çevrim İçi Oturum 3 · 14.00-15.30

İkinci Kuşak Afganistanlı Özbek Göçmenlerde Psikososyal Uyum, Hayatın Anlamı ve Dindarlık Algısı: Nitel Bir Saha Araştırması

Gülistan SUCU
Bingöl Üniversitesi

E-posta: gsucu@bingol.edu.tr

Özet

Bu araştırma, Türkiye'nin Bursa, Şanlıurfa, Tekirdağ, İstanbul şehirleri ve Avrupa'nın Dublin ve Mönchengladbach'da yaşamını sürdüren ikinci kuşak Afganistanlı Özbek göçmenlerin sosyal uyum deneyimlerini, varoluşsal anlam arayışlarını ve dindarlık biçimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Göç literatüründe ilk kuşak göçmenlerin ekonomik ve hukuki entegrasyonuna odaklanılırken, ev sahibi ülke ile menşe ülke kültürü arasında yetişen ikinci kuşağın hayatın anlamına dair algıları ve dindarlık biçimleri göz ardı edilmektedir. Bu çalışma, söz konusu teorik boşluğu doldurarak farklı coğrafi bağlamlardaki göç, din ve kuşaklararası uyum ilişkisini nitel bir yaklaşımla ele almaktadır. Nitel araştırma desenine uygun olarak kurgulanan çalışmanın verileri, yarı yapılandırılmış mülakatlar aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik sampling stratejisi benimsenmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin farklı illerinde (Bursa, Şanlıurfa, Tekirdağ ve İstanbul) ikamet eden göçmenlerin yanı sıra, Türkiye'deki yaşam deneyiminin ardından eğitim ve çalışma amacıyla İrlanda'nın Dublin şehrine ve Almanya'nın Mönchengladbach şehrine giden 3 katılımcı da dâhil olmak üzere toplam 13 ikinci kuşak Afganistanlı Özbek göçmenle görüşülmüştür. Elde edilen nitel veriler, içerik analizi tekniğiyle detaylı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre katılımcılar, okulda ve sosyal ortamlarda zaman zaman yerel halkın çocuklarına kıyasla iki kültür arasında kalmışlık, kimlik bocalama süreçleri ve çeşitli zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Hayatı "sıfırdan inşa etmek" durumunda kalan bireylerin büyük çoğunluğu, varoluşsal anlam arayışlarının ancak dinî değerler ekseninde bir karşılık bulduğunu vurgulamışlardır. Din, katılımcılar için hem uyum sorunlarıyla başa çıkmada hem de toplumsal entegrasyonda kolaylaştırıcı ve bütünleştirici bir işlev üstlenmektedir. Türkiye'den yurt dışına (Dublin ve Mönchengladbach) giden katılımcıların söylemlerinde ise hayata idealize anlamlar yüklemek yerine "olağan ve normal bir yaşam sürdürme" arzusu öne çıkmakla birlikte, dinin hayata anlam katan kuşatıcı ve koruyucu rolünün devam ettiği tespit edilmiştir. Çalışma, ister Türkiye'deki illerde (Bursa, Şanlıurfa, Tekirdağ, İstanbul) ister Avrupa şehirlerinde (Dublin, Mönchengladbach) yaşasınlar, ikinci kuşak göçmenlerin psikososyal uyum sürecindeki sosyokültürel zorlukları aşmada dinin hem varoluşsal bir anlam kaynağı hem de uyumu destekleyici manevi bir mekanizma olarak kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Elde edilen bulgular, göçmen uyum politikalarında sosyo-dini dinamiklerin göz önünde bulundurulması gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar kelimeler: İkinci kuşak göçmenler, Afganistanlı Özbek Göçmenler, Psikososyal uyum, Hayatın Anlamı, Dindarlık

Nitelikli Suriyeli Sığınmacılarda Çok Boyutlu Statü Kaybı: Gaziantep Örneği

Ali Fuat GÖKÇE, Dilek AKSOY

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: afgokce@gantep.edu.tr, dilekbyhn5@gmail.com

Özet

Suriye’de yaşanan zorunlu göç süreci, bireylerin yalnızca coğrafi olarak yer değiştirmelerine değil, göç öncesinde sahip oldukları mesleki, ekonomik ve toplumsal konumların yeniden şekillenmesine de neden olmuştur. Bu çalışma, Gaziantep’te yaşayan nitelikli Suriyeli sığınmacıların göç sonrasında deneyimledikleri statü kaybını, bu kayba yol açan mekanizmaları ve statünün yeniden inşasına yönelik beklentilerini sosyal politika perspektifinden incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülmüş ve çalışma kapsamında 30 katılımcıdan 14 sorudan oluşan görüşme formu aracılığıyla elde edilen veriler tematik olarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda bulgular; göç öncesi mesleki ve toplumsal konum, zorunlu göç ve statü kırılması, mesleki sermayenin aktarılamaması, çok boyutlu statü kaybı, destek mekanizmaları ve statünün yeniden inşası ile sosyal politika beklentileri olmak üzere altı ana tema altında değerlendirilmiştir. Katılımcıların sahip oldukları eğitim ve mesleki birikimin göç sonrasında işgücü piyasasına aynı ölçüde aktarılamadığını göstermektedir. Özellikle dil, diploma ve yeterliliklerin tanınması/denklik, kurumsal süreçler ve meslek ile yapılan iş arasındaki uyumsuzluk, mesleki statünün yeniden kurulmasını güçleştiren temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Statü kaybının yalnızca ekonomik olmadığı; toplumsal prestij, mesleki kimlik ve bireyin kendi konumuna ilişkin değerlendirmelerini de kapsayan çok boyutlu bir nitelik taşıdığı görülmektedir. Katılımcıların mesleklerine yeniden dönme yönündeki güçlü eğilimleri ise sosyal yardımların tek başına statü kaybının giderilmesi açısından yeterli olmadığını düşündürmektedir. Nitelikli sığınmacılara yönelik sosyal politikaların geçim desteğinin ötesine geçerek mesleki yeterliliklerin tanınması, mesleki dil desteği ve niteliklere uygun istihdam mekanizmalarını kapsaması gerektiği sonucuna ulaşmaktadır.

Anahtar kelimeler: Zorunlu göç, Statü kaybı, Nitelikli sığınmacılar, Mesleki sermaye, Suriyeli sığınmacılar

Ekonomi, Tarih ve Temsil

22 Ekim 2026 · Çevrim İçi Oturum 4 · 14.00-15.30

Türkiye’de Kadın Göçünün Bölgesel Ekonomik Büyüme ve Kadın İşgücü Piyasasına Etkisi

Tuba AKAN, İbrahim ARSLAN

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: tugbaakn12@gmail.com, arslan@gantep.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 2008–2025 döneminde kadınların iç göç hareketleri ile bölgesel ekonomik büyüme ve kadın işgücü piyasası arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmada TÜİK tarafından yayımlanan İBBS Düzey 1 kapsamındaki yedi bölgeye ait kadın göçü, kişi başına GSYH, kadın istihdamı, kadın işgücüne katılımı ve kadın işsizliği verileri kullanılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı istatistikler, Pearson korelasyon analizi ve panel veri yöntemlerinden yararlanılmıştır. Veri kapsamındaki farklılıklar nedeniyle ekonomik büyüme analizi 2008–2024, kadın işgücü piyasası analizi ise 2014–2024 döneminde gerçekleştirilmiştir. Bulgular, kadın göçünün bölgesel ekonomik gelişmişlik farklılıklarıyla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Kadın göçünün özellikle Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde yoğunlaştığı, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ise göç verme eğiliminin daha belirgin olduğu görülmektedir. Alınan kadın göçü ile kişi başına GSYH arasında güçlü ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($r=0,765$; $p<0,001$). Kadın göçü ile kadın istihdamı arasındaki ilişki pozitif ve anlamlı olup ($r=0,351$; $p<0,01$), net kadın göçü ile kadın istihdamı arasındaki korelasyonun da pozitif olduğu belirlenmiştir ($r=0,392$; $p<0,001$). Ayrıca kadın istihdamı ile kişi başına GSYH arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0,494$; $p<0,001$). Panel veri sonuçları, kadın göçünün kadın istihdamı ve kadınların işgücüne katılımı üzerinde olumlu yönde ilişkili olduğunu, kadın işsizliği üzerinde ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermektedir. Bununla birlikte, alınan kadın göçü ile kişi başına GSYH arasındaki pozitif ilişkinin sabit etkiler modelinde anlamlılığını kaybetmesi, göç ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin bölgesel farklılıklar dikkate alındığında daha sınırlı değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Sonuç olarak kadın göçü, kadınların ekonomik yaşama katılımı ve bölgesel gelişmişlik açısından önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bölgesel gelir farklılıklarının azaltılması, kadın istihdamını artıracak yatırımların desteklenmesi ve özellikle gelişmişlik düzeyi düşük bölgelerde nitelikli istihdam olanaklarının geliştirilmesi, kadınların ekonomik yaşama katılımını güçlendirebilir ve bölgesel göç dengesizliklerinin azaltılmasına katkı sağlayabilir.

Anahtar kelimeler: Kadın Göçü, İç Göç, Kadın İstihdamı, İşgücüne Katılım, Bölgesel Ekonomik Büyüme, Panel Veri

Osmanlı Döneminden Modern Döneme Cezayirli Alim ve Yazarların Göçü

Noura NEZİR
Dicle Üniversitesi

E-posta: nouranezir@gmail.com

Özet

Bu çalışma, Osmanlı döneminden modern dönemlere kadar Cezayirli alim ve yazarların göçünü seçilmiş örneklerle incelemektedir. Cezayir'den ayrılmanın hangi koşullarda yerel ilim ve kültür hayatını zayıflatığı, göçmenin iki toplumla kurduğu aidiyet ilişkisi ve yurt dışında üretilen bilginin ülkeye hangi kanallardan ulaşabildiği üzerinde durulmaktadır. Amaç, ayrılmayı başlı başına kayıp veya başarı saymadan, yolculuğun koşulları ile sonrasında sürdürülen faaliyetleri birlikte değerlendirmektir. Araştırma, amaçlı vaka seçimine dayanan nitel bir tarihsel karşılaştırmadır. Osmanlı dönemi için Ahmed el-Makkârî, İbnü't-Tercümân ve Ahmed b. Ammâr'a ilişkin kayıtlar; Cezayir'e öğrenim amacıyla gelen İbn Zâkûr'un icazetiyle birlikte ele alınmıştır. Tarihsel örneklerde Sa'dallâh ve Büşenâfi'den, yayımlanmış belge metinlerinde Charef ve Derbal'dan yararlanılmıştır. Modern dönemde Sayad'ın göç sosyolojisi, Djebbar'ın yerel kayba ilişkin değerlendirmeleri, Djeflat, Drif ve Wickramasekara'nın bilgi dolaşımı tartışmaları incelenmiştir. Assia Djebbar'ın metinleri, Milkovitch-Rioux ve Leperlier'in çalışmalarıyla birlikte dil, hafıza, sürgün ve edebî tanınma bakımından ele alınmıştır. Karşılaştırmada ayrılma koşulları, çalışmaların sürdürüldüğü ortam ve bilginin ulaştığı kişiler esas alınmıştır. Biyografi, icazet ve edebî anlatının farklı bilgiler sunması gözetilmiş; her örnek kendi tarihsel koşulları içinde değerlendirilmiştir. Bulgular, her ilim yolculuğunun kalıcı göç olarak değerlendirilemeyeceğini göstermektedir. Makkârî'nin farklı merkezlerde gelişen kariyeri ile İbnü't-Tercümân'ın savaş ve esaretle değişen yolculuğu aynı koşullar içinde açıklanamaz. İbn Zâkûr'un yaklaşık dört aylık dersi ve Ahmed b. Ammâr'ın takrizi ise belirli dersleri ve ilmi yazışmaları izlemeye imkân verir. Bununla birlikte, bir ilişkinin belgelenmesi, yerel kaybın telafi edildiğini tek başına göstermez. Modern örneklerde güvenlik, çalışma koşulları, dil ve yayın imkânları göçün sonuçlarını şekillendirir. Sayad'ın çifte yokluk yaklaşımı, bağların sürmesinin her iki toplumda kabul görmeye yetmeyebileceğini açıklar. Djebbar'ın anlatıları ise hafızanın başka bir dilde ve yazarın anlatımıyla nasıl aktarıldığını görünür kılar. Çalışma, dönemler arasında kaybın büyüklüğünü ölçmemektedir. Göçün yerel sonuçlarını değerlendirmek için ayrılışlara ilişkin bilgilerin, öğretimin devamı ve eserlerin kullanımı hakkındaki bilgilerle tamamlanması gerektiği sonucuna ulaşmaktadır. Ortak araştırma, danışmanlık, geçici öğretim ve çeviri, bilginin Cezayir'e ulaşabileceği yollar arasındadır; bunların etkisi, yerel kurumların bu ilişkileri sürdürebilmesine bağlıdır. Bu nedenle katkı, yalnızca temasın kurulmasıyla değil, tamamlanan çalışmalar ve bunlardan yararlanan kişiler üzerinden değerlendirilmelidir.

Anahtar kelimeler: Osmanlı Cezayiri, Beyin göçü; Aidiyet, Bilgi dolaşımı; Assia Djebbar

Viktorya Dönemi Londra’ında Göçmen Çocuklar: Yoksulluk, Eğitim ve Sosyal Dışlanma

Gülten AKGÜL, Özcan ÇELİK, Yusuf ÖZKURT, Alper GÜNGÖR, Nurefşan KILIÇ
Milli Eğitim Bakanlığı

E-posta: gulakgul5@gmail.com, ozcancelik43@gmail.com, yusuf.43@hotmail.com, alprngr43@hotmail.com, nurefsansevgi@gmail.com

Özet

19. yüzyıl İngiltere’si sanayileşme, kentleşme ve yoğun nüfus hareketlerinin etkisiyle önemli toplumsal dönüşümlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu süreçte Londra, ekonomik fırsatlar ve istihdam olanakları nedeniyle farklı bölgelerden gelen göçmenlerin yoğunlaştığı bir merkez haline gelmiştir. Özellikle İrlanda’dan İngiltere’ye gerçekleşen göç, Londra’nın demografik ve sosyal yapısını etkilemiştir. Göçmen ailelerin ekonomik ve sosyal yaşama eşit biçimde katılamaması, çocukların yoksulluk, kötü barınma koşulları, eğitimden uzaklaşma ve çocuk işçiliği gibi sorunlarla karşılaşmasına neden olmuştur. Bu çalışma, göç tarihini yetişkinlerin hareketliliğiyle sınırlamayıp göçmen çocukların deneyimleri üzerinden ele alması bakımından önem taşımaktadır. Çalışmanın amacı, Viktorya dönemi Londra’ında yaşayan göçmen çocukların sosyal ve ekonomik koşullarını incelemek; göç, çocuk yoksulluğu, eğitim, çocuk işçiliği, kimlik ve sosyal politika arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Çalışmada özellikle İrlandalı göçmen çocukların toplumsal konumu ve dönemin sosyal yardım mekanizmalarıyla ilişkisi üzerinde durulmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden tarihsel doküman incelemesi kullanılmıştır. Ayrıca Viktorya dönemi göçü, çocuk yoksulluğu, eğitim, çocuk işçiliği ve sosyal politika üzerine yapılmış akademik çalışmalar değerlendirilmiştir. Veriler; yoksulluk ve barınma, eğitim ve çocuk işçiliği, sosyal yardım ve workhouse sistemi, kimlik ve sosyal dışlanma olmak üzere dört tema altında ele alınmıştır. Charles Dickens’ın "Oliver Twist" romanı ise dönemin yoksul çocukluk algısını destekleyen kültürel bir kaynak olarak değerlendirilmiştir. Bulgular, göçmen çocukların karşılaştığı sorunların ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla birbirine bağlı olduğunu göstermektedir. Ekonomik yetersizlikler, çocukların erken yaşta çalışmasına ve eğitim olanaklarından uzaklaşmasına neden olmuştur. Kötü barınma koşulları ve yoksulluk, çocukların sağlık ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkilemiştir. Eğitim, bir yandan göçmen çocukların toplumsal ve ekonomik hareketlilik sağlayabilecekleri önemli bir araç olarak ortaya çıkarken, diğer yandan yoksulluk ve çocuk işçiliği eğitim sürekliliğinin önündeki temel engeller olmuştur. Workhouse sistemi temel ihtiyaçların karşılanmasına katkı sağlamakla birlikte disiplin ve denetim anlayışını da beraberinde getirmiştir. Ayrıca özellikle İrlandalı göçmen çocukların kültürel ve dini farklılıkları, yoksullukla birleşerek “yabancı” ve “öteki” olarak algılanmalarına ve toplumsal aidiyet sorunları yaşamalarına zemin hazırlamıştır. Bu durum göçmen çocukların yalnızca ekonomik değil, kimlik ve sosyal bütünleşme açısından da dezavantajlı konumda bulunduğunu göstermektedir. "Oliver Twist" gibi edebi eserlerde dönemin yoksul ve korunmasız çocuklarının toplumsal görünürlüğü artırarak kültürel temsiller sunmaktadır. Viktorya dönemi Londra’sındaki göçmen çocukların deneyimleri, göçün çocuklar üzerindeki etkilerinin yoksulluk, eğitim, barınma, kimlik ve sosyal politikalarla birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca Viktorya döneminde Londra’nın hızlı nüfus artışı ve sanayileşmesi, göçmen ailelerin özellikle East End gibi yoksul bölgelerde yoğunlaşmasına yol açmıştır. Bu bölgelerde kalabalık konutlar, düşük ücretli işler ve yetersiz sağlık koşulları çocukların yaşamını doğrudan etkilemiştir. Dönemin eğitim düzenlemeleri gelişse de ekonomik zorunluluklar çocukların okula devamını sınırlandırmıştır. Dönemin sosyal yardım mekanizmaları önemli bir kurumsal dönüşüm yaratmış olsa da göçmen çocukların ekonomik ve toplumsal eşitsizliklerini bütünüyle ortadan kaldıramamıştır. Gelecek araştırmalarda farklı göçmen topluluklarının çocukları karşılaştırılmalı; okul kayıtları, nüfus sayımları, gazete arşivleri ve sosyal yardım belgeleri daha kapsamlı biçimde incelenmelidir. Ayrıca Viktorya dönemi deneyimleri günümüz göçmen çocuklarının eğitim, sosyal uyum ve sosyal koruma politikalarıyla karşılaştırılarak tarihsel deneyimlerin güncel göç tartışmalarına katkısı araştırılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Viktorya dönemi, Londra, Göçmen çocuklar, Çocuk yoksulluğu, Sosyal politika

Göçün Görsel Temsilleri: Green Border ve L'Histoire de Souleymane Filmleri ile Yapay Zekâ Görsellerinin Karşılaştırmalı Analizi

Merve EREL

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: merveerel0@gmail.com

Özet

Göç tarih boyunca mekânsal hareketin ötesinde bireylerin kimlik, aidiyet ve toplumsal konumlarını dönüştüren çok katmanlı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Sinema ise göçün bu katmanlı yapısını ele alan filmler üretirken sinema sosyolojisi, göçün görsel anlatılarla nasıl temsil edildiğini ve bu anlatıların izleyiciye etkilerini incelemek için önemli bir yaklaşım sunmaktadır. Günümüzde yapay zekânın görsel üretimdeki yaygınlaşması, göç deneyimi temsillerinin algoritmik boyutunu da önemli bir inceleme konusu haline getirmektedir. Literatürde sinemada işlenen ve yapay zekâ tarafından üretilen göç temsillerini bağlamsal ayrıntılarıyla ele alan karşılaştırmalı yaklaşımların geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu çalışma da literatüre katkı sunmak için göç deneyiminin, Green Border (2023) ve L'Histoire de Souleymane (2024) filmleri bağlamında sinemada nasıl anlatıldığını, aynı temalar için yapay zekâ ile oluşturulan görseller ile karşılaştırılarak sinema ve yapay zekâ temsilleri arasındaki benzerliklerin, farklılıkların ve ilişkilerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada amaç, göç deneyimini sinemanın ya da yapay zekânın daha doğru temsil ettiğini kanıtlamak değil, iki farklı temsil biçiminin göç deneyiminin hangi yönlerini görünür kıldığını, hangi yönlerini geri planda bıraktığını incelemektir.

Bu araştırma, “sınır ve hareket”, “bekleme ve belirsizlik”, “bireysellik ve özneleşme”, “bürokrasi ve kimlik”, “ekonomik görünürlük ve gündelik hayat”, “dayanışma ve aidiyet” şeklinde altı tema bağlamında Green Border ve L'Histoire de Souleymane filmlerini ve Chatgpt üzerinden üretilen farklı göç deneyimlerini içeren görselleri karşılaştırmalı nitel bir incelemeyi kapsamaktadır. Her tema için Chatgpt üzerinden bir sınırlı yönlendirilmiş ve bir detaylı yönlendirilmiş istemle toplam 12 görsel üretilmiştir. Bu iki film ve Chatgpt tarafından oluşturulan 12 görsel, nitel araştırma yöntemlerinden olan tematik, kompozisyon ve karşılaştırmalı görsel analiz teknikleri kullanılarak göçmen/mülteci temsilleri, giysiler, mekânlar ve yansıtılan duygular detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda göç deneyimi, filmlerde karakterlerin yaşadıkları baskılar ve ilişkileri ile yapay zekâ görsellerinde ise daha çok mekân, nesne, yüz ifadeleri ve görünür eylemler ile anlatılmaktadır. Green Border sınır şiddetini ve hayatta kalabilmeyi, L'Histoire de Souleymane ise çalışma hayatını ve hukuki belirsizlikleri öne çıkarmaktadır. Chatgpt tarafından sınırlı ve detaylı yönlendirilmiş istemlerle oluşturulan görseller kendi aralarında özellikle mekân, kişi düzeni ve eylemler açısından farklılaşmaktadır. Ancak “ekonomik görünürlük ve gündelik hayat”, “dayanışma ve aidiyet” temalarına ait yapay zekâ görsellerinde göçmen/mülteci bireylerin emek piyasasındaki mevcudiyetleri ve yerel halk ile dayanışma içerisinde ve mutlu bir şekilde görünür olmaları noktasında diğer temalara ait görsellerden ve bu iki filmten ayrılmaktadır. Bu görseller yapay zekâ temsiliinde göç deneyiminin yalnızca edilgenlik ve mağduriyet üzerinden yorumlanmasının yetersiz kaldığını ancak emek piyasasındaki mevcudiyetlerinin ve yerel halk ile dayanışma içerisinde ve mutlu bir şekilde görünür olmalarının kalıcı aidiyeti göstermeye yetmediğini göstermektedir. Sonuç olarak göç deneyimlerinin sinematik anlatılarda ve yapay zekâ temsillerinde farklı olarak ele alınmakla birlikte benzer noktaların olduğu da dikkat çekmektedir. Sinemanın ve yapay zekânın günümüzdeki etkileri göz önüne alındığında bu temsillerin ne denli önemli olduğu fark edilmektedir. Dünya genelinde önem arz eden göç olgusunun ise bu araçlarda nasıl temsil edildiğinin, bu durumların nedenlerinin, sonuçlarının ve etkilerinin araştırılmasının literatür için önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Göç, Sinema, Yapay zekâ, Temsil

Türkiye’de Ekonomik Büyüme Sektörel Yapı ve İç Göçün Panel Veri Analizi

Soner AKIN

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

E-posta: sakin@mku.edu.tr

Özet

Türkiye’de ekonomik büyümenin illerin nüfus çekme ve mevcut nüfusunu tutma kapasitesiyle nasıl ilişkili olduğu, bölgesel kalkınma politikalarının değerlendirilmesi açısından önemli bir sorudur. Üretim artışı, sektörlerin istihdam yapısı ve yerel yaşam koşulları nedeniyle her ilde aynı göç örüntüsünü oluşturmayabilir. Bu araştırma, ekonomik büyüme ile iç göç arasındaki ilişkiyi sektörel yapı üzerinden incelemeyi ve büyüyen illerin eş zamanlı olarak nüfus kaybedip kaybetmediğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel sorusu, ekonomik genişlemenin göç alma ve göç verme hareketleriyle ilişkisinin sanayi, tarım ve hizmet ağırlığına göre farklılaşıp farklılaşmadığıdır.

Araştırmada Türkiye İstatistik Kurumunun kamuya açık İç Göç İstatistikleri, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçları ve İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla tabloları kullanılacaktır. Ortak inceleme dönemi 2020–2024 olarak belirlenmiştir. Türkiye’nin 81 ilinin kapsanmasıyla, veri bütünlüğünün sağlanması durumunda 405 il-yıl gözleminden oluşan bir panel kurulacaktır. Bağımlı değişkenler, illerin aldığı ve verdiği göçün önceki yıl nüfusuna oranlanmasıyla hesaplanan göç alma ve göç verme oranlarıdır. Net göç hızı alternatif sonuç göstergesi olarak değerlendirilecektir. Ekonomik büyüme zincirlenmiş hacim değişim oranlarıyla, sektörel yapı ise cari fiyatlarla hesaplanan katma değer paylarıyla ölçülecektir. Böylece nominal üretim artışı ile reel büyümenin birbirine karıştırılması önlenecektir.

Gretl kullanılarak il ve yıl sabit etkilerini içeren panel modelleri tahmin edilecektir. Büyüme ile deprem öncesi sektörel payların etkileşimleri, ekonomik genişleme ve göç ilişkisinin üretim yapısına göre değişimini sınamak için kullanılacaktır. Standart hatalar il düzeyinde kümelenecek; 2023 depreminden etkilenen illerin dışlandığı modeller ve alternatif göç göstergeleriyle sağlamlık incelemeleri yapılacaktır. Beş yıllık gözlem döneminin sınırlılığı ve büyüme ile göç arasındaki karşılıklı ilişki nedeniyle katsayılar doğrudan nedensel etki olarak yorumlanmayacaktır. Göç alan ve veren hareketlerin ayrı değerlendirilmesi, aynı net göç değerinin arkasındaki farklı nüfus hareketlerini görünür kılacaktır. Çalışma, üretim artışını tek başına bölgesel çekiciliğin göstergesi sayan yaklaşımları sorgulayarak, yerel ekonomik yapıyla birlikte değerlendirilen göç politikaları için ampirik bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: İç göç, Ekonomik büyüme, Sektörel yapı, Bölgesel kalkınma, Panel veri, Türkiye

Geri Dönüş Göçü ve Demografik Dönüşüm

23 Ekim 2026 · 1. Oturum · Salon A · 09:00-10:30

Suriye’de Güvenlik ve Gönüllü Geri Dönüş: İki Ülke İçin Yeni Bir Dönem

Abdulkadir TOK

Kudüs ve Hukuk Derneği

E-posta: kadirtokk@yahoo.com

Özet

Suriye’de uzun yıllar devam eden çatışmaların ardından merkezî otoritenin güçlendirilmesi, kamu düzeninin yeniden tesisi, sınır güvenliğinin sağlanması ve devlet kurumlarının işler hâle getirilmesi, kalıcı istikrarın kurulması bakımından yeni bir dönemin temelini oluşturmaktadır. Bu dönemde inşa edilen güvenlik mimarisi, yalnızca askerî tehditlerin ortadan kaldırılmasını değil, toplumsal hayatın normalleşmesini, ekonomik faaliyetlerin yeniden başlamasını ve yerinden edilmiş kişilerin ülkelerine dönebilecekleri güvenli şartların oluşturulmasını da kapsamaktadır. Türkiye ile Suriye arasında geliştirilen güvenlik iş birliği, terör örgütleriyle mücadele edilmesi, düzensiz sınır geçişlerinin önlenmesi, sınır hattında istikrarın korunması ve Suriye’nin kurumsal güvenlik kapasitesinin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Güvenlik şartlarında sağlanan iyileşme, Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli biçimde ülkelerine dönmelerinin önündeki engellerin kaldırılmasına katkı sunmaktadır. Gönüllü geri dönüş, kişilerin özgür iradelerine dayanan bir karar olmakla birlikte, dönüş bölgelerinde can güvenliğinin, barınma imkânlarının, temel kamu hizmetlerinin ve geçim kaynaklarının sürdürülebilir biçimde sağlanmasını gerektiren kapsamlı bir süreçtir. Bu sürecin etkili şekilde yürütülmesi, Türkiye açısından kamu hizmetleri üzerindeki baskının hafiflemesine, toplumsal gerilimlerin azalmasına, düzensiz göç hareketlerinin kontrol altına alınmasına ve sınır güvenliğinin güçlenmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca göç yönetiminin öngörülebilir hâle gelmesi, Türkiye’nin kaynaklarını daha dengeli kullanmasına imkân verecektir. Suriye açısından ise geri dönen nüfus, savaş döneminde zayıflayan insan kaynağının yeniden kazanılması, üretim kapasitesinin artırılması, yerel ekonomilerin canlandırılması ve toplumsal bağların onarılması bakımından önemli bir imkân oluşturacaktır. Mesleki bilgiye, girişimcilik deneyimine ve farklı çalışma alanlarında edinilmiş tecrübeye sahip kişilerin dönüşü, ülkenin yeniden imarını ve ekonomik kalkınmasını doğrudan destekleyecektir. Geri dönenlerin yerel üretime, ticarete ve kamusal hayata katılması, Suriye’de toplumsal aidiyetin güçlenmesine ve istikrarın yayılmasına katkıda bulunacaktır. Ancak gönüllü geri dönüşlerin kalıcı olması, güvenliğin hukuk düzeni, etkin kamu yönetimi, temel hakların korunması, barınma, eğitim, sağlık ve istihdam politikalarıyla desteklenmesine bağlıdır. Dönüş sürecinin kurumsal olarak izlenmesi, kişilerin doğru bilgilendirilmesi ve dönüş sonrasında ortaya çıkabilecek hukuki, ekonomik ve toplumsal sorunlara etkili çözümler geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma, Suriye’de yeni güvenlik mimarisinin inşası ile gönüllü geri dönüş arasındaki ilişkiyi incelemekte ve sürecin Türkiye ile Suriye açısından doğuracağı güvenlik, ekonomi, toplumsal uyum, yeniden yapılanma ve bölgesel istikrar odaklı kazanımları değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Suriye, Güvenlik mimarisi, Gönüllü geri dönüş, Türkiye-Suriye ilişkileri, Bölgesel istikrar

Gönüllü Geri Dönüş Tartışmaları Kapsamında Suriyeli Kadınların Deneyimleri: Gaziantep Örneği

Özgür YILMAZ, Şenay Leyla KUZU

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: ozgurozguryilmaz78@gmail.com, leyla@gantep.edu.tr

Özet

Mültecilere yönelik kalıcı çözüm yollarından biri gönüllü geri dönüştür. Son dönemlerde geri dönüş göçü özellikle politik ve ekonomik boyutlarıyla tartışılmaktadır. Gönüllü geri dönüş göçleri ne klasik tartışmalar çerçevesinde başarı-başarısızlık ikileminde ne sadece göçmenin uyum kapasitesi ne de politik teşviklerle tartışılması mümkün değildir. Geri dönüş göçlerinde menşe ve ev sahibi ülkenin sosyoekonomik ve politik koşulları ile gönüllü geri dönüşün yönetsel ve söylemsel boyutu gibi makro yapılar şüphesiz önemli rol oynamaktadır. Gönüllü geri dönüş tartışmalarında yapısal ve makro unsurların yanı sıra göçmenlerin sahip olduğu kaynaklar ve dönme arzusu gibi bireysel faktörler de belirleyici olmaktadır. Kadınlar söz konusu olduğunda ise ev sahibi ve menşe ülkenin toplumsal cinsiyet yapıları da belirleyici olmaktadır. Bu çalışmada Türkiye’den Suriye’ye gönüllü geri dönüş söylemlerinin etkili olduğu bir dönemde Suriyeli kadınların gönüllü geri dönüş hakkındaki görüşleri nitel araştırma yöntemiyle ele alınmaktadır. Bu kapsamda Gaziantep’te yaşayan 20 Suriyeli kadınla yapılan derinlemesine görüşmeler çerçevesinde kadınların geri dönüş konusundaki motivasyonları, kaynakları ve gelecek beklentileri derinlemesine analiz edilmektedir. Suriyeli kadınlar menşe ülke olarak Suriye’nin kendileri ve çocukları için güvenli olup olmadığı konusundaki endişeleri temel bulgulardan biri olarak ön plana çıkmaktadır. Suriyeli kadınların Suriye’ye dönme arzularına rağmen menşe ülkenin güvenliği, temel alt yapı hizmetlerinin istikrarı, barınma, iş olanakları ve çocukların eğitimi gibi temel ihtiyaç ve hizmetlerin yetersizliği geri dönüş kararının askıya alınmasına neden olmaktadır. Kadınların yasal statülerinin geçiciliği ve ev sahibi toplumda karşılaşılan ötekileştirme ve dışlanma deneyimleri ise geri dönüş eğilimini arttırmaktadır. Bunun yanı sıra Suriyeli kadınların kamusal hizmetlere erişim kolaylığı, geniş ailenin sorumluluklarından kaçınma ve mekânsal hareketlilik imkânı ev sahibi ülkede kalma isteklerini şekillendirmektedir. Bütün bu faktörler değerlendirildiğinde Suriyeli kadınlar, gönüllü geri dönüş sürecinde riskleri ve fırsatları değerlendiren ve geri dönüş kararını belirleyen aktif aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Özetle bildiri, Gaziantep’te yaşayan Suriyeli kadınların Suriye’ye gönüllü geri dönüş göçü hakkındaki bakış açılarını derinlemesine analiz etmektedir.

Anahtar kelimeler: Gönüllü geri dönüş ,Suriyeli kadınlar, Gaziantep

Arap Medyasında Suriyeli Göçmenlerin Gönüllü Geri Dönüşü

Eyyüp TANRIVERDİ
Gaziantep Üniversitesi

E-posta: eyyuptanriverdi@gmail.com

Özet

Bu bildiride Suriyeli göçmenlerin Suriye'ye gönüllü geri dönüşü hakkında 01.12.2024 ile 15.03.2025 tarihleri arasında el-Cezîre'de yayımlanmış içeriğin incelenip değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın amacı, Arap medyasının kurumsal yapıya sahip bir unsur olarak el-Cezîre'nin Suriyelilerin gönüllü geri dönüşü sorunsalına dair yaklaşımını ve yorumunu bütüncül bir bakış ile ortaya koymaktır. Bu amaçla 01.12.2024 ile 15.03.2025 tarihleri arasında el-Cezîre'de yayınlanmış materyal tespit edilmiş ve konu odaklı tasnife tabi tutularak değerlendirilmiştir. Tespiti yapılan materyal nitel kapsamda içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. İçerik analizinde yazılı materyalin sistematik incelemesi birinci derecede önemsenmiştir. Böylece uzunca bir sürece yayılmış olarak ortaya çıkan materyalin içeriğinden değer ifade eden bütüncül sonuçlara ulaşma yoluna gidilmiştir. el-Cezîre'de yayınlanmış materyal inceleme, yorum, değerlendirme, raporlama, dosyalama, saha araştırması ve güncel gelişmeler doğrultusunda haberleştirme şeklinde çeşitlilik göstermektedir. Bu açıdan kurumsal Arapça medya kuruluşları içinde el-Cezîre'nin sürecin tarihsel takibi, küresel örgütlerin konuya dair tutum ve beyanları, taraf ülkelerin geri dönüş konusundaki politika ve planlamalarının takibi konusunda geniş çerçeveli bir yaklaşım ortaya koyduğu değerlendirilmiş ve bundan dolayı el-Cezîre'nin yayınladığı içerik araştırma tasarımının temel malzemesi olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan Suriyeli göçünün tetiklendiği 2011 ile sonlandığı 2025 yılı arasında el-Cezîre'de Suriyeli göçü ve göçmenler ile ilgili yayınlanmış içerik de çerçeve okuma kapsamında değerlendirilerek incelenmiştir. Çalışmada el-Cezîre'nin Suriyelilerin gönüllü veya zorunlu dönüşü konusunda yayınladığı dokümanların tespiti yapılmış, bu dokümanlar tasnif edilmiş ve konu odaklı olarak incelenerek kapsam, nitelik, mahiyet açısından değerlendirilmiştir. Tespit edilen içerikte geri dönüş konusu güncel gelişmeler doğrultusunda sosyal bir olgu olarak ele alınmıştır. Aynı zamanda bu olgu Suriyeli göçünden ve göçmenlerden etkilenen Avrupa ülkeleri, komşu ve civar ülkeler ile küresel örgütler açısından da ele alınmıştır. el-Cezîre'nin Suriye'deki yeni koşullar karşısında Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin gönüllü geri dönüşünü düzenli bir şekilde ve çok yönlü olarak takip ettiği görülmüştür. Taraf olarak Türkiye, ülkedeki Suriyeliler ve geri dönüşçülerin taraflaştığı perspektifte geri dönüş konusunun geçici koruma statüsü, gönüllü geri dönüş esası, geri dönüş şartları ve imkanları, sonuçları, işgücü katılımı, eğitim ekosistemi katılımı, toplumsal ve sosyal ekosistemi katılımı ve sonuçları gibi pek çok açıdan değerlendirmeye konu olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kitlese Suriyeli göçü, Suriyelilerin gönüllü geri dönüşü, Arap medyası, el-Cezîre kanalı, El-Cezîre araştırma merkezi

Türkiye’de Tersine Göç Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Mehmet KAPLAN¹, Başak DEMİRCİKAPLAN²

¹Gaziantep Üniversitesi

² Hasan Kalyoncu Üniversitesi

E-posta: mehmetkaplan9698@gmail.com, basak.dkaplan@hku.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, 2015-2026 yılları arasında Türkiye’de tersine göç konusunda hazırlanan lisansüstü tezleri çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma kapsamında ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmış ve Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan, 2015-2026 yılları arasında hazırlanmış, tersine göç konusuyla ilişkili ve tam metnine erişilebilen lisansüstü tezler araştırmaya dahil edilmiştir. Bu kapsamda YÖK Tez veri tabanında “tersine göç”, “geriye göç”, “geriye dönüş göçü”, “geri dönüş göçü” ve “geri göç” anahtar kelimeleriyle tarama yapılmış ve toplam 159 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu tezlerden 21’i tekrarlı olduğu, 49’u tersine göç konusuyla doğrudan ilişkili olmadığı, 13’ü belirlenen tarih aralığı dışında hazırlandığı ve 9’u tam metnine erişilemediği için kapsam dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak bu çalışma kapsamında 67 tez incelemeye alınmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından uyarlanan Tez İnceleme Formu kullanılmış ve tezler hazırlandıkları yıl, tür, üniversite, araştırma yöntemi, çalışma grubu, örnekleme yöntemi, veri toplama araçları, veri analiz yöntemi ve tersine göçü ele alma bağlamları açısından incelenmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları Türkiye’deki lisansüstü tezlerde “tersine göç”, “geriye göç”, “geri dönüş göçü” ve “geri göç” kavramlarının sıklıkla birbirinin yerine kullanıldığını göstermektedir. Özellikle tersine göç kavramı hem kentten kırsala iç göç hem de yurt dışından geri dönüş için kullanılmaktadır. Bu durum Türkiye’de kavramsal bir belirsizlik olduğunu göstermekle birlikte, incelenen bazı tezlerde de konu olmuş ve araştırmacılar tarafından çeşitli çözüm ve kavram önerileri sunulmuştur. Tersine göçle ilişkili tezlerin sayısı 2025 yılında belirgin biçimde artmış ve tezlerin en çok bu yılda hazırlandığı görülmüştür. Araştırma yöntemleri açısından değerlendirildiğinde ise tezlerin çoğunluğunda nitel araştırma ve amaçlı örnekleme yöntemleri benimsenmiş, ağırlıklı olarak yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile veri toplanmış, veri analizinde tematik analiz öne çıkmıştır. Bununla birlikte, bazı tezlerde örnekleme yöntemi ve veri analizi gibi alanlarda açık bir raporlamanın yapılmadığı görülmüştür. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda tersine göç ve ilişkili kavramların çerçevelerinin netleştirilmesi, tersine göç ile ilişkili nicel ve karma desenli araştırmaların yapılması, tersine göç eden bireylerin deneyimlerini inceleyen boylamsal araştırmaların gerçekleştirilmesi ve lisansüstü tezlerde metodolojik süreçlerin daha açık ve ayrıntılı biçimde raporlanması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Geri dönüş göçü, Tersine göç, Geriye göç, Doküman incelemesi

Göç ve Türkiye Nüfusunun Geleceği

Bilge KÖKSEL

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: bkoksel@gantep.edu.tr

Özet

Göç ve nüfus çok boyutlu kavramlardır. Ekonomik, siyasal, sosyal ve hukuki boyutları sebebiyle birçok disiplinin ilgi alanına girmişlerdir.. Nüfusun doğum, ölüm ve göç olmak üzere üç temel bileşeni bulunmaktadır. Doğum ve ölüm, biyolojik; göç ise sosyolojik bir bileşen olarak kabul edilmektedir.. Ancak bu üç temel bileşenin varlığına rağmen nüfus politikalarının temelinde doğurganlığa ilişkin yaklaşımlar bulunmaktadır. Çünkü nüfusun doğum, ölüm ve göç olmak üzere üç bileşeni olmasına rağmen, nüfus kuramlarının doğurganlık üzerinde yoğunlaşması, göç bileşeninin geri planda kalmasına yol açmıştır. Oysa göç, nüfusu etkileyen önemli bir bileşendir. İç göçler ile ülke içindeki nüfusun dağılımı değişirken, dış göçler ile ülke nüfusunda değişiklik olmaktadır. Göç, günümüzde ülkelerin karşılaştığı çok önemli bir sorun olmakla birlikte sebepleri ve sonuçları itibarıyla de karmaşık bir olgudur.

Nüfus projeksiyonları, Türkiye nüfusunun yaşlandığını göstermektedir. 2000’li yılların başından itibaren çalışma çağındaki nüfus (15-64 yaş) olarak tanımlanan aktif nüfusun toplam nüfus içindeki payı artmakta ve bu artışın bir süre daha devam edeceği öngörülmektedir. 0-14 yaş arası nüfusun ise toplam nüfus içerisindeki payı ise giderek azalmaktadır. Türkiye nüfusu şu an itibari ile doğum oranlarının düşmesine rağmen, hala tam olarak yaşlanmamış bireylerden oluşmaktadır. Doğurganlığın aile başına iki çocuktan aşağıya düşmesi, uzun vadede ülkeye göç olmaması durumunda nüfusun azalacağı anlamına gelmektedir. 2011 yılı ve sonrasında Suriye’de yaşanan savaş sonrasında Türkiye’ye büyük bir göç dalgası başlamıştır. Ancak Suriyeli’ler için misafir, geçici koruma kapsamındaki Suriyeli’ler ve Suriyeli göçmenler kavramı kullanılmaktadır. Suriye’den gelen göç dalgası ve nüfusun içinde genç nüfusun payının yüksekliği, demografik fırsat penceresi açısından bir avantaj olarak görülse de uzun vadedeki etkileri açısından da incelenmesi gereklidir. Nüfusun niceliksel boyutu kadar niteliksel boyutu da önemlidir.

Çalışmanın amacı, demografik dönüşüm süreci içerisinde “demografik armağan” olarak nitelendirilen avantajı, göç olgusunun da dikkate alınarak Türkiye nüfusu üzerindeki etkisinin ve sonuçlarının incelenmesidir. Çünkü nüfus, işgücü arzının temel belirleyicisidir. Demografik dönüşüm sürecinde, nüfus artış hızı yavaşlıyorken çalışma çağındaki nüfusun artması ve yüksek sayılara ulaşması “Demografik Fırsat Penceresi” veya “Demografik Armağan” olarak adlandırılmaktadır. Türkiye, 2050 yılına kadar demografik fırsat penceresi ile karşı karşıya olacağı öngörülmektedir. Demografik fırsat penceresinden yararlanabilmek, “doğru” zamanda “doğru” politikaların uygulanması ve uygulanması ile mümkündür.

Anahtar kelimeler: Göç, Nüfus, Türkiye

Göç, Sağlık ve Sağlık Hizmetlerine Erişim

23 Ekim 2026 · 1. Oturum · Salon B · 09:00-10:30

Misafirlikten Geçici Korumaya: Türkiye’de Zorunlu Göç Sonrası Sağlık Hizmetlerinin Normatif Dönüşümü Üzerine Bir Doküman Analizi

Savaş GÖK¹, Mutlu Erdi BİLECEN²

¹ Gaziantep İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü

² Hasan Kalyoncu Üniversitesi

E-posta: savas.gok@afad.gov.tr, merdi.bilecen@hku.edu.tr

Özet

Türkiye, 2011 sonrasında Suriye’den gelen kitlesel zorunlu göçle birlikte sağlık hizmetlerini kısa sürede yeni ve geniş bir nüfus grubuna açmak durumunda kalmış; bu süreç önce afet yönetimi mantığıyla, ardından göç yönetişimi ve rutin sağlık sistemine entegrasyon mantığıyla düzenlenmiştir. Bu çalışmanın amacı, geçici koruma altındaki yabancılara sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin normatif çerçevenin 2011 sonrası dönemde nasıl dönüştüğünü birincil düzenleyici metinler üzerinden ortaya koymak ve bu dönüşümün hizmete erişim üzerindeki yansımalarını tartışmaktır. Çalışma nitel araştırma deseninde tasarlanmış olup veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmıştır. İnceleme kapsamına AFAD’ın 2013/8 sayılı “Suriyeli Misafirlerin Sağlık ve Diğer Hizmetleri Hakkında” genelgesi ile bu düzenlemenin yerini alan 2015/8 sayılı “Geçici Koruma Altındaki Yabancılara İlişkin Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi” genelgesi; 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Geçici Koruma Yönetmeliği, Sağlık Bakanlığı’nın göçmen/göç sağlığı merkezlerine ilişkin düzenlemeleri ve ilgili proje belgeleri alınmıştır. Metinler; hak sahipliği ve statü tanımı, hizmet kapsamı ve basamakları, finansman ve geri ödeme, kurumsal sorumluluk ve koordinasyon ile sağlık insan gücü eksenlerinde kodlanmış, tematik içerik analizi ile araştırmacı tarafından bağımsız olarak yürütülmüş ve kodlayıcılar arası uyum hesaplanmıştır. Bulgular dört tema altında toplanmaktadır. Birincisi, statü ve hak dilindeki dönüşümdür; “misafir” nitelemesinden hukuken tanımlı “geçici koruma altındaki yabancı” kategorisine geçiş, sağlık hizmetine erişimi süreye ve idari takdire bağlı bir imkân olmaktan çıkarak kayıt ve kimliklendirmeye dayalı öngörülebilir bir hak zeminine taşımıştır. İkincisi, hizmet sunum modelinin barınma merkezi odaklı yapıdan şehir içinde yürütülen, basamaklandırılmış ve göç sağlığı merkezleriyle desteklenen bir yapıya kaymasıdır. Üçüncüsü, finansman ve geri ödeme mimarisinin afet bütçesi kaleminden sosyal güvenlik ve Sağlık Bakanlığı mekanizmalarına aktarılmasıdır. Dördüncüsü ise kurumsal koordinasyonun AFAD merkezli acil durum modelinden göç ve sağlık idaresi eksenli rutin yönetim modeline evrilmesidir. Buna karşılık normatif çerçeve genişledikçe erişimin önündeki engellerin niteliği de değişmiş; mevzuattan kaynaklanan engellerin yerini dil ve iletişim güçlükleri, düşük sağlık okuryazarlığı, kayıtlı olunan il dışında hizmet almaya ilişkin kısıtlar, kayıt dışılık ve kültürel yeterliliği sınırlı sağlık insan gücü gibi uygulama düzeyindeki engeller almıştır. 6 Şubat 2023 depremleri, göç ve afetin kesiştiği koşullarda bu çerçevenin dayanıklılığını sınanan özgün bir vaka olarak ayrıca tartışılmaktadır. Sonuç olarak Türkiye deneyimi, kitlesel zorunlu göçte sağlık hizmetlerinin acil durum mevzuatıyla başlayıp zaman içinde genel sağlık sistemine içerilmesinin izlenebilir bir örneğini sunmaktadır. Ancak hakkın tanınması ile hizmetin fiilen kullanılabilmesi arasındaki mesafe; sağlık insan gücünün göçe duyarlı biçimde eğitilmesini, tercümanlık hizmetlerinin kurumsallaştırılmasını, acil sağlık ve ilk yardım hizmetlerinde dil ve kültür yeterliliğinin güçlendirilmesini ve kayıt dışı grupların izlenmesine yönelik mekanizmaların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Göç, Geçici koruma, Sağlık hizmetlerine erişim, Sağlık politikası, Doküman analizi, Afet yönetimi

Sosyal Devletin Merkezi Yaklaşımının Sağlık Hizmetleri ve İç Göç Üzerindeki Etkileri

Murat TOPRAK
Siirt Üniversitesi

E-posta: murattoprak88@gmail.com

Özet

Bu çalışma, sosyal devletin sağlık hizmetlerinin sunumu ve planlanmasında benimsediği merkezi yaklaşımın, sağlık hizmetlerine erişim amacıyla gerçekleşen iç göç hareketleri üzerindeki etkisini ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel çıkış noktasını, sağlık hizmetlerinin ülke genelinde niceliksel olarak yaygınlaşmasına rağmen ileri düzey tedavi, uzmanlaşmış sağlık hizmetleri, rehabilitasyon ve uzun süreli bakım gibi hizmetlerin belirli sağlık merkezlerinde yoğunlaşmasının bireylerin kentsel/mekânsal hareketliliğini etkileyebileceği varsayımı oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışma, iç göçü ekonomik, eğitimsel veya istihdam kaynaklı bir hareketlilik biçimi olmanın yanı sıra sağlık ve bakım hizmetlerine erişim ihtiyacından kaynaklanabilen geçici veya uzun süreli bir yer değiştirme biçimi olarak benimsemektedir. Özellikle kronik ve ciddi hastalığı bulunan bireyler ile engelli çocuk ve yetişkinlerin tedavi, rehabilitasyon ve bakım gereksinimleri nedeniyle yaşadıkları yerleşim birimlerinden başka kentlere yönelmeleri araştırmanın temel inceleme alanını oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Sağlık hizmetlerinin bölgesel örgütlenmesine ilişkin kamu politikaları, Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan politika ve planlama belgeleri ile konuya ilişkin güncel akademik çalışmalar doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Literatürdeki bulgular, Türkiye’de sağlık hizmetlerinin kapasitesinin genel olarak arttığını ancak sağlık göstergeleri, sağlık insan gücü ve hizmetlere erişim bakımından bölgesel farklılıkların tamamen ortadan kalkmadığını göstermektedir. Sağlık Bakanlığının sağlık hizmet bölgelerine ilişkin yaklaşımı da ileri sağlık hizmetlerinin belirli bölgesel merkezler aracılığıyla çevre yerleşimlere sunulmasını öngörmektedir. Bu yapı, hizmetlerin etkin ve uzmanlaşmış biçimde sunulması açısından işlevsel olmakla birlikte bazı bireyler açısından sağlık hizmetine ulaşmak amacıyla kentsel/mekânsal hareketliliği gerekli veya daha olası hâle getirebilmektedir. Çalışmanın temel bulgusu, sağlık hizmetlerinin mekânsal örgütlenmesinin sağlık politikası bağlamıyla birlikte göç ve sosyal politika bağlamında değerlendirilmesi gerektiğidir. Tedavi veya bakım amacıyla gerçekleşen iç göç, bireysel bir yer değiştirme olmanın ötesinde ailelerin mekânsal olarak ayrışmasına, bakım sorumluluklarının yeniden paylaşılmasına, gelir ve konaklama maliyetlerinin artmasına ve çocukların eğitim süreçlerinin etkilenmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle sağlık hizmetlerine erişimde mekânsal eşitliğin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Sağlık altyapısının geliştirilmesi, sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasının yanı sıra ulaşım, konaklama, bakım, rehabilitasyon ve aile destek hizmetlerini kapsayan bütüncül sosyal politikaların iyileştirilmesini de gerektirmektedir. Çalışma, sağlık politikaları ile iç göç politikalarının birbirinden bağımsız değerlendirilmemesi gerektiği sonucuna ulaşmakta ve yerel düzeyde sağlık ve bakım hizmetlerinin güçlendirilmesinin, sağlık kaynaklı iç göçün bireyler ve aileler üzerindeki sosyal maliyetlerinin azaltılmasına katkı sağlayabileceğini ileri sürmektedir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Devlet, Sağlık hizmetleri, İç göç, Bölgesel eşitsizlik, Sosyal politika

Göçmen Çocukların Sağlık Hizmetlerine Erişim Engelleri

Esra VERİM, Betül KARAHANYILMAZ

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: verimesra@gmail.com, b_karahan_80@hotmail.com

Özet

Küresel göç dinamikleri, bireylerin yerleştikleri ülkelerin kurumsal kapasite yetersizlikleri karşısında, yapısal bir güvencesizlik ve kırılganlık durumu oluşturarak gündelik hayatı derinden etkilemektedir. Şiddet, ekonomik sömürü ve insan ticareti gibi çok yönlü risklere karşı savunmasız olan çocuklar, refakatsiz veya düzensiz göç statüsünde yer almaktadırlar. Göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimi yasal düzenlemelerle tanımlanmış olsa da pratikte bu erişimi zorlaştıran sistemsel ve toplumsal engeller öne çıkmaktadır. Sağlık hizmetinin ulaşılabilirliği, kabul edilebilirliği, sürekliliği ve bireylerin bu sistemde yol alabilmesi gibi pek çok faktörden etkilenmektedir. Birçok göçmen aile, yeni ülkenin rutin sağlık kontrolleri, aşılama takvimleri ve randevu mekanizmaları hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. Bu tıbbi ihtiyaçları karşılamak adına yeni sağlık birimleri kurulsa da tesislerdeki profesyonel dil desteği eksikliği iyileşme süreçlerini sekteye uğratmaktadır. Çocukların şikayetleri doğru aktarılmadığında, tedavide gecikmeler yaşanmaktadır. Sağlık kuruluşlarında profesyonel dil bariyeri çözümlerinin tam olarak sağlanamaması, ne yazık ki istismar vakaları gibi hassas süreçlerde de bazı aksaklıklara yol açabilmektedir. Gayri resmi kişilerin yaptığı tercüme ise çocukların ifadelerinin yanlış anlaşılmasına neden olmaktadır. Sivil Toplum Kuruluşları veya göçmen ağlarının sunduğu geçici çözümler bu iletişim krizini aşmaya çalışmaktadır. Göçün oluşturduğu travmatik deneyimlerin uzun dönemli etkilerini azaltmak amacıyla tasarlanan psikososyal destek hizmetleri çoğu bölgede bulunmakta fakat yetersiz hizmet vermektedir. Bu durum, göçmen çocukların sağlık ve gelişim potansiyelini doğrudan etkileyen önemli bir toplumsal sağlık sorunu olarak değerlendirilmektedir. Sağlık kuruluşlarına sürekli profesyonel çevirmen desteği eklenmelidir. Fiziki profesyonel çevirmenin bulunmadığı acil durumlar için hastanelerde hizmet veren, şifreli ve güvenli uzaktan görüntülü tercüme altyapısı kurulmalıdır. Yeterli psikososyal destek ekibi ile göçmen çocuklar desteklenmelidir. Göçmen nüfusunun yoğun olduğu bölgelerdeki sağlık kuruluşlarına, dil ve psikososyal destek hizmetlerini standartlara uygun yürütebilmeleri için ek yerel bütçeler aktarılmalıdır. Dil engelini tamamen kaldıran, kurumlar arası entegre ve kapsamlı bir çocuk koruma sisteminin hayata geçirilmesi, hem adli süreçlerin işleyişi hem de göçmen çocukların korunması için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Söz konusu sistemin toplumsal alana yayılması amacıyla, hedef nüfusun gündelik yaşamlarında yer edinen pazar alanları, ibadethaneler ve mahalle liderleri gibi stratejik kanallar kullanılarak çocuk gelişimi ve hakları odaklı eğitsel müdahaleler planlanmalıdır.

Anahtar kelimeler: Göçmen çocuklar, Sağlık hizmetlerine erişim, Dil bariyeri

Göçmenlerde Çifte Beslenme Yükü: Beslenme Yetersizliği ve Obezitenin Epidemiyolojik Değerlendirilmesi

Zeynep Ece GÖGEBAKAN

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: zeycecg@gmail.com

Özet

Göç, bireylerin yaşam olanaklarını, geleneksel beslenme alışkanlıklarını, ekonomik koşullarını ve gıdaya erişimlerini değiştiren önemli bir sosyal belirleyici olup göçmen ve mülteci topluluklarında farklı beslenme sorunlarının görülmesine neden olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, göçmen ve mülteci popülasyonlarında çifte beslenme yükünü epidemiyolojik olarak değerlendirmek, beslenme yetersizliği ile obezite arasındaki bağlantıyı incelemek ve bu durumla ilişkili olan temel risk faktörlerini örneğin sosyodemografik, ekonomik ve göçle ilişkili nedenleri ortaya koymaktır. Çalışma kapmasında göç süreci ile beslenme durumu arasındaki ilişki; yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, göç süreci, gıda güvencesizliği, yaşanan dil engelleri, kültürel farklılığı, fiziksel aktivite düzeyi ve sağlık hizmetlerinden yararlanma gibi değişkenler üzerinden ele alınacaktır. Ekonomik açıdan yaşanan kısıtlıkların, daha düşük maliyetli ve kolay erişilebilir olması nedeniyle paketli, enerjisi yoğun ve besin ögesi açısından daha düşük kaliteli gıdaların tercih edilmesine; buna bağlı olarak protein içeriğinin az ama karbonhidrat ve yağ içeriğinin yüksek olduğu beslenme alışkanlıklarının ortaya çıkmasına neden olabileceği değerlendirilecektir. Bu tür beslenme alışkanlıklarının bir yandan enerji alımının artmasına ve sonucunda obezite riskinin yükselmesine, diğer yandan vitamin, mineral, protein ve lif gibi önemli besin öğelerinin yetersiz alımına neden olarak çifte beslenme yükünün oluşmasına sebep olabilir. Bunun dışında göç sonrasında yaşanan beslenme alışkanlıklarının değişimi, yeni gıda ortamına uyum süreci ve bu durumların enerji ve besin ögesi alımı üzerindeki olası etkileri ve bu farklılıkların beslenme yetersizliği ve obezite açısından oluşturabileceği riskler değerlendirilecektir. Çifte beslenme yükünün, sadece bireyin seçimleri doğrultusunda gerçekleşen beslenme tercihleriyle değil, bireyin içinde bulunduğu sosyal, ekonomik, çevresel koşullar da dikkate alınarak değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Göçmenlerin beslenme durumlarının yalnızca obezite veya yalnızca yetersiz beslenme açısından ele alınması, göç sürecinde ortaya çıkabilecek farklı ve birbiriyle bağlantılı beslenme sorunlarının anlaşılmasını zorlaştırabilir. Bu nedenle göçmen popülasyonlarında çifte beslenme yükünün belirlenmesi, risk gruplarının ortaya konulması ve yaşam koşullarını gözetken beslenme politikalarının geliştirilmesi açısından önemlidir. Sonuç olarak çalışmanın, göç ve beslenme arasındaki ilişkinin epidemiyolojik açıdan değerlendirilmesine, göçmenlerde çifte beslenme yükünün önlenmesi için beslenme yetersizliği ve obezitenin birlikte ele alınmasına, göçmenlerin sosyal ve ekonomik koşullarını dikkate alan bütüncül ve koruyucu sağlık yaklaşımlarının geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Göçmenler, Beslenme yetersizliği, Obezite

Türkiye’de Göç ve Psikoloji İlişkisi PRISMA’ya Göre İncelenmesi

Hüseyin YASLI

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: hcyasli13@gmail.com

Özet

Bu sistematik derlemenin amacı, 2020–2026 yılları arasında Türkiye’de gerçekleştirilen ve göçmenlerin, mültecilerin, sığınmacıların ile uluslararası öğrencilerin psikolojik veya psikososyal durumlarını ele alan araştırmaları şeffaf ve bütüncül bir çerçevede sentezlemektir. Çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve raporlanmasında Sistematik Derlemeler ve Meta-Analizler için Tercih Edilen Raporlama Maddeleri (PRISMA 2020) ilkeleri temel alınmıştır. Literatür taraması; PubMed/MEDLINE, Google Scholar, DergiPark ve uluslararası temel elektronik veri tabanları üzerinden İngilizce ve Türkçe anahtar kelimeler kullanılarak yürütülmüştür. Veri mükerrerliğini önlemek amacıyla aynı örneklemden türetilen yayınlar tek bir "çalışma ailesi" altında gruplandırılmış; ampirik çalışmaların yöntemsel kalitesi ise tasarımlarına duyarlı Cochrane RoB 2, ROBINS-I ve alan bazlı yanlışlık riski kontrol listeleriyle değerlendirilmiştir. Dahil edilme ölçütlerini karşılayan 55 ampirik araştırma, yapılandırılmış anlatımsal sentez yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, Türkiye’deki göçmen popülasyonunun depresyon (%34.7), anksiyete (%36.1) ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) (%19.6 ila %55.5) gibi yüksek psikopatoloji riskleriyle karşı karşıya olduğunu doğrulamaktadır. Savaş geçmişi olan çocukların 2023 depremleri gibi doğal afetlere maruz kalması durumunda akut TSSB prevalansının %44.6 seviyesine tırmandığı saptanmıştır. Sentezlenen kanıtlar, ruh sağlığı sonuçlarının yalnızca göç öncesi travmalarla açıklanamayacağını; yapısal yoksulluk, gıda güvencesizliği, işsizlik, algılanan ayrımcılık ve kurumsal dışlanma gibi göç sonrası kronik stresörlerin semptom devamlılığında birincil rol oynadığını göstermektedir. Buna karşılık ailevi/ çevresel sosyal destek, problem odaklı baş etme, bilinçli farkındalık ve gelecek yönelimli "yaşam projesi" geliştirme becerisi, mültecilerin işlevselliğini koruyan en tutarlı tampon mekanizmalar olarak öne çıkmaktadır. Araştırmalarda mültecilerin ruhsal yardım ihtiyacının %14.8 ila %55.3 arasında değiştiği beyan edilmesine rağmen, profesyonel hizmet kullanım oranının %1.4 düzeyinde kalması derin bir "tedavi açığına" işaret etmektedir. Bu uçurumun arkasında dil bariyerleri, sosyal damgalanma ve yasal statü belirsizlikleri yer almaktadır. Sonuç olarak, Türkiye’deki göçmen ruh sağlığı politikaları yalnızca bireysel klinik semptomlara odaklanmamalı; göç sonrası sosyal belirleyicilerin iyileştirilmesini, kurumsal dil engellerinin kaldırılmasını ve birinci basamağa entegre ölçeklenebilir psikososyal müdahale modellerinin yaygınlaştırılmasını birlikte ele almalıdır. Bu doğrultuda kümülatif riskleri azaltacak kapsayıcı ruh sağlığı politikaları izlenmelidir.

Anahtar kelimeler: Göç psikolojisi, Mülteci ruh sağlığı, Sistematik derleme, PRISMA 2020, Tedavi açığı

Göç, Kadın ve Aile

23 Ekim 2026 · 1. Oturum · Salon C · 09:00-10:30

Göçün Kadınlaşması Bağlamında Orta Asya'da Ulusötesi (Transnasyonel) Annelik

Aziza ERGESHKYZY, Yücel KARADAŞ

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: hanboto2706@gmail.com, karadas@gantep.edu.tr

Özet

SSCB sonrası dönemde Orta Asya'da yaşanan ekonomik dönüşüm ve beraberinde gelişen yapısal işsizlik, bölgedeki uluslararası göç dinamiklerini belirgin biçimde tetiklemiştir. 1990'larda erkeğin tek başına ya da çiftlerin birlikte katıldığı geleneksel bir iş gücü hareketliliği biçiminde oluşan bu süreç, son yıllarda kadın katılımının artmasıyla birlikte "göçün kadınlaşması" niteliği kazanmıştır. Bu makro göç akışının merkezinde yer alan ulusötesi annelik olgusu, göçmen kadınların coğrafi sınırları aşarak ebeveynlik rollerini, duygusal bağlarını ve aile içi sorumluluklarını uzaktan sürdürdükleri karmaşık bir toplumsal gerçeklik olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, Orta Asya kaynaklı ulusötesi annelik deneyimlerini sosyo-ekonomik dönüşüm ve psikolojik dinamikler ekseninde bütüncül bir teorik çerçeve içinde ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmada metodolojik yaklaşım olarak sistematik literatür taraması yöntemi benimsenmiştir. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası veri tabanlarında "Orta Asya kadın göçü", "ulusötesi annelik", "bakım zincirleri" ve "mesafeli ebeveynlik" anahtar kelimeleriyle 2000'li yıllardan itibaren yayımlanmış bilimsel araştırmalar taranmıştır. Literatürden elde edilen bulgular, göçmen kadınların gönderdikleri işçi dövizleri sayesinde memleketlerindeki geride kalan ailelerinin birincil geçim sağlayıcısı konuma geldiklerini ve çocuklarının yaşam standartlarını yükselttiklerini göstermektedir. Bu durum kadınları ailenin ekonomik sorunlarında en belirleyici figür haline getirirken, hedef ülkelerdeki güvencesiz çalışma koşulları onları küresel bakım zincirlerinin kırılgan bir halkası haline getirmektedir. Psikolojik boyutta ise fiziksel ayrılık dijital iletişim teknolojileriyle telafi edilmeye çalışılsa da fiziksel mesafenin uzaması, anneleri gelecekte çocuklarının gelişme süreçlerinden kopma, ebeveynlik otoritesinin erimesi ve çocuklarıyla ilişkilerinde tamiri zor derin kopuşlar yaşama riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Sonuç olarak çalışma, Orta Asya kaynaklı ulusötesi anneliğin yapısal bir sorun olduğunu göstermektedir. Bu süreç, anne ve çocuğun günümüzdeki mevcut sıkıntıları kadar bu ayrılığın ileride aile yapısında yaratabileceği riskler, aile bütünlüğünün bozulabileceğine ilişkin taşıdıkları kaygıları içermektedir. Bu nedenle, ulusötesi aileleri koruyan ve onların psikolojik dayanıklılığını artıran aileyi ve çocuğu odağa alan sosyal politikalar uygulanmalıdır.

Anahtar kelimeler: Ulusötesi annelik, Orta Asya, Psikolojik ve sosyo-ekonomik boyutlar

Kayıt Dışı Evlilikler, Yapısal Kırılganlıklar: İstanbul'da Göçmen ve Mülteci Kadınların Misyar Pratikleri

Semra AKAY

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: semraakay@gantep.edu.tr

Özet

Bu çalışma, İstanbul'daki göçmen ve mülteci kadınlar arasında yaygınlaşan misyar evliliklerini kesişimsellik ve mobilite perspektifinden incelemektedir. Misyar, Körfez ülkelerinde ortaya çıkmış, dini açıdan meşru görülen ancak hukuken güvencesiz bir evlilik biçimidir. İstanbul'da kayıt dışı, hukuken belirsiz fakat sosyal olarak meşru bir pratik olarak varlık göstermektedir. Araştırma, Şubat-Ekim 2024 arasında yürütülen 33 derinlemesine mülakata dayanmaktadır: misyar evliliği yapmış 13 kadın ve 3 erkek ile bu birlikteliklere tanıklık etmiş 17 katılımcı. Tematik analiz kullanan bu çalışma, yasal güvencesizlik, sosyoekonomik kırılganlık ve ulusötesi yerinden edilme koşullarında misyarın anlamlarının, işleyiş dinamiklerinin ve sonuçlarının önemli ölçüde değiştiğini savunmaktadır. Misyar evlilikleri, toplumsal cinsiyet, göçmen statüsü ve sınıfın kesiştiği bir güç matrisi içine yerleştirilmekte; İstanbul'daki toplumsal cinsiyetli mobilite rejiminin erkeklere hareket özgürlüğü tanırken göçmen kadınları yasal güvencesizlik, ekonomik bağımlılık ve sosyal görünmezlik nedeniyle zorunlu hareketsizliğe mahkûm ettiği ortaya konmaktadır. Araştırma, misyarı sabit bir evlilik kategorisi olarak değil, yakınlık, meşruiyet, korunma ve hayatta kalmanın sınıf, etnisite, toplumsal cinsiyet, göçmen statüsü ve hukuk eksenlerinde kesiştiği bir yeniden yapılanma alanı olarak kavramsallaştırmaktadır. Misyar, kadınların hukuk, dindarlık, yakınlık ve sosyal meşruiyet arasındaki sınırları sürekli müzakere ettiği bir sınır çalışmasını içermektedir; kadınların failliği tahakküm yapılarının dışında değil, tam da içinde inşa edilmektedir. Bu asimimetrik düzen, yalnızca eşler arası bir mesele olarak kalmayıp nesiller boyu aktarılan yapısal bir kırılganlık üretmektedir.

Anahtar kelimeler: Misyar evliliği, göçmen kadınlar, mülteci kadınlar, İstanbul, kesişimsellik, Mobilite rejimi, güvencesizlik ve hukuki belirsizlik

Göçmen Annelerin Perspektifinden Çocukların Kültürel ve Toplumsal Uyumunu ile Aile İçi Yaşantılar: Tanımlayıcı Kesitsel Bir Çalışma

Saniye TEZE, Resul KARADUMAN

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: steze@gantep.edu.tr, resulkaraduman27@gmail.com

Özet

Göç süreci, ailelerin toplumsal uyum, kültürel süreklilik, kuşaklararası ilişkiler ve aile içi yaşantılarında çeşitli değişimlerle ilişkili olabilmektedir. Bu süreçte annelerin çocuklarının toplumsal ve kültürel uyumuna ilişkin değerlendirmelerinin incelenmesi, kuşaklararası kültürel farklılıkların, aile içi etkileşimlerin ve göçmen ailelerin destek gereksinimlerinin anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, göçmen annelerin çocuklarının kültürel ve toplumsal uyumuna, göçle ilişkili aile içi strese ve anne-çocuk arasındaki kuşaklararası kültürel değişimlere ilişkin algılarını incelemektir. Ayrıca annelerin sosyal uyum programlarının gerekliliğine ilişkin görüşleri ile göçmen nüfusun yoğun olduğu mahallelerde yaşamaya yönelik memnuniyetleri değerlendirilmiştir. Araştırma tanımlayıcı kesitsel tasarımı yürütülmüş ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 64 göçmen anneden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Araştırma için etik kurul onayı alınmış ve katılımcıların gönüllü katılım beyanları kayıt altına alınmıştır. Veri toplama kapsamında katılımcıların yaşı ve araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan dokuz soru değerlendirilmiştir. Sorular; göçmen anne ve çocuklarına yönelik sosyal uyum programlarının düzenlenmesi, annelerin çocuk sayısındaki artışın çocuklar açısından olumsuzluk oluşturabileceğine ilişkin algıları, gelecekte anne-çocuk arasında kültürel çatışma yaşanacağı beklentisi, çocukların annelerine kıyasla toplumsal uyumu, göçle ilişkili aile içi stres, anne-çocuk arasındaki kültürel değişimler, çocukların gelenek ve göreneklere bağlılığının azalacağı yönündeki beklenti, iki farklı kültürün yaşama katkısı ve yaşanan mahalleden memnuniyet konularını kapsamaktadır. Sekiz soru ikili yanıt biçiminde (evet/hayır) değerlendirilirken, katılımcıların iki farklı kültürün yaşamlarına katkısına ilişkin algıları beş dereceli bir yanıt formatı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerlerinden yararlanılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 40,05±9,06 yıl olup yaşları 27-64 arasında değişmektedir. Annelerin %84,4'ü (n=54) göçmen anne ve çocuklarına yönelik sosyal uyum programlarının düzenlenmesini gerekli gördüğünü, %79,7'si (n=51) çocuklarının topluma kendilerinden daha iyi uyum sağladığını düşündüğünü belirtmiştir. Göçün aile içinde strese yol açtığını bildiren annelerin oranı %70,3 (n=45), çocuklarıyla aralarında kültürel değişimler gözlemlendiğini belirtenlerin oranı ise %62,5 (n=40) olarak bulunmuştur. Katılımcıların %64,1'i (n=41) gelecekte çocuklarıyla kültürel çatışma yaşayabileceklerini, %53,1'i (n=34) ise Türkiye'de doğup büyümenin çocuklarının gelenek ve göreneklere bağlılığında azalmaya yol açabileceğini düşündüğünü ifade etmiştir. Katılımcıların %56,3'ü (n=36), çocuk sayısındaki artışın çocuklar açısından olumsuzluk oluşturabileceğini düşündüğünü belirtmiştir. Göçmen nüfusun yoğun olduğu mahallede yaşamaktan memnun olduğunu ifade edenlerin oranı %53,1 (n=34) olarak belirlenmiştir. Katılımcıların iki farklı kültürün yaşamlarına katkısına ilişkin değerlendirmelerinin ortalaması 2,78±1,25 olarak hesaplanmıştır. Bulgular, katılımcı annelerin önemli bir bölümünün çocuklarının toplumsal uyumunu kendi uyumlarından daha olumlu değerlendirdiğini; buna karşılık göçle ilişkili aile içi stres, anne-çocuk arasındaki kültürel değişimler ve gelecekte kültürel çatışma yaşanabileceğine ilişkin beklentilerin de yaygın olduğunu göstermektedir. Sosyal uyum programlarına yönelik bildirilen yüksek destek dikkate alındığında, göçmen anne ve çocukları birlikte ele alan; kuşaklararası iletişimi destekleyen, kültürel farklılıklara karşılıklı saygıyı güçlendiren ve ailelerin psikososyal gereksinimlerini gözeterek destek hizmetlerinin geliştirilmesinin yararlı olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte bulgular yalnızca annelerin öz-bildirimlerine dayalı algılarını yansıtmakta olup çocukların deneyimlerini doğrudan temsil etmemektedir. Gelecek araştırmalarda daha geniş ve çeşitlendirilmiş örneklemlemlerle, çocukların görüşlerinin de doğrudan değerlendirildiği ve anne-çocuk verilerinin birlikte incelendiği çalışmaların yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Göçmen anneler, Göçmen çocuklar, Kültürel uyum, Toplumsal uyum, Aile içi stres, kuşaklararası ilişkiler

Gençlerin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Tutumları: Göç ve Kültürel Bağlam Üzerinden Bir Literatür İncelemesi

Sevde AKTAŞ¹, Saniye TEZE²

¹ Gaziantep Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü

² Gaziantep Üniversitesi

E-posta: sevdayillmaz98@gmail.com, saniyeteze@gmail.com

Özet

Kadına yönelik aile içi şiddet, kadınların fiziksel, psikolojik, sosyal iyilik hâlini tehdit eden ve çocuklar ile gençlerin şiddete ilişkin algı ve tutumlarıyla da ilişkili olabilen çok boyutlu bir insan hakları sorunudur. Bu çalışmanın amacı, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin tutumlarını mevcut literatür doğrultusunda incelemek; aile içi deneyimler ve kuşaklararası aktarım, toplumsal cinsiyet rolleri ile göç ve kültürel bağlamın bu tutumlarla ilişkisini bütüncül bir çerçevede değerlendirmektir. Çalışma, anlatı/geleneksel literatür incelemesi olarak yapılandırılmış; ulusal ve uluslararası çalışmalar belirlenen anahtar kavramlar doğrultusunda incelenmiştir. Literatürden elde edilen bulgular, gençlerin şiddete ilişkin tutumlarının aile içi şiddete tanıklık veya maruz kalma deneyimleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve sosyokültürel bağlamla ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Göç ise bu tutumları tek başına belirleyen bir özellikten ziyade; aile yapısı, kültürel normlar, dil, eğitim, sosyal destek ve uyum deneyimleriyle etkileşim içerisinde değerlendirilmesi gereken bağlamsal bir süreç olarak ele alınmıştır. Bununla birlikte, göçmen gençlere ilişkin doğrudan araştırmaların ve karşılaştırmalı çalışmaların sınırlı olması, mevcut bulguların temkinli yorumlanmasını gerektirmektedir. Sonuç olarak, gençlerin kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin tutumlarının aile, toplumsal cinsiyet ve kültürel bağlamın kesişiminde değerlendirilmesi daha bütüncül bir yaklaşım sağlayabilir. Gelecekte göç ve kültürel bağlama özgü değişkenleri birlikte ele alan araştırmaların artırılması ve gençlere yönelik kültüre duyarlı şiddeti önleme programlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Kadına yönelik şiddet, Aile içi şiddet, Gençler, Göç, Kültürel bağlam

Türkiye’de Göçmen Kadın Araştırmalarının Gelişimi: Temalar ve Eğilimler

Abdurrahman ÜNALAN

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

E-posta: unalanabdurrahman@gmail.com

Özet

Göç, bireylerin yaşam biçimlerini, sosyal ilişkilerini ve kimliklerini etkileyen çok boyutlu bir toplumsal süreçtir. Bununla birlikte göç deneyimi kadınlar ve erkekler açısından aynı biçimde yaşanmamakta; toplumsal cinsiyet, göç sürecinin deneyimlenmesinde önemli bir belirleyici olmaktadır. Türkiye’nin son yıllarda yoğun göç hareketlerine maruz kalması, göçmen kadınların deneyimlerinin akademik araştırmalarda daha görünür hale gelmesine neden olmuştur. Göçmen kadınlara ilişkin çalışmalar; kadınların sağlık, çalışma yaşamı, aile, şiddet, sosyal uyum, kimlik, aidiyet ve psikososyal süreçler gibi farklı alanlarda karşılaştıkları deneyimleri ele almaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de göçmen kadınlar üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmaların gelişimini incelemek, araştırmalarda öne çıkan temaları ve eğilimleri ortaya koymak ve mevcut literatürdeki araştırma boşluklarını değerlendirmektir. Bu doğrultuda Türkiye’de göçmen kadınlara ilişkin akademik çalışmalar literatür incelemesi kapsamında ele alınarak yayın yılları, araştırma konuları, kullanılan yöntemler ve incelenen temel temalar açısından değerlendirilecektir. Çalışmada göçmen kadın, mülteci kadın, sığınmacı kadın ve toplumsal cinsiyet ile göç ilişkisini ele alan araştırmaların yanı sıra kadınların psikososyal deneyimlerine odaklanan çalışmalar da değerlendirilecektir.

Literatürün; göçmen kadınların ekonomik ve sosyal yaşamı, sağlık hizmetlerine erişimi, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikleri, şiddet deneyimleri, sosyal uyum ve aidiyet süreçleri ile ruh sağlığı ve psikososyal durumları etrafında şekillendiği görülmektedir. Bununla birlikte göçmen kadınların yalnızca sorun ve mağduriyetler üzerinden değil, aynı zamanda özne, karar verici, güçlenen ve sosyal ilişkiler kuran bireyler olarak ele alınmasının gerekliliği dikkat çekmektedir. Ayrıca yerel toplum ile göçmen kadınlar arasındaki ilişkiler, karşılıklı algılar, sosyal kabul ve kadınlar arası dayanışma gibi konuların daha fazla araştırılmasına ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, Türkiye’de göçmen kadın araştırmalarının geçirdiği dönüşümü ortaya koyarak mevcut literatürün güçlü ve sınırlı yönlerini değerlendirmeyi ve gelecekte gerçekleştirilecek göç ve kadın araştırmalarına yönelik yeni araştırma alanları önermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Göçmen, Kadın, Toplumsal cinsiyet, Kadın çalışmaları

Göç, Ekonomi ve Kalkınma

23 Ekim 2026 · 2. Oturum · Salon A · 10:45-12:15

Mülteci ve Göçmen Gençlerin İstihdam Edilebilirliğinin Artırılmasında Yerel STK'ların Rolü: Türkiye, Avusturya, İsveç ve Romanya Örneği

Hasan ÇİÇEK, Şenay KIZILKUM, Kadir KILIÇ

Eskişehir Valiliği

E-posta: hasancicek670@gmail.com, senaykizilkum@gmail.com, kilic26@gmail.com

Özet

Bu çalışma, 18–25 yaş aralığındaki mülteci ve göçmen gençlerin istihdam edilebilirliğinin artırılmasında yerel sivil toplum kuruluşlarının (STK) rolünü, Türkiye, Avusturya, İsveç ve Romanya örnekleri üzerinden karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Çalışmanın amacı, gençlerin işgücü piyasasına erişimini sınırlayan çok boyutlu engelleri ortaya koymak ve bu engellerin aşılmasında proje kapsamında geliştirilen STK temelli uygulamaların katkısını değerlendirmektir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş; “The Path to Employability: Empowering local NGOs working with refugees and migrants” projesi kapsamında hazırlanan ülke ve sistem rehberleri ile gençlik çalışanları için geliştirilen el kitabı doküman analizi tekniğiyle incelenmiştir. Bulgular, dil yeterliliği, mesleki niteliklerin tanınması ve aktarılabilirliği, ayrımcılık ve sosyal dışlanma, yasal-kurumsal erişim ile çalışma koşullarının dört ülkede mülteci ve göçmen gençlerin istihdam süreçlerini belirleyen temel unsurlar olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, STK'ların devlet kurumlarına kıyasla daha esnek, kapsayıcı ve bireyselleştirilmiş destek sunabildiği görülmektedir. Proje kapsamında gerçekleştirilen İsveç'te dijital hikâye anlatımı ve film üretimi, Avusturya'da iş gölgeleme ve mentorluk, Türkiye'de kurumsal haritalama ve Romanya'da photovoice uygulamaları; gençlerin görünürlüğü, özgüvenini, sosyal bağlarını ve hizmetlere erişimini güçlendiren katılımcı mekanizmalar olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'de ayrıca fotoğrafçılık, pastacılık ve sandviç ekmegi yapımı, oto yıkama, kuru temizleme ve kültür-turizm alanlarında gerçekleştirilen atölyeler aracılığıyla gençlerin beceri ve kapasite gelişimi desteklenmiştir. Proje kapsamında ülke rehberleri, gençlik çalışanları el kitabı, eğitimler, çalışma ve iyi uygulama ziyaretleri ile yaygınlaştırma faaliyetleri de yürütülmüş; böylece yerel STK'ların mülteci ve göçmen gençlerin ihtiyaçlarına cevap verme kapasitelerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Çalışma sonucunda, mülteci ve göçmen gençlerin istihdamına yalnızca iş bulma perspektifinden yaklaşılması; dil ve iletişim, beceri ve niteliklerin tanınması, ayrımcılıkla mücadele, işyeri hakları, yasal erişim ve psikososyal güçlendirme boyutlarının birlikte ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda STK'ların kamu ve özel sektörle kurumsal ortaklıklar içinde, aracı, kolaylaştırıcı, güçlendirici ve savunucu aktörler olarak konumlandırılması önerilmektedir. Ayrıca proje yaklaşımında gençlerin pasif yararlanıcılar yerine öğrenme ve toplumsal dönüşüm süreçlerinin aktif özneleri olarak ele alınması, istihdam edilebilirlik ile sosyal uyum arasındaki ilişkinin güçlendirilmesine katkı sağlamıştır. Karşılaştırmalı bulgular, ülkeler arasında uygulama farklılıkları bulunmasına rağmen ortak sorunlara uyarlanabilir çözümler geliştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Mülteci gençler, Göçmen gençler, İstihdam edilebilirlik, Sivil Toplum Kuruluşları, Sosyal entegrasyon

Göçün Kent Ekonomisine Etkileri: İşgücü ve Konut Piyasaları Üzerinden Bir Değerlendirme

Berna BALCI İZGİ
Gaziantep Üniversitesi

E-posta: izgi@gantep.edu.tr

Özet

Göç, nüfusun mekânsal dağılımını değiştiren demografik bir hareket olmanın ötesinde, kentlerin ekonomik ve sosyal yapısını dönüştüren önemli bir süreçtir. Özellikle yoğun göç alan kentlerde nüfus artışı ve değişen nüfus yapısı; işgücü arzı, istihdam biçimleri, ücretler, konut talebi, kira ve konut fiyatları ile kentsel hizmetlere yönelik talep üzerinde önemli sonuçlar doğurabilmektedir. Bununla birlikte göçün kent ekonomisi üzerindeki etkileri tek yönlü değildir. Göçmen nüfus bir yandan işgücü arzını ve konut talebini artırırken, diğer yandan üretim, tüketim, girişimcilik ve yerel ekonomik faaliyetlerin genişlemesine katkıda bulunabilmektedir. Dolayısıyla göçün kent ekonomisi üzerindeki etkilerinin hem ortaya çıkardığı baskılar hem de yaratabileceği ekonomik fırsatlar çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, göçün kent ekonomisi üzerindeki etkilerini işgücü ve konut piyasaları olmak üzere birbirleriyle ilişkili iki temel ekonomik kanal üzerinden incelemektir. İşgücü piyasası açısından göçün işgücü arzı, istihdam olanakları, ücretler, kayıt dışı istihdam ve beceri uyumu üzerindeki olası etkileri ele alınmaktadır. Göçmenlerin sahip oldukları beşerî sermayenin kent ekonomisinde ne ölçüde değerlendirilebildiği ve işgücü piyasasına entegrasyon koşullarının ekonomik sonuçları üzerinde durulmaktadır. Ayrıca göçmenlerin girişimcilik faaliyetleri, yeni iş alanlarının oluşumu ve yerel üretim ve tüketim üzerindeki katkıları da göçün kent ekonomisine yönelik olumlu etkileri kapsamında değerlendirilmektedir. Konut piyasası açısından ise göçle birlikte artan nüfusun konut talebi, kira ve konut fiyatları, konut arzı ve uygun fiyatlı konuta erişim üzerindeki etkileri incelenmektedir. Özellikle konut arzının kısa dönemde artan talebe yeterince cevap veremediği kentlerde göçün kira ve konut maliyetleri üzerinde baskı oluşturabileceği; bu durumun yalnızca göçmenleri değil, kentte yaşayan farklı gelir gruplarını da etkileyebileceği değerlendirilmektedir. Buna karşılık artan konut talebinin inşaat, gayrimenkul ve bağlantılı sektörlerde ekonomik faaliyetleri canlandırması da göçün yerel ekonomi üzerindeki diğer bir etkisi olarak ele alınmaktadır. Çalışmanın temel yaklaşımı, göçün kent ekonomisi üzerindeki sonuçlarının göçün büyüklüğü ve niteliğinin yanı sıra kentlerin işgücü ve konut piyasalarının yapısına, üretim kapasitesine ve göçmenlerin ekonomik entegrasyon düzeyine bağlı olduğudur. Bu çerçevede işgücü ve konut piyasalarının birlikte değerlendirilmesi, göçün kent ekonomisinde yarattığı etkilerin daha bütüncül biçimde anlaşılmasına olanak sağlamaktadır. Çalışmanın özgün katkısı, göçün kent ekonomisi üzerindeki etkilerinin tek yönlü olmayıp, işgücü piyasası etkilerinin daha çok kayıtdışılık olduğu şeklindedir. Konut piyasası etkileri daha görünür olmaktadır. İşgücü ve konut piyasaları üzerinden birbirini etkileyen yapının ortaya konması önemlidir. Bu değerlendirmelerin, göç politikalarının istihdam, konut ve kentsel planlama politikalarıyla bütünleşik biçimde ele alınmasının önemini ortaya koyması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Göç, İşgücü piyasası, Konut piyasası, Kent ekonomisi

Zorunlu Göçten Ekonomik Entegrasyona: Göçmen Girişimciliğinde Sermayenin Dönüşüm Dinamikleri

Ayça YEŞİL

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: aycayesil@hotmail.com

Özet

Zorunlu göç, bireylerin coğrafi ve mekânsal olarak yer değiştirmesinin ötesinde, menşe ülkede tarihsel süreç içerisinde biriktirilen ekonomik, sosyal ve kültürel sermaye biçimlerinin mülksüzleşme mekanizmalarıyla aşınmasına, erozyona uğramasına ya da radikal biçimde kabuk değiştirmesine yol açan yapısal bir kırılma noktasıdır. Menşe ülkede kazanılan mesleki yeterliliklerin ve kurumsallaşmış kültürel sermaye simgelerinin (diploma, resmi unvan ve lisanslar) varış ülkesinin kurumsal ve hukuki yapılarında doğrudan karşılık bulamaması, sosyal ilişki ağlarının kesintiye uğraması ve likit varlıkların kaybı, göçmenlerin resmi işgücü piyasasına eşit koşullarda dahil olmasını ciddi ölçüde kısıtlamaktadır. Bu bağlamda, bahse konu kısıtlar bireyleri bir alternatif yaşam ve geçim stratejisi olarak kendi işlerini kurmaya ve girişimcilik faaliyetlerine yöneltmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın temel araştırma sorusunu, “Zorunlu göçmenler, sahip oldukları veya göç sonrasında yeni edindikleri sermaye kaynaklarını hangi toplumsal, kurumsal ve piyasa koşulları altında girişimcilik dinamikleri aracılığıyla ekonomik değere dönüştürebilmektedir?” sorusu oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı ise işletme kuruluşunu kendiliğinden tamamlanan ve doğrusal ilerleyen bir uyum başarısı olarak ele almak yerine; kaynaklara erişim, yetkinliklerin meşrulaştırılması, sosyal ağların çeşitlenmesi ve sürdürülebilir gelir üretimi ekseninde koşullara bağlı ve çok boyutlu bir ekonomik entegrasyon sürecini analitik bir çerçevede sorunsallaştırmaktadır. Araştırma, nitel araştırma metodolojisi doğrultusunda kapsamlı literatür taraması ve kavramsal analiz tekniği kullanılarak oluşturulmuştur. Teorik altyapıda, Pierre Bourdieu’nün Sermaye Kuramı ile Kloosterman ve Rath’ın Karma Gömülülük perspektifi dahil edilmiş; ikincil kaynaklar, kuramsal metinler ve ampirik literatür verileri bütüncül bir analitik süzgeçten geçirilmiştir. Çalışmanın bulguları; zorunlu göçmenlerin girişimcilik yöneliminin sadece itici veya çekici bireysel faktörlerle açıklanamayacağını, aksine arz yönünü oluşturan sermaye birikimleri ile talep yönünü oluşturan yasal, kurumsal, sektörel ve piyasa olanaklarının kesişim noktasında şekillendiğini ortaya koymaktadır. Sermayenin dönüştürülme süreçleri üç temel hat üzerinden gerçekleşmektedir: İnfomal dayanışma ve etnik ağların ilk finansman ile esnek işgücünü sağladığı sosyalden ekonomiye, mesleki ve zanaatkar birikimin etnik niş pazarlarda işlevsellik kazandığı kültürelleşmiş birikimden ticari değere ve elde edilen ticari kazancın otofinansman yöntemiyle işletmeye aktarıldığı yeniden birikim kanalları. Tartışma boyutunda, yalnızca içe dönük etnik ağlara dayalı yapının işletmeleri kâr marjı düşük, yoğun rekabetli ve doymuş etnik sektörlere hapsedebileceği ileri sürülmüştür. Sürdürülebilir ticari kalıcılık ve ölçek büyüme için yerel toplum aktörleri, kurumsal yapılar ve genel piyasa ile “köprü kuran bağların” inşa edilmesinin hayati önem taşıdığı tartışılmıştır. Çalışmanın ulaştığı sonuçlar; sermayeye biçimsel olarak sahip olmak ile o sermayeyi işlevsel bir ekonomik değere dönüştürebilmek arasındaki kritik ayrımı görünür kılmaktadır. Zorunlu göçmen girişimciliğinin ekonomik entegrasyona katkısı; göçmenlerin bilgi, beceri ve ilişkilerinin kurumsal düzeyde meşruiyet kazandığı, piyasa şartlarında etkin biçimde kullanılabilirdiği ve sürdürülebilir kazançla dönüştürülebildiği mikro-kredilerine odaklanmak yerine, mesleki yetkinliklerin tanınmasını, dil ve yerel piyasa adaptasyonunu, ayrıca kurumsal finansman ve iş ağlarına erişimi kapsayan bütüncül politika önerileri sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Zorunlu göç, Göçmen girişimciliği, Sermaye dönüşümü, Ekonomik entegrasyon

Suriyeli Göçmenlerin Türkiye’de Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Yansımaları

Ali AYTEKİN

E-posta: aliaYTEKIN2778@gmail.com

Özet

Göç, bireylerin ve toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarında önemli dönüşümlere yol açan çok boyutlu bir süreçtir. Özellikle kitlesel göç hareketleri, göç alan ülkelerde iş gücü piyasası, üretim süreçleri, kamu hizmetleri, toplumsal ilişkiler ve kültürel yapı üzerinde çeşitli etkiler meydana getirebilmektedir. Türkiye, özellikle 2011 sonrasında Suriye’den gerçekleşen kitlesel göç hareketleri sonucunda önemli sayıda Suriyeli göçmene ev sahipliği yapan ülkelerden biri hâline gelmiş ve bu durum göçün ekonomik ve sosyokültürel yansımalarının birlikte ele alınmasını gerekli kılmıştır. Bu araştırmanın amacı, Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki sosyoekonomik ve sosyokültürel yansımalarını incelemek ve göç sürecinin ortaya çıkardığı fırsat ve güçlükleri bütüncül bir perspektifle değerlendirmektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ve literatür taraması kullanılmıştır. Bu kapsamda konuya ilişkin bilimsel makaleler, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri, Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan veriler ile ulusal ve uluslararası kurumların raporları incelenmiştir. İncelenen kaynaklar doğrultusunda, Suriyeli göçmenlerin ekonomik açıdan iş gücü piyasasına katılım, girişimcilik, tüketim ve üretim süreçleri aracılığıyla Türkiye ekonomisi üzerinde çeşitli etkiler oluşturduğu görülmektedir. Özellikle tarım, hizmet ve sanayi gibi sektörlerde göçmen iş gücünün ekonomik faaliyetlere katılımının üretim süreçlerini destekleyebildiği; bununla birlikte düşük vasıflı ve kayıt dışı istihdam, çalışma koşulları, yerel iş gücüyle rekabet ve ücret düzeyleri gibi konuların çeşitli tartışmaları beraberinde getirdiği görülmektedir. Sosyokültürel açıdan ise Suriyeli göçü, Türkiye’de kültürel çeşitliliğin artmasına ve farklı toplumsal gruplar arasında etkileşim alanlarının genişlemesine katkı sağlayabilmektedir. Buna karşılık dil farklılıkları, kültürel norm ve değerlerdeki farklılaşmalar, önyargılar, sosyal mesafe ve toplumsal uyum güçlükleri, göçmenlerin eğitim, çalışma yaşamı ve gündelik sosyal hayata katılım süreçlerini etkileyebilmektedir. Ayrıca göç hareketlerinin eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlere yönelik talepleri artırabilmesi, kamu hizmetlerinin planlanması ve kaynakların etkin kullanımını önemli hâle getirmektedir. Araştırma sonucunda, Suriyeli göçmenlerin Türkiye üzerindeki etkilerinin yalnızca ekonomik göstergeler üzerinden değerlendirilmemesi; ekonomik, sosyal ve kültürel boyutların birbirleriyle etkileşim içinde ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda sürdürülebilir göç yönetiminin eğitim, istihdam, sosyal destek, hukuki düzenlemeler, kültürlerarası iletişim ve toplumsal uyum politikalarını birlikte içeren bütüncül bir yaklaşıma dayanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Anahtar kelimeler: Suriyeli göçmenler, Göç, Sosyoekonomik etkiler, Sosyokültürel etkiler, Toplumsal uyum, Göç yönetimi

Beyin Göçü Literatürünün Dönüşümü: Bibliyometrik Bir Analiz

Mehmet NEŞE

Kilis 7 Aralık Üniversitesi

E-posta: mehmetnese@gmail.com

Özet

Nitelikli insan gücünün ülkeler ve bölgeler arasındaki hareketliliğini ifade eden beyin göçü, ekonomik kalkınma, beşeri sermaye, yükseköğretim, bilimsel hareketlilik ve sağlık sistemleriyle ilişkili çok boyutlu bir araştırma alanıdır. Son yıllarda beyin göçünün yalnızca nitelikli iş gücü kaybı üzerinden değil; beyin kazanımı, beyin dolaşımı, akademik hareketlilik ve göç niyeti gibi kavramlar üzerinden de tartışılması, alanın kavramsal ve tematik açıdan çeşitlenmesine yol açmıştır. Bu çalışmanın amacı, Web of Science (WoS) veri tabanında beyin göçü üzerine yayımlanan çalışmaların bibliyometrik özelliklerini belirlemek ve güncel literatürde öne çıkan araştırma eğilimlerini ortaya koymaktır. Araştırma bibliyometrik analiz yöntemiyle yürütülmüştür. Web of Science Core Collection veri tabanında gerçekleştirilen tarama sonucunda elde edilen kayıtlar, tam kayıt ve atıf kaynaklarını içerecek biçimde dışa aktarılmıştır. WoS tarafından iki ayrı dosya hâlinde sunulan 500 ve 231 kayıt birleştirilerek 731 yayından oluşan ham veri seti oluşturulmuştur. Analiz öncesinde veri temizliği gerçekleştirilmiş; WoS kayıt numarası ve DOI bilgileri üzerinden yinelenen kayıtlar kontrol edilmiş, yayın yılları incelenmiş ve analiz dönemi dışında kalan bir kayıt veri setinden çıkarılmıştır. Böylece analizler 2023-2026 yılları arasında yayımlanan 731 çalışma üzerinden yürütülmüştür. Yayınların yıllara, kaynaklara ve ülkelere göre dağılımları ile yazar anahtar kelimelerinin birlikte görülmeye örüntüleri incelenmiştir. Bulgular, beyin göçü literatüründe 2023 sonrasında belirgin bir yayın artışı yaşandığını ve en yüksek yayın sayısına 2025 yılında ulaşıldığını göstermektedir. İncelenen çalışmalar 506 farklı yayın kaynağında yayımlanmış ve 2.565 farklı yazar tarafından üretilmiştir. Ülke katkıları açısından Amerika Birleşik Devletleri, Çin, Birleşik Krallık ve Türkiye öne çıkmaktadır. Anahtar kelime analizinde “brain drain”, “migration”, “human capital”, “emigration”, “brain gain”, “international migration”, “higher education” ve “brain circulation” kavramlarının belirleyici olduğu görülmüştür. Birlikte görülmeye ilişkileri ise literatürün dört temel tematik ekseninde yoğunlaştığını göstermektedir: beşeri sermaye, kalkınma ve beyin kazanımı; bilimsel hareketlilik ve beyin dolaşımı; sağlık çalışanlarının göçü ve göç eğilimi; göç, hareketlilik ve uluslararası öğrenciler. Özellikle sağlık çalışanları, tıp öğrencileri, hemşireler ve hekimlere odaklanan çalışmaların güncel literatürde belirgin bir araştırma alanına dönüştüğü görülmektedir. Sonuçlar, beyin göçü çalışmalarının ekonomik kayıp merkezli geleneksel yaklaşımın ötesine geçerek dolaşım, hareketlilik, mesleki göç eğilimi ve beşeri sermayenin yeniden dağılımı eksenlerinde çeşitlendiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Beyin göçü, Beyin dolaşımı, Beşeri sermaye, Nitelikli göç, Bibliyometrik analiz

Kimlik, Aidiyet ve Öteki

23 Ekim 2026 · 2. Oturum · Salon B · 10:45-12:15

Göç, Kimlik ve Öteki: Almanya’da Radikal Sağ Söylem

Bekir HALHALLI

Girne Üniversitesi

E-posta: dr.bekir.halhalli@gmail.com

Özet

Bu çalışma, Almanya’da radikal sağın yükselişinde önemli bir aktör hâline gelen Alternative für Deutschland’ın (AfD) İslam ve göç konularındaki söylemlerini “öteki” kavramı çerçevesinde incelemektedir. Çalışmanın temel amacı, AfD’nin Müslümanları ve göçmenleri siyasal söylem içerisinde nasıl tanımladığını, bu gruplara hangi özellikleri atfettiğini ve onları Alman kimliğinin sınırları içerisinde veya dışında nasıl konumlandığını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda göç ve İslam, yalnızca güncel siyasal tartışmaların konusu olarak değil, aynı zamanda kimlik, aidiyet ve toplumsal sınırların oluşturulmasında kullanılan temel söylem alanları olarak ele alınmaktadır. Çalışma, siyasal söylemin toplumsal grupları yalnızca tanımlamadığı, aynı zamanda “biz” ve “öteki” arasındaki sınırların oluşmasına katkıda bulunduğu varsayımından hareket etmektedir. Bu bağlamda AfD’nin Alman kimliği, kültür, güvenlik, sınırlar, göç, İslam ve entegrasyon konularındaki söylemleri birlikte değerlendirilmektedir. Özellikle Alman ulusal ve kültürel kimliğinin nasıl tanımlandığı ve bu kimliğin karşısında göçmenlerin ve Müslümanların nasıl konumlandırıldığı üzerinde durulmaktadır. Böylece radikal sağ söylem içerisinde “biz” ve “onlar” ayrımının hangi temalar üzerinden üretildiğinin anlaşılması amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel söylem analizi yöntemi kullanılmaktadır. Çalışmanın temel veri kaynaklarını AfD’nin parti programları, seçim beyannameleri, resmî açıklamaları, kamuya açık siyasi konuşmaları ve çevrim içi içerikleri oluşturmaktadır. İnceleme üç temel soru etrafında yürütülmektedir: Müslümanlar ve göçmenler AfD söyleminde nasıl adlandırılmaktadır? Bu gruplara hangi özellikler atfedilmektedir? Göç, İslam, entegrasyon, sınır güvenliği ve Alman kimliği tartışılırken hangi temel argümanlara başvurulmaktadır? Bu sorular aracılığıyla AfD söyleminde tekrar eden ötekileştirme biçimlerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Çalışma, AfD’nin seçim başarısını veya oy oranlarındaki değişimi açıklamaktan ziyade partinin kullandığı siyasal dil ve temsil biçimlerine odaklanmaktadır. Bu kapsamda göç ve İslam’ın güvenlik, kültür, ulusal kimlik ve aidiyet kavramlarıyla nasıl ilişkilendirildiği incelenmektedir. Sonuç olarak çalışma, Almanya örneği üzerinden radikal sağ söylemin göçmenler ve Müslümanlar hakkında oluşturduğu temsilleri ve bu temsillerin “biz” ile “öteki” arasındaki siyasal ve toplumsal sınırların kurulmasındaki rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: AfD, Almanya, Göç, İslam, Ötekileştirme, Radikal sağ

Uluslararası Göçte Kültürel Karşılaşma: Davranış ve Etkileşimin Bourdieu'cü Bir Analizi

Mehmet TAN, Mesut SOYALIN

Siirt Üniversitesi

E-posta: mehmet.tan@siirt.edu.tr, msoyalin@hotmail.com

Özet

Uluslararası göç, bireylerin farklı kültürel değerlerin, davranış biçimlerinin ve toplumsal deneyimlerin karşılaşmasıdır. Göç süreciyle birlikte bireyler, daha önce içinde bulundukları toplumsal çevrede edindikleri davranış biçimleri, değerler ve ilişki kurma pratikleri ile yeni toplumsal çevrenin normları ve beklentileri arasında konumlanmaktadır. Bu durum, göçün yalnızca ekonomik veya demografik bir hareketlilik olarak değil, aynı zamanda kültürel karşılaşmaların ve toplumsal ilişkilerin yeniden şekillendiği bir süreç olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu çalışmada uluslararası göç, Pierre Bourdieu'nün kavramsal yaklaşımından hareketle kültür, davranış, etkileşim, uyum ve çatışma ekseninde değerlendirilmektedir. Bourdieu'nün önemli kavramsal repertuarlarından biri olan habitus, bireylerin içinde bulundukları toplumsal koşullar ve toplumsallaşma deneyimleri sonucunda geliştirdikleri algılama, düşünme ve davranma eğilimlerini ifade etmektedir. Bireylerin dünyayı anlamlandırma ve gündelik yaşamlarını sürdürme biçimleri, bu toplumsal deneyimlerden bağımsız değildir. Bu nedenle göç sonrasında ortaya çıkan davranış farklılıklarını yalnızca kültürel farklılıklarla açıklamak yeterli değildir. Göçmenlerin sahip oldukları habitus, yeni toplumsal çevrenin normları ve beklentileriyle karşılaşmakta; bu karşılaşma kimi zaman uyum ve öğrenme, kimi zaman ise mesafe ve çatışma biçiminde ortaya çıkabilmektedir. Göçmenlerin gündelik yaşam içerisindeki davranışları, farklı habitusların karşılaşmasının en görünür olduğu alanlardan biridir. Dil kullanımı, iletişim biçimleri, aile ilişkileri, toplumsal cinsiyet rolleri, komşuluk, arkadaşlık, çalışma yaşamı ve kamusal alanın kullanımı gibi gündelik pratikler, kültürel farklılıkların ortaya çıktığı başlıca alanları oluşturmaktadır. Bu alanlarda ortaya çıkan farklılıklar, karşılıklı etkileşim yoluyla yeniden yorumlanabildiği gibi, bazı durumlarda önyargı, toplumsal mesafe ve çatışmayı da beraberinde getirebilmektedir. Dolayısıyla göçmenlerin yeni toplumsal çevreye uyumu, yalnızca onların mevcut kültürel normlara ne ölçüde uyum sağladıkları üzerinden değil, karşılıklı etkileşim içerisinde farklılıkların nasıl anlamlandırıldığı üzerinden değerlendirilmelidir. Bu bağlamda kültürel uyum ve çatışma bireylerin eğilimlerinden yola çıkarak açıklamak önem arz etmektedir. Bourdieu'nün alan ve sermaye kavramları da bu sürecin anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Göçmenlerin sahip oldukları ekonomik, kültürel ve sosyal sermayeler, yeni toplumsal alanda her zaman aynı biçimde karşılık bulmamaktadır. Dil, eğitim, mesleki deneyim, sosyal ilişkiler ve kültürel kodlara hâkimiyet gibi unsurlar, göçmenlerin yeni toplumsal çevredeki konumlarını ve etkileşim olanaklarını etkileyebilmektedir. Bu nedenle uyum, yalnızca göçmenin yeni toplumun kültürel özelliklerini öğrenmesiyle açıklanamayacak kadar karmaşık bir süreçtir. Aynı zamanda göçmenin sahip olduğu sermayelerin yeni alanda tanınması, değer görmesi ve kullanılabilmesi de uyum sürecinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu çerçevede uyum ve çatışma birbirinden kesin biçimde ayrılan iki süreç olarak değil, kültürel karşılaşmanın farklı biçimleri olarak ele alınmaktadır. Farklı kültürel deneyimlerin karşılaşması, yeni ilişki biçimlerinin ve karşılıklı öğrenme süreçlerinin gelişmesine katkı sağlayabileceği gibi, belirli kültürel davranışların diğerlerinden daha “normal”, “doğru” veya “makbul” kabul edilmesine de yol açabilmektedir. Böyle bir durumda kültürel farklılıklar yalnızca farklılık olarak kalmamakta; toplumsal mesafe, dışlanma ve sembolik sınırların oluşmasına zemin hazırlayabilmektedir. Sonuç olarak uluslararası göç, farklı kültürlerin karşılaşmasının ötesinde, farklı toplumsal deneyimlerin ve davranış biçimlerinin bir araya geldiği, müzakere edildiği ve yeniden anlamlandırıldığı dinamik bir süreçtir. Bourdieu'nün habitus, alan ve sermaye kavramları, bu sürecin kültürel farklılıkların yanı sıra toplumsal konumlar ve güç ilişkileri bağlamında ele alınmasına olanak sağlamaktadır. Bu bakımdan göçmenlerin uyumu, bireysel bir uyum sağlama kapasitesinden çok, farklı habitusların ve sermaye biçimlerinin yeni toplumsal alanda nasıl karşılık bulduğu ve hangi koşullarda kabul gördüğü üzerinden değerlendirilmelidir. Böyle bir yaklaşım, uluslararası göçle birlikte ortaya çıkan uyum ve çatışma ilişkilerini gündelik etkileşimler, toplumsal konumlar ve güç ilişkileri çerçevesinde daha kapsamlı biçimde anlamayı mümkün kılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Uluslararası göç, Bourdieu, Habitus, Alan, Sermaye, Uyum, Çatışma

Tanınma, Yanlış Tanınma ve Aidiyet: Gaziantep’te Yaşayan Suriyeli Mültecilerin Toplumsal Entegrasyon Deneyimleri

Dilan BALCI, Mehmet SİNCAR

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: dilanavci@gmail.com, mehmetincar@yahoo.com

Özet

Suriye’de 2011 yılında başlayan çatışmalar sonucunda milyonlarca kişi ülkelerini terk etmek zorunda kalmış ve Türkiye, dünyanın en büyük mülteci nüfuslarından birine ev sahipliği yapan ülkelerden biri haline gelmiştir. Aradan geçen yıllar içerisinde Suriyeli mültecilerin Türkiye’deki varlığı geçici bir insani kriz olmanın ötesine geçmiş, uzun vadeli sosyal, ekonomik ve kültürel sonuçları olan bir toplumsal entegrasyon meselesine dönüşmüştür. Bu bağlamda Gaziantep, hem coğrafi konumu hem de yüksek Suriyeli nüfus yoğunluğu nedeniyle mültecilerin entegrasyon süreçlerini incelemek açısından önemli bir araştırma alanı sunmaktadır. Her ne kadar mültecilerin istihdam, eğitim, sağlık hizmetleri ve barınma gibi temel hak ve hizmetlere erişimine ilişkin çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiş olsa da, entegrasyonun sosyal ve ilişkisel boyutlarına yönelik araştırmaların sınırlı kaldığı görülmektedir. Özellikle mültecilerin ev sahibi toplum tarafından tanınma, saygı görme, kabul edilme ve aidiyet geliştirme süreçlerine ilişkin deneyimlerinin yeterince incelenmediği dikkat çekmektedir. Bu durum önemli bir araştırma problemini ortaya çıkarmaktadır: Suriyeli mültecilerin toplumsal entegrasyon süreçleri çoğunlukla ekonomik göstergeler ve hizmetlere erişim düzeyi üzerinden değerlendirilirken, bireylerin tanınma, saygı görme, kabul edilme ve aidiyet geliştirme deneyimlerinin entegrasyon üzerindeki etkileri yeterince açıklığa kavuşturulamamıştır. Dolayısıyla bu araştırma, Axel Honneth’in Tanınma Kuramı temel alınarak Gaziantep’te yaşayan Suriyeli mültecilerin toplumsal entegrasyon deneyimlerini anlamaya çalışarak, Suriyeli mültecilerin gündelik yaşam deneyimleri çerçevesinde tanınma ve yanlış tanınma pratiklerini inceleyerek bu deneyimlerin aidiyet duygusu ve toplumsal entegrasyon üzerindeki etkilerini ortaya koymaya çalışarak söz konusu boşluğu gidermeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışma, Suriyeli mültecilerin ev sahibi toplum üyeleri, kamu kurumları, yerel hizmet sağlayıcılar, işverenler ve diğer sosyal aktörlerle olan etkileşimlerinde tanınmayı nasıl algıladıklarını ve deneyimlediklerini incelemektedir. Aynı zamanda dışlanma, ayrımcılık, ötekileştirme ve yanlış tanınma deneyimlerinin mültecilerin aidiyet duyguları üzerindeki etkileri analiz edilmektedir. Araştırma nitel araştırma yöntemi benimsenmektedir. Veriler, Gaziantep’te yaşayan Suriyeli mültecilerle gerçekleştirilecek yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler aracılığıyla toplanacaktır. Katılımcılar; yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve Türkiye’de bulunma süresi gibi değişkenler dikkate alınarak amaçlı örneklem yöntemi ile seçilecektir. Elde edilen verilerin tematik analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmesi planlanmaktadır. Bu yöntem sayesinde katılımcıların tanınma, yanlış tanınma, sosyal kabul, dışlanma ve aidiyet deneyimlerine ilişkin ortak temaların ve farklılıkların ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Araştırmanın, mültecilerin toplumsal entegrasyon süreçlerinin yalnızca ekonomik ve kurumsal göstergeler üzerinden değerlendirilemeyeceğini ortaya koyması beklenmektedir. Tanınma ve saygı görme deneyimlerinin bireylerin kendilerini toplumun bir parçası olarak hissedebilmelerinde kritik bir rol oynadığı; buna karşın yanlış tanınma ve dışlanma deneyimlerinin aidiyet duygusunu zayıflatarak entegrasyon sürecini olumsuz etkileyebildiği öngörülmektedir. Çalışmanın ayrıca, mültecilerin sosyal ilişkiler, günlük yaşam deneyimleri ve karşılıklı etkileşimler aracılığıyla entegrasyonu nasıl anlamlandırdıklarına ilişkin derinlemesine bilgiler sunması beklenmektedir. Sonuç olarak bu araştırma, Suriyeli mültecilerin toplumsal entegrasyon deneyimlerini Tanınma Kuramı perspektifinden inceleyerek göç ve mülteci çalışmaları literatürüne teorik ve ampirik katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca araştırma bulgularının, Türkiye’de mültecilere yönelik daha kapsayıcı, hak temelli ve toplumsal uyumu güçlendiren politika ve uygulamaların geliştirilmesine katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Tanınma kuramı, Yanlış tanınma, Gaziantep, Toplumsal entegrasyon, Suriyeli mülteciler, Aidiyet

Aynı Çatı, Farklı Kimlikler: Deprem Sonrası Konteyner Kentte Suriyelilerin Etnik Temelli Mekânsal Kümelenmesi

Ebru MERCANDAĞI
Gaziantep Üniversitesi

E-posta: mercandagiebru@gmail.com

Özet

Bu çalışma, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından Pazarcık'ta kurulan konteyner kentte yaşayan Suriyeli göçmenlerin, kısıtlı barınma imkânları altında kendi toplumsal grupları içinde etnik ve mezhepsel köken temelinde geliştirdikleri sosyomekânsal ayrışma pratiklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın kapsamı; konteyner kentte Suriyelilerin Kürt, Arap ve Türkmen gibi etnik kimlikler ile dini/mezhepsel aidiyetler etrafında şekillenen grup içi kümelenme eğilimlerini, bu kümelenmenin sokak ölçeğinde oluşturduğu mekânsal sınırları ve bu sınırların gündelik yaşam, toplumsal etkileşim ile ötekileştirme pratikleri üzerindeki etkilerini içermektedir. Çalışmanın kavramsal çerçevesi, mekânın toplumsal olarak üretilen ve insanların anlam yükleyerek değiştirip dönüştürdüğü bir bütün olduğu, afet sonrası yeniden inşa süreçlerinin ise kimi zaman dayanışma kimi zaman çatışma ve gerilim ürettiği varsayımına dayanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımına dayanan bir saha çalışması olarak tasarlanmıştır; Pazarcık'ta yürütülen saha çalışmasında Suriyeli katılımcılarla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş, katılımcı anlatıları saha gözlemleri ve çalışma sahasından elde edilen verilere dayalı mekânsal haritalarla desteklenmiş ve veriler deprem sonrası konteyner kent koşulları ile etnik temelli mekânsal örüntüler ekseninde analiz edilmiştir. Bulgular, konteyner kenti gibi sınırlı bir alan içerisinde dahi yalnızca aynı ulusal kimliğe sahip Suriyelilerin konteynerlerde etnik olarak sokak ölçekli kümelenme eğilimi gösterdiğini ortaya koymaktadır; özellikle konteyner kentinde iki sokakta sadece Kürt kökenli Suriyelilerin kümelenmesi dikkat çekmekte ve bu mekânsal sınır sosyal açıdan ayrışmaları da beraberinde getirmektedir; nitekim Kürt mahallesinde yaşayan bir katılımcının "biz onlardan ayrıyız. Bu sokak çok sıkı. Onlar bize bulaşamaz. Biz onlarla muhatap olmuyoruz" ifadeleri etnik temelli sosyomekânsal ayrışmanın varlığına işaret etmektedir. Benzer biçimde "bu sokakta (konteyner sokağı) bir tane Arap yok, ful Kürt. Daha hiç kimseyle de konuşmuyoruz, bizim mahalle (sokak) bize yetiyor" sözleri kümelenmenin gönüllü bir strateji olduğunu göstermektedir. Bu tercih temelli kümelenme, mekânsal aidiyetin bir güç kaynağı olarak kullanılmasına ve gruplar arası iletişim ile etkileşim düzeyinin düşerek toplumsal ayrışmanın daha da derinleşmesine yol açmaktadır. Etnik kimliklerin aidiyet duygusunu ulusal kimlikten daha fazla şekillendirdiği; katılımcıların "hepimiz Suriyeliyiz ama hepimiz aynı yerden değiliz... sen Haleplisin, ben İdlibli'yim... Türkmenler, Kürtler. Hepsi birbiri üstüne atıyor" ifadeleriyle kendi aralarında ayrımcılık yapıldığını dile getirdikleri görülmektedir. Bu ayrışma yalnızca etnik düzlemde kalmamakta, dini/mezhepsel farklılıklar da gruplar arasında mesafe yaratmaktadır: "Aleviler mesela onlar biraz açıklar... Farklı bizde. Mesela burada Alevi var uzak dururuz biz" ifadeleri ötekileştirme pratiğine karşılık gelmektedir. Türkmen kökenli bir katılımcının "Ben Suriyelilerle anlaşamam" sözleri de grup içi ayrışmayı doğrulamaktadır. Bu durum, Suriyelilerin köken ülkelerinde geliştirdikleri etno-kültürel mekânsal ayrışma örüntülerinin (Halep, Lazkiye, Rakka, İdlib, Hama ve Humus'ta yoğun Türkmen; Haseke, Tell Rıfat, Ayn-el Arab ve Kobani'de yoğun Kürt nüfusu) göç edilen kentin mekânsal örüntülerine taşındığını göstermektedir. Sonuç olarak çalışma, zorlu yaşam koşullarına ve sınırlı alanlara rağmen Suriyelilerin kendi toplumsal grup kimlikleri içinde de etnik temelli bir ayrışmanın varlığının izlerini taşıdığını; bu ayrışmanın mekânsal kümelenme ve sınırlı imkânlarla derinleşerek gruplara yönelik ön yargıları ve sosyal mesafeyi beslediğini ve kalıcı bir sosyomekânsal ayrışma riski taşıdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Suriyeli göçmenler, Konteyner kent, Etnik ayrışma, Mezhepsel ayrışma, Sosyomekânsal ayrışma, Deprem, Pazarcık

Türkiye’de Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Kimlik ve Aidiyet Deneyimleri: Sistematik Bir Literatür İncelemesi

Dilek UÇKAÇ ERTUĞRUL

Mersin Üniversitesi

E-posta: uckacd@yahoo.com

Özet

2010 yılı sonunda başlayan Arap Baharı sürecinin 2011 yılında Suriye’de siyasal protestolara ve ardından çatışmalara dönüşmesi, Türkiye’ye yönelen kitlesel göç hareketinin ortaya çıkmasında belirleyici bir dönüm noktası olmuştur. Bu süreç, Suriyelilerin hukuki ve toplumsal konumlarının yanı sıra kimliklerini ve farklı toplumsal bağlarla kurdukları aidiyet ilişkilerini de etkileyen uzun süreli bir toplumsal dönüşüm alanı oluşturmuştur. Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin kimlik ve aidiyet deneyimleri, yalnızca bireysel özdeşleşme biçimleriyle değil, gündelik ilişkiler, toplumsal kabul, dışlanma ve hukuki koşullarla birlikte değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir süreçtir. Bu çalışma, Türkiye’de geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin kimlik ve aidiyet deneyimlerinin mevcut akademik literatürde hangi temalar ve ilişkiler çerçevesinde ele alındığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada sistematik literatür incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin kimlik, aidiyet, kimlik oluşumu, kimlik müzakeresi, toplumsal kabul ve ulusal aidiyet deneyimlerini ele alan Türkçe ve İngilizce akademik çalışmalar belirlenen dahil etme ve dışlama ölçütleri doğrultusunda incelenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen çalışmaların yönetsel özellikleri ve temel bulguları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş; ilgili bulgular MAXQDA aracılığıyla kodlanarak tematik bir çerçeveye içerisinde sınıflandırılmış ve sentezlenmiştir. Literatür sentezi, kimlik ve aidiyet deneyimlerinin birbirinden bağımsız süreçler olarak ele alınamayacağını göstermektedir. Çalışmalarda kimliğin, Suriye’ye ilişkin kültürel ve toplumsal bağların devamlılığı ile Türkiye’deki yeni sosyal çevrelerin ve yaşam deneyimlerinin etkisi altında yeniden anlamlandırıldığı görülmektedir. Bu süreçte dil, kültürel pratikler ve gündelik etkileşimler kimliğin yeniden konumlandırılmasında öne çıkarken, çoğunluk toplumunun Suriyelileri tanımlama ve sınıflandırma biçimleri de kimlik deneyiminin sınırlarını şekillendirmektedir. Aidiyet ise yalnızca Türkiye’ye yönelik öznel bağlılıkla sınırlı kalmamakta; toplumsal kabul, tanınma, eşit muamele, ekonomik güvenlik, hukuki öngörülebilirlik, mekânsal ilişkiler ve ayrımcılık deneyimleriyle birlikte biçimlenmektedir. Bulgular, Türkiye’de yeni aidiyet biçimlerinin Suriye ile sürdürülen sosyal ve kültürel bağların ortadan kalkmasını zorunlu kılmadığını; bunun yerine çoklu ve kimi durumlarda koşullu aidiyet biçimlerinin ortaya çıkabildiğini göstermektedir. Dolayısıyla kimlik ve aidiyet deneyimleri, bireysel özdeşleşme ile toplumsal konumlandırmanın karşılıklı etkileşimi içerisinde sürekli yeniden şekillenmektedir. Sonuç olarak çalışma, geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin toplumsal konumlarının yalnızca uyum veya entegrasyon düzeyi üzerinden açıklanamayacağını; kimlik, aidiyet, tanınma ve toplumsal sınırların birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Sistematik literatür incelemesi, aidiyetin oluşumunda bireysel deneyimler kadar toplumsal ve yapısal koşulların da belirleyici olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Geçici koruma, Suriyeliler, Kimlik, Aidiyet, Toplumsal tanınma

İkinci Kuşak, Göçmen Gençlik ve Dijital Dönüşüm

23 Ekim 2026 · 2. Oturum · Salon C · 10:45-12:15

Göç Etmeden Göçmen Olmak: İkinci Kuşağın Hukuki Statüsü, Aidiyeti ve Geleceği

Sevil OMUŞ

Bağımsız Araştırmacı

E-posta: seviloduru482@gmail.com

Özet

Göç, genellikle bir kişinin bir ülke veya bölgeden başka bir yere taşınması olarak tanımlansa da, hukuki ve toplumsal etkileri sınırı hiç geçmemiş sonraki kuşakların hayatında da devam etmektedir. Göçmen ailelerin, göç edilen ülkede doğan veya büyüyen çocuklarının hâlâ “göçmen” olarak görülmesi, göçmenliğin sadece fiziksel hareketle açıklanıp açıklanamayacağı sorusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışma, doğrudan göç deneyimi olmayan çocukların, ebeveynlerinin göçmen statüsü ve kökenleri nedeniyle şekillenen hukuki ve toplumsal durumlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, göçmen ailelerin çocuklarının hukuki statüsü, eğitim ve sosyal haklara erişimi, toplumsal aidiyetleri, kimlik ve kabul süreçleri ile gelecekteki fırsatları ele alınmaktadır. Bu kapsamda temel araştırma sorusu, “Doğrudan göç deneyimi olmayan çocukların göçmen aile kökeni ve ebeveynlerinin hukuki statüsü, onların haklara erişimini, toplumsal aidiyetini ve gelecek olanaklarını hangi mekanizmalarla etkiliyor?” olarak belirlenmiştir. Çalışma, belirli bir ülke, milliyet veya göç statüsüyle sınırlı kalmadan, göçmenliğin kuşaklararası hukuki ve toplumsal etkilerine odaklanmaktadır. Bu çalışmada, nitel doküman incelemesine dayalı tematik analiz yapılmıştır. İnceleme sırasında, göçmen ailelerin çocuklarının hukuki ve toplumsal durumunu ele alan ulusal ve uluslararası akademik çalışmaların yanı sıra, çocuk hakları, göç yönetimi ve göçmenlerin statüsüne ilişkin uluslararası hukuki düzenlemeler ve politika belgeleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler, araştırma sorusu doğrultusunda karşılaştırmalı ve yorumlayıcı bir şekilde değerlendirilmiş ve beş ana tema altında analiz edilmiştir: hukuki statü ve haklara erişim, eğitim ve fırsat eşitliği, toplumsal aidiyet ve kabul, kimlik ve kategorileştirme ile gelecek olanakları... Çalışmanın bulguları, göç deneyimi kuşaklar arasında aynı şekilde aktarılmassa da, göçmenliğe bağlı hukuki ve toplumsal etkilerin sonraki kuşakların hayatında devam edebildiğini göstermektedir. Ebeveynlerin hukuki statüsü ve sosyoekonomik durumu, çocukların haklara ve fırsatlara erişimini etkilemektedir. Göçmen kökenli olarak sınıflandırılmak ise toplumsal kabul, aidiyet ve kimlik oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, doğduğu veya büyüdüğü toplumu ana yaşam alanı olarak gören bir çocuk, fiziksel olarak göç etmemiş olsa bile göçmenliğin hukuki, sosyal ve sembolik sınırlarıyla karşılaşmaktadır. Ayrıca bulgular, vatandaşlık veya hukuki statü sağlanmasının tek başına toplumsal aidiyet ve eşit katılımı garanti etmediğini, hukuki üyelik ile toplumsal kabul arasında farklılıklar olabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, bu çalışma göçmenliğin sadece birinci kuşağın sınır aşma deneyimiyle değerlendirilmesinin, sonraki kuşakların yaşadığı özgün sorunları açıklamakta yetersiz kalabileceğini öne sürmektedir. Göç politikalarının uzun vadeli etkilerini değerlendirirken, çocukların ebeveynlerinin statüsünden bağımsızlaşabilmeleri, haklara eşit erişimleri ve yaşadıkları topluma aidiyet geliştirebilmeleri dikkate alınmaktadır. Bu bağlamda çalışma, “göç etmeden göçmen olmak” ifadesini, göçmenliğin fiziksel hareketin ötesinde kuşaklar boyunca yeniden üretilen hukuki ve toplumsal bir kategori olarak ele alan bir analitik çerçeve olarak sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Uluslararası göç, İkinci kuşak göçmenler, Uluslararası hukuk, Hukuki statü, Çocuk hakları, Toplumsal aidiyet

“Arada Kalmak”tan Çoklu Aidiyete: İkinci Kuşak Göçmen Gençlerin Kimlik İnşasına Sosyolojik Bir Bakış

Nurbanu TINAS

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: nurbanutinas@gmail.com

Özet

Göç olgusu yalnızca bireylerin coğrafi hareketliliğini değil, göçmen ailelerin sonraki kuşaklarında aidiyet, kimlik ve kültürel aktarım biçimlerini de dönüştüren çok boyutlu bir toplumsal süreçtir. Özellikle göç edilen ülkede doğan ya da erken yaşlarda bu topluma katılan ikinci kuşak göçmen gençler, ailelerinden devraldıkları kültürel miras ile içinde sosyalleştikleri toplumun değerleri, normları ve gündelik yaşam pratikleri arasında özgün kimlik biçimleri geliştirmektedir. Bu çalışma, ikinci kuşak göçmen gençlerin kimlik deneyimlerinin göç literatüründe “iki kültür arasında kalmışlık” yaklaşımından çoklu, akışkan ve müzakere edilen aidiyetler yaklaşımına doğru geçirdiği dönüşümü sosyolojik açıdan incelemeyi amaçlamaktadır. Bu dönüşüm, göçmen gençlerin aile, akraba grupları, eğitim kurumları ve kamusal alan arasında kurdukları ilişkilerin birlikte değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Böylece kimlik, yalnızca etnik kökenle açıklanan sabit bir kategori olmaktan çıkarak toplumsal etkileşim içerisinde sürekli yeniden üretilen ilişkisel bir olgu olarak ele alınabilmektedir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde doküman incelemesine dayalı bir literatür çalışması olarak tasarlanmıştır. Türkçe ve İngilizce akademik çalışmalar; ikinci kuşak, kimlik, aidiyet, entegrasyon, hibrit kimlik ve transnasyonalizm kavramları etrafında tematik olarak değerlendirilmektedir. Literatürün karşılaştırmalı incelenmesi, ikinci kuşak gençlerin kimliklerinin yalnızca iki kültür arasında bir tercih veya çatışma üzerinden açıklanmasının yetersiz kaldığını göstermektedir. Gençler, aileden aktarılan dil, kültür, değerler ve anavatan tasavvuru ile yaşadıkları toplumdaki eğitim, arkadaşlık ilişkileri, kamusal kültür ve gündelik pratikleri farklı düzeylerde bir araya getirerek çoğul aidiyet biçimleri oluşturabilmektedir. Bu bağlamda aidiyet, tek bir topluma mutlak bağlılıktan ziyade bağlama göre yeniden kurulan, müzakere edilen ve birden fazla sosyal ve kültürel referansı aynı anda içerebilen dinamik bir süreç olarak görünmektedir. Bununla birlikte ayrımcılık, dışlanma ve “yabancı” olarak tanımlanma deneyimleri, çoklu aidiyetin sınırlarını belirleyen önemli toplumsal etkenler olarak öne çıkmaktadır. Çalışma, ikinci kuşak göçmen gençleri pasif biçimde “arada kalmış” bireyler olarak değerlendirmek yerine, farklı kültürel repertuvarlar arasında ilişki kurabilen ve kendi aidiyet biçimlerini üretebilen toplumsal aktörler olarak ele almanın daha açıklayıcı olduğunu ileri sürmektedir. Sonuç olarak ikinci kuşak kimliğinin çatışma ve uyum ikiliğinin ötesinde; çoklu aidiyet, müzakere ve transnasyonal bağlar ekseninde incelenmesinin çağdaş göç sosyolojisi açısından daha kapsayıcı bir yaklaşım sunduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar kelimeler: Göç, İkinci kuşak, Kimlik, Çoklu aidiyet, Transnasyonalizm, Gençlik

Sosyoloji Alanında Göçmen Gençlik Literatürünün Bibliyometrik Analizi (2000-2026)

Muhammed Mücahid DALKILIÇ

Milli Eğitim Akademisi

E-posta: m2dalkilic@gmail.com

Özet

Göçmen gençlik, göç deneyimlerinin ve göçmen kökenli olmanın eğitim, kimlik, aidiyet ve toplumsal katılım üzerindeki etkileri bakımından sosyolojinin önemli araştırma konularından biridir. Göçmen gençlik üzerine yapılan çalışmaların dağılımını ve ele aldıkları konular arasındaki ilişkileri incelemek, bu araştırma alanının genel görünümünü ortaya koymaktadır. Bu çalışma, sosyoloji alanında göçmen gençlik literatürünün 2000-2026 dönemindeki gelişimini, yayın ve atıf örüntülerini, bilimsel iş birliği ağlarını, bilgi temelinin ve tematik yapısını bibliyometrik yöntemle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın verileri, 7 Ekim 2026 tarihinde Web of Science Core Collection veri tabanında yapılan taramayla elde edilmiştir. Tarama, göçmenliği ifade eden “migrant*” ve “immigrant*” terimleri ile gençliği ifade eden “youth*”, “adolescen*”, “teen*”, “young people”, “young person*” ve “young adult*” terimlerinin metin içinde birbirine en fazla üç sözcük uzaklıkta yer alması koşuluyla gerçekleştirilmiştir. Tarama, başlık, özet, yazar anahtar kelimeleri ve Keywords Plus alanlarını kapsayan Topic alanında gerçekleştirilmiştir. Tarama sonuçları, 2000-2026 yıllarında yayımlanan, İngilizce dilindeki ve Web of Science’ın Sociology kategorisinde yer alan makale ve derlemelerle sınırlandırılmıştır. Ulaşılan 479 kayıt ön incelemeye alınmış; bir mükerrer kayıt ve kitap bölümü niteliğindeki 42 kayıt çıkarılmıştır. Kalan 436 çalışma, başlık ve özetleri üzerinden araştırma kapsamına uygunluk açısından değerlendirilmiştir. Göçmen ve göçmen kökenli gençlerin deneyimlerini, koşullarını veya doğrudan bu gençlere yönelik tutum, temsil ve kurumsal uygulamaları inceleyen çalışmalar dâhil edilmiştir. Göçmen gençlere yönelik tutumları ayrıca incelemeyen genel göçmen tutumu araştırmaları, göçmen kökeniyle bağlantısı doğrulanamayan tarihsel etnik azınlık çalışmaları ve gençleri araştırmanın odağına almayan çalışmalar kapsam dışı bırakılmıştır. Farklı yaş gruplarını içeren çalışmalarda, gençlerin deneyim ve koşullarının ayrı olarak incelenmesi veya araştırmanın belirgin biçimde gençlere odaklanması, kapsama alınma ölçütü olarak benimsenmiştir. Başlık ve özet incelemesi sonucunda kapsam uygunluğu netleştirilemeyen yedi çalışmanın tam metinleri incelenmiş; bunların dördü araştırmaya dâhil edilmiş, üçü kapsam dışı bırakılmıştır. Konu kapsamıyla örtüşmeyen toplam 41 çalışmanın çıkarılmasıyla 395 yayınlık nihai veri seti oluşturulmuştur. Bibliyometrik analizler bu veri seti üzerinden yürütülmüştür. Yayınların yıllara, yazarlara, dergilere, kurumlara ve kurum adreslerine göre ülkelere dağılımları ile veri setindeki atıf sayıları incelenmiştir. Ayrıca ortak yazarlık ilişkileri ve yazar anahtar kelimelerinin birlikte görülme ağı değerlendirilmiştir. Bulgular, 2000-2009 döneminde 58, 2010-2019 döneminde 149 ve 2020-2025 döneminde 161 yayın bulunduğunu göstermektedir. Yıllık yayın sayısı 2021’de 41 yayınlı en yüksek düzeye ulaşmıştır. 2026 yılına ait veriler ise taramanın gerçekleştirildiği 7 Ekim tarihine kadar indekslenen 27 yayını kapsamaktadır. International Journal of Intercultural Relations 61, Ethnic and Racial Studies 37 ve Youth & Society 28 yayınlı öne çıkmaktadır. Kurum adreslerine göre ABD, Kanada ve Avustralya en fazla yayına katkı sağlayan ülkelerdir. Anahtar kelime analizi sonucunda beş tematik küme belirlenmiştir. Bu kümeler kültürleşme ve psikososyal uyum, göç ve toplumsal katılım, eğitim ve eşitsizlikler, kimlik, aidiyet ve yurttaşlık ile sosyal sermaye ve ikinci kuşak deneyimleri konularını kapsamaktadır. Yayınların 255’i birden fazla yazarlıdır; 54’ünde farklı ülkelerdeki kurumların ortak katkısı bulunmaktadır. Sonuçlar, göçmen gençlik literatürünün kültürleşme, eğitim, kimlik, aidiyet ve eşitsizlikleri birbirine bağlayan bir kavramsal yapı taşıdığını göstermektedir. Çalışma, göçmen gençlik literatüründeki yayın dağılımlarını ve bilimsel iş birliği ilişkilerini ortaya koyarak gelecekteki sosyolojik araştırmaların yönlendirilmesine katkı sunmaktadır. Bulgular veri tabanı, kategori ve dil sınırları içinde değerlendirilmelidir; 2026 verileri yılın tamamını kapsamamaktadır.

Anahtar kelimeler: Göçmen gençlik, Gençlik sosyolojisi, Bibliyometrik analiz, Web of science, Sosyal değişim

Göç Yönetiminde Yapay Zekâ: 2015-2026 Yılları Arasındaki Web of Science Verilerine Dayalı Bibliyometrik Bir Analiz

Canan Şeyma Demir, Derya Silibolatlız Baykara

Gaziantep Üniversitesi

cananseyma@gantep.edu.tr, deryasili@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, yapay zekânın göç yönetiminde kullanımına ilişkin uluslararası yayınların yapısının ve zaman içindeki gelişiminin bibliyometrik yöntemle ortaya konması hedeflenmektedir. Son yıllarda yapay zekâ; göç hareketliliklerinin tahmini, sınır ve kimlik denetimi, iltica ve vize kararları ile göçmenlerin uyum çalışmalarında hızla yaygınlaşmaktadır. Çalışma kapsamında, Web of Science Core Collection veri tabanında yapay zekâ ve göç yönetimi terimlerini birleştiren bir konu taraması gerçekleştirilmiş; 2015-2026 yılları arasında yayımlanan araştırma ve derleme makaleleri analize dahil edilmiştir. Çalışmaların başlık ve özetleri dikkate alındığında; insan göçü dışındaki konuları ele alan, göçmenlerin yalnızca örneklem olarak yer aldığı ve yapay zekânın yalnızca dolaylı olarak anıldığı yayınlar çalışma dışında bırakılmış; seçim süreci PRISMA 2020 akış diyagramına uygun olarak raporlanmıştır. Böylece analize toplam 298 yayın dâhil edilmiştir. Elde edilen veriler R ortamında "bibliometrix" paketi ve "VOSviewer" yazılımı ile değerlendirilmiştir. Bu kapsamda önce yıllara göre yayın ve atıf sayıları ile yayınların ülke, kurum ve dergi dağılımları hesaplanmış; ardından yazarların belirlediği anahtar kelimelerin aynı yayınlarda birlikte kullanılma sıklığına dayanan bir ağ haritası oluşturularak sık birlikte geçen kelime grupları ve bu grupların işaret ettiği alt temalar belirlenmiştir. Ayrıca, üretken yapay zekâ kullanımının yaygınlaştığı 2023 yılı öncesi ve sonrası yayınlar tematik açıdan karşılaştırılmıştır. Yayın sayısının 2021 yılı itibarıyla belirgin biçimde arttığı, çalışmaların %69'unun 2023 ve sonrasında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Yayınların çoğunluğunun ABD, Birleşik Krallık ve Almanya adresli kurumlardan çıktığı; IEEE Access, Computer Law & Security Review ve Data & Policy dergilerinin ise en fazla yayın yapan dergiler olduğu anlaşılmıştır. Anahtar kelime analizi, literatürün üç ana tema etrafında toplandığını göstermektedir: yapay zekânın sınır ve göç yönetiminde kullanımını hukuk, temel haklar ve yönetim açısından tartışan çalışmalar; göç hareketliliklerini makine öğrenmesi yöntemleriyle tahmin eden çalışmalar; yüz tanıma, biyometri ve derin öğrenme gibi teknik uygulamalara odaklanan çalışmalar. Türkiye adresli yayınların ise 8 çalışma ile sınırlı kaldığı belirlenmiştir. Tematik analizler; hizmet sunumu ve insani yardım odaklı yayınların 2023 sonrasında ivme kazandığını, üretken yapay zekâ, büyük dil modelleri ve AB Yapay Zekâ Yasası konularının ise yalnızca bu dönemde gündeme geldiğini göstermektedir. Alandaki mevcut derlemelerin büyük ölçüde bilgisayar bilimleri alanında yayımlandığı ve sınır teknolojileriyle sınırlı kaldığı dikkate alındığında, bu çalışma alanı sosyal bilimler perspektifinden bütüncül olarak ele almakta ve Türkiye bağlamında araştırma öncelikleri önermektedir.

Anahtar kelimeler: Göç yönetimi, Yapay zekâ, Bibliyometrik analiz, PRISMA, Web of science

Göç Yönetimi ve Yapay Zeka: Yerli Yapay Zeka Aracı Bilge8 Örneği

Bariş AYAZ
Siirt Üniversitesi

E-posta: baris.mercimek@siirt.edu.tr

Özet

Bu çalışma, küresel ölçekte ivme kazanan insan mobilitasını yönetmek amacıyla göç bürokrasisinde kullanılan yapay zekâ temelli sistemleri ve bunların kurumsal yansımalarını incelemektedir. Dijitalleşen sınır politik hareketleri ve uygulamaları; vize, ikamet ve sığınma başvurularının tasnifi ile risk analizlerinde derin öğrenme ve doğal dil işleme algoritmalarından yararlanma giderek artmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, kurumsal veri işleme mekanizmalarını somutlaştırmak adına, Türkiye Cumhuriyeti Göç İdaresi Başkanlığı tarafından veri analitiği ve yapay zekâ entegrasyonu süreçlerinde kullanılan yerli kurumsal yapay zekâ asistanı Bilge8 model ailesini ve benzer küresel uygulamaları analitik bir süzgeçten geçirmektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden karşılaştırmalı politika analizi ve sistematik literatür taraması kullanılmıştır. Yapılan incelemeler, Bilge8 gibi çok modlu ve gelişmiş dil desteğine sahip sistemlerin idari süreçlerde operasyonel verimliliği ve işlem hızını belirgin ölçüde artırdığını göstermektedir. Ancak karar alma süreçlerinin otomasyona devredilmesi; veri gizliliği ihlalleri, algoritmik önyargılar ve şeffaflık eksikliği gibi yapısal riskleri de beraberinde getirmektedir. Sonuç olarak çalışma, göç ekosistemindeki yapay zekâ uygulamalarının insan hakları ekseninde, denetlenebilir ve etik bir yasal mevzuatla sınırlandırılması gerektiği yönünde politika önerileri sunmaktadır. Bunun yanında ülkemiz göç politikalarına yön verecek düşünce ve aksiyon girişimlerinin yönelim analizleri gerçekleştirilerek kestirimsel politik düzenlemeler ve risk analizlerinin de sağlanması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Göç, Dijital dönüşüm, Yapay zeka, Bilge8

Dijitalleşme ve Göçün Aile İçi İlişkilere Etkisi: Sosyal Medya Kullanımı, Dijital Bağımlılık ve Dijital Ebeveynlik Pratiklerinin Sosyolojik Analizi

İlknur AĞTÜRK
Siirt Üniversitesi

E-posta: ilknur.agturk@siirt.edu.tr,

Özet

Küreselleşme, göç hareketleri ve dijital teknolojilerin yaygınlaşması, aile kurumunun yapısında, gündelik yaşam pratiklerinde ve bireyler arası etkileşim biçimlerinde önemli dönüşümler meydana getirmektedir. Özellikle iç ve dış göç süreçleri, aile üyelerinin mekânsal olarak birbirlerinden uzaklaşmasına neden olurken dijital iletişim araçları, aile bağlarının sürdürülmesinde ve yeniden üretilmesinde önemli bir işlev üstlenmektedir. Sosyal medya platformları, görüntülü görüşme uygulamaları ve yapay zekâ destekli dijital araçlar, göç nedeniyle farklı coğrafyalarda yaşayan aile bireylerinin iletişimlerini sürdürebilmelerine olanak tanırken dijital bağımlılık, mahremiyet, kuşaklar arası dijital eşitsizlik ve ebeveyn denetimi gibi yeni sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu araştırmanın amacı, dijitalleşmenin aile içi ilişkiler üzerindeki etkilerini göç olgusuyla ilişkilendirerek incelemek; dijital teknolojilerin aile içi iletişim, ebeveynlik pratikleri, çocukların sosyal gelişimi ve mekânsal olarak ayrılan aile bağlarının sürdürülmesindeki rolünü sosyolojik açıdan değerlendirmektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmış olup farklı sosyoekonomik ve demografik özelliklere sahip 16 katılımcıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelere dayanmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen katılımcılardan elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Dijital süreçte aile içi iletişim, sosyal medya kullanımı, dijital bağımlılık, dijital ebeveynlik, çevrim içi güvenlik, mahremiyet ve kuşaklar arası etkileşim temaları öne çıkmıştır. Elde edilen bulgular, göçün aile ilişkilerinde meydana getirdiği mekânsal ayrışma ve dijital iletişim olanakları bağlamında ayrıca sosyolojik bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Araştırma bulguları, dijital teknolojilerin aile yaşamında hem bütünleştirici hem de ayrıştırıcı etkiler oluşturduğunu göstermektedir. Katılımcı anlatıları, dijital iletişim araçlarının uzak mesafelerde yaşayan aile üyeleri arasındaki haberleşmeyi kolaylaştırdığını ve duygusal yakınlığın sürdürülmesine katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, özellikle göç süreçleriyle mekânsal olarak parçalanmış aile ilişkilerinin dijital ortamlar aracılığıyla yeniden kurulabilmesi açısından önem taşımaktadır. Bununla birlikte yoğun sosyal medya kullanımının yüz yüze iletişimi sınırlandırması, ortak aile zamanını azaltması ve çocukların gündelik yaşam rutinlerini etkilemesi, dijitalleşmenin çelişkili sonuçlarına işaret etmektedir. Çocukların çevrim içi güvenliği, siber zorbalık, kişisel verilerin korunması ve dijital bağımlılık, ebeveynlerin temel kaygıları arasında yer almaktadır. Dijital okuryazarlık düzeyinin ise ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları iletişim ve geliştirdikleri dijital denetim stratejileri açısından belirleyici olduğu görülmektedir. Sonuç olarak araştırma, dijitalleşmenin göçle birlikte dönüşen aile ilişkilerini anlamada önemli bir sosyolojik analiz alanı sunduğunu ortaya koymaktadır. Dijital teknolojiler, coğrafi uzaklıkları aşarak aile bağlarının devamlılığını desteklerken aile içi etkileşim, ebeveynlik sorumlulukları ve kuşaklar arası ilişkileri yeniden şekillendirmektedir. Bu bağlamda göç deneyimini dikkate alan dijital ebeveynlik programlarının geliştirilmesi, ailelerin dijital okuryazarlık düzeylerinin artırılması ve özellikle mekânsal olarak ayrılmış ailelere yönelik dijital destek mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmektedir. Çalışma, göç ve dijitalleşmenin kesişiminde aile kurumunun dönüşümünü tartışmaya açarak aile ve göç sosyolojisi literatürüne katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Göç, Dijitalleşme, Aile İlişkileri, Sosyal Medya, Dijital Bağımlılık, Dijital Ebeveynlik.

Göç Politikaları, Hukuk ve Güvenlik

23 Ekim 2026 · 3. Oturum · Salon A · 14:00-15:30

7552 Sayılı İklim Kanunu Çerçevesinde İklim Kaynaklı İç Göçün Yönetimi: İdarenin Uyum, Planlama ve Koordinasyon Yükümlülükleri

Buket DENİZ

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: buketdenizv@gmail.com

Özet

İklim değişikliği; kuraklık, su kıtlığı, sel ve orman yangını gibi etkilerle yaşam alanlarını ve geçim kaynaklarını zayıflatarak ülke içi nüfus hareketlerini artırmaktadır. İklimsel etkenler göçün tek nedeni değil, mevcut kırılanlıkları ağırlaştıran bir risk unsurudur. Bu nedenle iklim kaynaklı iç göç, afet sonrası yardımlarla sınırlı kalmadan önleyici ve bütünlüklü idari planlama kapsamında ele alınmalıdır. Çalışmanın amacı, iklim kaynaklı iç göçün öngörülmesi, mümkün olduğunca önlenmesi ve gerçekleştiğinde yönetilmesi bakımından idarenin uyum, planlama ve koordinasyon yükümlülüklerinin 7552 sayılı İklim Kanunu kapsamında ne ölçüde mevcut olduğunu incelemektir. Çalışmanın kapsamı, iklim değişikliğinin etkileri nedeniyle Türkiye sınırları içinde gerçekleşen veya öngörülen nüfus hareketleriyle sınırlıdır. Bu kapsamda, Kanun'un ilkelere, uyum faaliyetlerine, risk analizine, afet yönetimine, yerel planlamaya ve kurumlar arası koordinasyona ilişkin hükümleri değerlendirilmiştir. Temel bulgu, Kanun'da iklim kaynaklı göç ve yerinden edilme açıkça düzenlenmemiş olsa da bu olgunun idari planlamaya dâhil edilmesine elverişli hukuki dayanaklar bulunduğudır. Kanun'un 3. maddesindeki iklim adaleti, ihtiyatlılık, katılım ve entegrasyon ilkeleri; 4. maddesindeki kurumlar arası koordinasyon yetkisi; 6. maddesindeki uyuma ilişkin planlama araçları, etkilenebilirlik ve risk analizleri, su kaynaklarının etkin yönetimi ve erken uyarı sistemleri ile 7. maddesindeki iklim değişikliği strateji ve eylem planları, yerel iklim değişikliği eylem planları ve İl İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulları bu çerçevenin temel unsurlarıdır. Buna karşılık risk altındaki nüfusun belirlenmesi, göçe ilişkin verilerin toplanması, planlı yer değiştirme usulleri ve kurumların görev paylaşımı açıkça düzenlenmemiştir. Geçici 2. madde uyarınca, uzatma yetkisi saklı olmak üzere, yerel iklim değişikliği eylem planlarının kural olarak en geç 31 Aralık 2027'ye kadar hazırlanmasının öngörülmesi, göç riskinin planlama sürecine baştan dâhil edilmesi için önemli bir imkân sunmaktadır. Sonuç olarak iklim kaynaklı iç göç, yalnızca afet sonrası barınma ve sosyal yardım meselesi değildir. Bu riskin ulusal ve yerel iklim planlarına dâhil edilmesi ve İklim Değişikliği Başkanlığı, AFAD, valilikler ile yerel yönetimler arasında sürekli koordinasyon kurulması gerekmektedir. Böylece iklim uyumu, mekânsal planlama, kamu hizmetlerinin sürekliliği ve hak temelli yer değiştirme politikaları birlikte yürütülebilir.

Anahtar kelimeler: İklim kaynaklı iç göç, 7552 sayılı iklim kanunu, İklim değişikliğine uyum, İdari planlama, Kurumlar arası koordinasyon

Suriye-Türkiye Sınır Hattındaki Örgütsel Yapıların Göç ve Güvenlik İlişkisine Etkisi: Gaziantep Örneği

Ahmet GÜLER

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: ahmetguler2746@gmail.com

Özet

Suriye iç savaşının başlamasından bu yana Türkiye-Suriye sınır hattı, kitlesel göç hareketlerinin yanı sıra terör örgütlerinin, silahlı grupların ve göçmen kaçakçılığı şebekelerinin faaliyet gösterdiği çok katmanlı bir güvenlik alanına dönüşmüştür. Sınra yakınlığı ve en yüksek sayıda geçici koruma kapsamındaki yabancıyı barındıran iller arasında yer alması nedeniyle Gaziantep, bu dönüşümün etkilerinin en yoğun hissedildiği kentlerden biridir. Kent, 2016 yılında DEAŞ tarafından gerçekleştirilen saldırılar başta olmak üzere sınır ötesi örgütsel tehditlerin doğrudan hedefi olmuştur. Buna karşın literatürde göç-güvenlik ilişkisi çoğunlukla göçmen nüfusun kendisi üzerinden tartışılmakta, sınır hattındaki örgütsel yapıların göç akışlarını ve kentsel güvenliği nasıl etkilediği yeterince ele alınmamaktadır. Bu çalışmanın amacı, Suriye-Türkiye sınır hattında faaliyet gösteren örgütsel yapıların göç hareketleri üzerindeki etkisini ve bu etkinin Gaziantep ölçeğinde güvenliğe yansımalarını değerlendirmektir. Çalışma 2016-2025 dönemini kapsamaktadır. Çalışma, nitel araştırma deseniyle kurgulanmış bir örnek olay incelemesidir. Kuramsal çerçeve, Kopenhag Okulu'nun güvenikleştirme yaklaşımı ve göç-güvenlik ilişkisine dair literatür üzerine kurulmuştur. PKK/PYD-YPG, DEAŞ ve sınır hattındaki diğer silahlı grupların kontrol alanları, faaliyet biçimleri ve sınır güvenliğine yönelik eylemleri; resmi belgeler, kamu kurumlarının açık istatistikleri, uluslararası çatışma veri tabanları ve kuruluş raporları ve akademik literatür üzerinden doküman analiziyle incelenmiştir. Çalışmada yalnızca açık kaynaklar kullanılmış; veriler farklı kaynaklar ve haber arşivleriyle karşılaştırılarak doğrulanmıştır. Bulgular, sınır hattındaki örgütsel yapıların göç ve güvenlik ilişkisini üç düzeyde etkilediğini göstermektedir. Birinci düzeyde, örgütler arasındaki çatışmalar ve kontrol alanlarındaki değişimler kitlesel ve düzensiz göç dalgalarının temel tetikleyicisi olmuştur. İkinci düzeyde, örgütlerin göçmen kaçakçılığı şebekeleri ve sahte belge ağlarıyla kurduğu ilişkiler düzensiz göç akışlarını sızma, eleman temini ve finansman açısından istismar edilebilir hale getirmiş; bu durum kayıt dışı kalan göçmen gruplarını hem istismara hem de güvenlik riskine açık bırakmıştır. Üçüncü düzeyde ise sınır ötesi örgütsel tehditler, göçmenlerin kamuoyunda bir bütün olarak güvenlik sorunu şeklinde algılanmasına yol açarak güvenikleştirici söylemi beslemiştir. Sınır duvarı ve fiziki güvenlik sistemleri ile sınır ötesi operasyonlar, sınır hattındaki örgütsel kapasiteyi ve düzensiz geçişleri sınırlayan başlıca etkenler olarak öne çıkmaktadır. Aralık 2024 sonrasında Suriye'deki rejim değişikliği ve örgütsel yapılardaki dönüşüm geri dönüş hareketliliğini hızlandırmakla birlikte, kontrol alanlarındaki belirsizlik nedeniyle yeni risk alanları da üretmektedir. Sonuç olarak çalışma, Gaziantep'teki güvenlik sorunlarının kaynağını göçmen nüfusun kendisinde değil, sınır hattındaki örgütsel yapılar ile düzensiz göç ağları arasındaki etkileşimde aramak gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede göçü doğrudan bir güvenlik sorunu olarak ele alan yaklaşımlar yerine, sınır güvenliği, düzensiz göçle mücadele ve uyum politikalarını birlikte ele alan çok katmanlı bir göç ve güvenlik yönetişimi modelinin benimsenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Göç-güvenlik ilişkisi, Sınır güvenliği, Terör örgütleri, Düzensiz göç, Güvenikleştirme, Gaziantep

Güvenikleştirme ve İnsan Hakları Kısılcasında Göç Jeopolitiği: Sınır Rejimleri ve İnsani Yükümlülüklerin Dönüşümü

Aimoor DANIİAROVA

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

E-posta: daniyarkizi@gmail.com

Özet

21. yüzyılda küresel ölçekte ivme kazanan uluslararası göç hareketleri; bölgesel çatışmalar, iklim krizi, siyasi istikrarsızlıklar ve derinleşen küresel sosyo-ekonomik eşitsizlikler doğrultusunda niteliksel ve niceliksel bir dönüşüm geçirmektedir. Bu süreçte göç, yalnızca sosyo-demografik ve insani bir olgu olmaktan çıkarak; ulus-devletlerin dış politika, egemenlik iddiaları ve bölgesel nüfuz mücadelelerinin merkezinde yer alan stratejik bir jeopolitik enstrümana ve hibrit pazarlık unsuruna dönüşmüştür. Ancak devletlerin ve bölgesel aktörlerin düzensiz göç olgusunu ontolojik bir güvenlik tehdidi olarak kurgulaması (güvenikleştirme), evrensel insan hakları normları ile ulusal güvenlik öncelikleri arasında aşılması güç bir gerilim hattı yaratmaktadır. Bu çalışma, göç jeopolitiğinin tarihsel ve söylemsel gelişimini ve bu doğrultuda inşa edilen yeni sınır rejimlerinin insan hakları üzerindeki tahrip edici etkilerini eleştirel jeopolitik perspektifi ve Kopenhag Okulu'nun güvenikleştirme teorisi ışığında ele almayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerine dayanan çalışmada; uluslararası sözleşmeler, sınır denetim mekanizmaları ve güncel akademik literatür eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analizin odak noktasını; Avrupa Birliği başta olmak üzere gelişmiş küresel aktörlerin uyguladığı sınırların dışsallaştırılması (externalization) politikaları, transit ülkelere yüklenen asimetrik sınır muhafazı rolü, üçüncü ülkelerle yapılan göç mutabakatları ve sınır hatlarının askerileşmesi oluşturmaktadır. Bu durum, transit ülkeleri küresel göç dalgalarını emen jeopolitik tampon bölgelere dönüştürmekte ve bölgesel ilişkilerde asimetrik bağımlılıklar yaratmaktadır. Çalışmanın bulguları, küresel göç yönetiminin insan hakları odaklı normatif ilkelerden hızla uzaklaşarak; istihbari, askeri, biyometrik ve dijital kontrol teknolojilerine devredildiğini göstermektedir. Sınır denetimlerinin ve sığınma prosedürlerinin fiziki sınırların ötesine, kaynak veya transit ülkelere kaydırılması, gelişmiş devletlerin uluslararası hukuktan kaynaklanan insani ve hukuki yükümlülüklerinden kaçınmasına imkân sağlamaktadır. Bu durum, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve evrensel insan hakları beyannamelerinin temel sütunlarından biri olan geri göndermeme (non-refoulement) ilkesinin ciddi şekilde aşınmasına, deniz ve kara sınırlarında geri itme (pushback) uygulamalarının yaygınlaşmasına ve sığınma hakkına (right to asylum) erişimin fiilen imkânsızlaşmasına yol açmaktadır. Giorgio Agamben'in "istisna hali" olarak tanımladığı hukuki belirsizlik alanlarında, transit bölgelerde veya geri gönderme merkezlerinde tutulan göçmenler, temel sosyal, ekonomik ve hukuki güvencelerden mahrum bırakılmaktadır. Hukuki koruma mekanizmalarının işlevsizleştirilmesi, insan kaçakçılığı şebekelerinin güçlenmesine ve göçmenlerin aşırı sömürüye açık kırılgan bir nüfusa dönüşmesine neden olmaktadır. Sonuç olarak çalışma, göçün araçsallaştırılmasına ve güvenikleştirilmesine dayalı mevcut sınır rejimlerinin hem insani krizleri ve hak ihlallerini derinleştirdiğini hem de uluslararası insan hakları rejimini sürdürülemez bir erozyona uğrattığını ortaya koymaktadır. Güvenlik merkezli ve reaksiyoner jeopolitik hamleler yerine, göçün kök nedenlerine odaklanan, insan onurunu ve haklarını merkezine alan ve devletler arasında hakiki bir küresel sorumluluk paylaşımını tesis eden alternatif bir göç yönetişimi modelinin inşası acil bir zorunluluk olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Göç jeopolitiği, Göçün güvenikleştirilmesi, İnsan hakları, Sınır dışsallaştırması, Geri göndermeme ilkesi

Geçici Olan Statü, Kalıcı Olan Eşitsizlik: Göç Yönetişiminde “Geçicilik Tuzağı”

Sevil OMuş

Bağımsız Araştırmacı

E-posta: seviduru482@gmail.com

Özet

Uluslararası göç yönetiminde geçici koruma, sığınma prosedürleri ve geçici ikamet düzenlemeleri gibi hukuki-idari mekanizmalar; değişen göç hareketlerinin ve belirsizlik dönemlerinin yönetiminde giderek daha yaygın biçimde kullanılmaktadır. Ne var ki başlangıçta belli bir dönemle sınırlı tutulması öngörülen statüler ve karar süreçleri uzadıkça, göçmenler de bu süre boyunca hukuki, ekonomik ve toplumsal bir belirsizlik içinde yaşamak zorunda kalmaktadır. Bu noktada akla gelen asıl soru şudur: Hukuken geçici olarak tasarlanan bir statünün toplumsal sonuçları da gerçekten geçici midir? Çalışmanın çıkış noktasını tam da bu soru oluşturmaktadır. Çünkü geçicilik, sadece hukuki veya idari bir kategori olarak değil; zaman içinde sosyal eşitsizlik üretme potansiyeli taşıyan bir yönetim koşulu olarak da ele alınmayı hak etmektedir. Çalışma, uzayan geçici statüler ile zamansal belirsizliğin göçmenlerin yaşam fırsatlarını nasıl biçimlendirdiğini incelemekte ve geçiciliğin hangi mekanizmalar aracılığıyla süreklilik kazanan sosyal dezavantajlara dönüştüğünü “geçicilik tuzağı” kavramsallaştırması üzerinden tartışmaktadır. Kapsam, belirli bir ülkeyle ya da göçmen grubuyla sınırlandırılmamakta; farklı geçici veya belirsiz hukuki statüler altındaki göçmen deneyimleri, göç yönetişimi ve sosyal politika ekseninde ele alınmaktadır. Bu doğrultuda araştırma sorusu şu biçimde belirlenmiştir: “Göç yönetiminde uzayan geçici statüler ve zamansal belirsizlik, hangi mekanizmalar aracılığıyla süreklilik kazanan sosyal eşitsizlikler üretebilmektedir?” Yöntemsel olarak çalışma, nitel araştırma yaklaşımına dayanan kavramsal bir inceleme olarak tasarlanmış ve doküman analizi yöntemi benimsenmiştir. Göç yönetişimi, geçici hukuki statüler, göçün zamansallığı, bekleme, belirsizlik ve sosyal eşitsizlik konularındaki akademik literatür ile uluslararası hukuk ve politika belgeleri tematik olarak gözden geçirilmiştir. Analiz ise hukuki statü ve süregelen belirsizlik, sosyal haklara erişim, eğitim ve istihdam olanakları, ekonomik güvence, toplumsal katılım ve gelecek planlaması boyutları üzerine kurulmuştur. Bulgular, geçiciliğin uzamasının farklı yaşam alanlarında ortaya çıkan dezavantajları biriktirdiğini ve bu dezavantajların birbirini güçlendirmesine zemin hazırladığını göstermektedir. Hukuki statüye ilişkin süregelen belirsizlik; sosyal haklara erişim, istikrarlı istihdam, eğitim ve ekonomik güvence olanaklarıyla kesiştiğinde, başlangıçta geçici nitelikteki dezavantajlar zamanla kalıcılık kazanabilmektedir. Üstelik gelecekteki hukuki konumun öngörülememesi, bireylerin eğitim, çalışma, yerleşme ve aile yaşamına ilişkin uzun vadeli kararlarını da en baştan sınırlandırmaktadır. Çalışmada bu birikimli süreç “geçicilik tuzağı” olarak kavramsallaştırılmaktadır. Sonuç olarak, bir statünün hukuken geçici olması, toplumsal ve ekonomik sonuçlarının da geçici olduğu anlamına gelmemektedir. Geçici statü ile kalıcılaşılabilen eşitsizlik arasındaki bu gerilim, göç politikalarının uzun dönemli sosyal sonuçlarının değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle geçici göç rejimleri ele alınırken statünün hukuki niteliğinin yanı sıra; geçiciliğin süresi, belirsizliğin birikimli etkileri ve sosyal politika sonuçları da hesaba katılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Uluslararası göç, Göç yönetişimi, Geçici hukuki statü, Uluslararası hukuk, Geçicilik tuzağı, Zamansal belirsizlik

Türk ve Alman Ordularının Göçmen Politikaları Üzerinden Karşılaştırmalı Analizi

Celal ÇANKAYA
Gaziantep Üniversitesi

E-posta: celal_cankaya@hotmail.com

Özet

"İki Kriz, İki Doktrin: Almanya ve Türkiye Ordularının Göçmen Politikaları Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Güvenlik Analizi" başlıklı bu çalışmada, küresel göç dalgalarının yarattığı stratejik tehditleri ve ulusal savunma yapılarının bu krizlere verdiği kurumsal yanıtları incelemektedir. Çalışmada, Almanya ve Türkiye örnekleri üzerinden iki askeri doktrin karşılaştırılmaktadır. Bahse konu doktrinler, Almanya'nın temsil ettiği post-ulusal ordu modeli ile Türkiye'nin tarihsel müktesebatını oluşturan asker-millet paradigmalarıdır. Sosyolojik ve bölgesel kırılmaların yaşandığı günümüz de, kitlesel nüfus hareketleri artık sadece insani bir mesele olmaktan çıkmıştır. Göç, doğrudan egemenliği ve sınır güvenliğini tehdit eden hibrit bir güvenlik unsuruna dönüşmüştür. Bu yeni tehdit algısı karşısında orduların yapısal dönüşümlerini ve etkinliklerini sınır yönetimi üzerinden analiz etmek çalışmanın odağını oluşturmuştur. Avrupa'nın merkezindeki Almanya, Soğuk Savaş sonrası dönemde ordusunu tamamen profesyonel, ulus-ötesi değerlere bağlı ve teknoloji odaklı bir yapıya temellendirmiştir. Bu post-ulusal ordu modeli, aidiyet duygusundan ve toplumsal köklerden yoksun bir kurumsal yapı üretmiştir. Karar alma mekanizmaları bürokratikleşen bu yapıdan kaynaklı, sınır hatlarında aniden beliren asimetrik göç krizlerini yönetirken refleks kaybı yaşamaktadır. Böylece güvenlik, salt teknolojik bir sınır izleme faaliyetine indirgenmiştir. Bu durum, kriz anlarında sivil-asker koordinasyonunu olumsuz yönde etkilerken, toplumsal direnci de zayıflatmaktadır. Post-ulusal kolektif kimlik, tehditler karşısında hızlı bir ulusal seferberlik refleksi gösteremez. Sonuç hantallıktır. Kurumsal yabancılaşıma, sahada zafiyet doğurur. Buna karşın Türkiye, jeopolitik risk haritasının tam merkezinde yer alıyor. Türkiye, tarihsel derinliği olan "asker-millet" doktrini sayesinde toplumsal yapıyla ordusunu gibi bir arada tutmayı başarmıştır. Bu modelde ordu, toplumun mekanik bir uzantısı değildir. Bizzat organik kalbidir. Göç krizlerinin sınır hatlarında yarattığı yoğun baskının, ordu ile millet arasındaki bu organik bağ sayesinde yönetilebilir bir form kazanacağını altı çizilmelidir. Türk Silahlı Kuvvetleri, sınır güvenliğini yalnızca fiziki bir bariyer olarak görmemektedir. Güvenlik, toplumsal bekanın ve ulusal kimliğin korunması eylemidir. Asker-millet kavramı, kriz anlarında devasa bir toplumsal dayanıklılık ve adaptasyon yeteneği sağlar. Bu sayede, düzensiz göçün yarattığı güvenlik risklerine karşı anında ve tavizsiz bir saha hâkimiyeti kurulur. Teknolojik donanım, milli şuurla birleştiğinde gerçek gücünü göstermiş olur. Post-ulusal ordu modeli küresel kriz çağında iflas ettiği çarpıcı bir şekilde gözlemlenebiliyor. Ulusal bağlarından koparılan ordular, kimliksel bir çözüme yaşayarak güvenlik üretiminde yetersiz kalabilir. Asker-millet doktrini ise, toplumsal dinamizmi askeri disiplinle harmanlayarak çok daha dirençli, esnek ve proaktif bir savunma mekanizması oluşturur. Bir ülkenin bekasını belirleyen unsur, ruhsuz profesyonellik değil, kolektif varoluş iradesidir. Dolayısıyla, göçmen krizleri gibi hibrit ve akışkan tehditler karşısında asker-millet olmanın getirdiği refleksler, post-ulusal ordu yapılarının sunduğu bürokratik çözümlere karşı tartışmasız bir üstünlük taşıyor. Ulusal bekanın yegâne teminatı, toplumun kendi savunma gücüyle bütünleşmesidir.

Anahtar kelimeler: Alman Ordusu, Türk Ordusu, Göç Politikaları, Post-Ulusal Ordu, Asker-Millet

Göç, Eğitim ve Okula Uyum

23 Ekim 2026 · 3. Oturum · Salon B · 14:00-15:30

Yeni Bir Kùltür, Yeni Bir Okul, Yeni Bir Benlik: Göçmen Öğrencilerde Kùltürleşme ve Akademik Uyum İlişmesine Eğitim Psikolojisi Açısından Kuramsal Bir Bakış

İbrahim DAMAR, Kübra KARAMAN

İçişleri Bakanlığı

E-posta: ibrahimdamar523@gmail.com, kubrankaray@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın temel amacı, göçmen öğrencilerin kùltürleşme süreçleri ile akademik uyumları arasındaki ilişkiyi eğitim psikolojisi perspektifinden incelemek ve bu bağlamda okul aidiyeti, akademik öz-yeterlik ve akademik motivasyonun olası etkilerini ortaya çıkarmaktır. Göç süreci, öğrencilerin yalnızca yeni bir eğitim sistemi ve dile uyum sağlamasını değil, aynı zamanda yeni sosyal ve kùltürel ortamlarda kendilerini yeniden konumlandırmalarını da gerektirmektedir. Bu nedenle, göçmen öğrencilerin akademik uyumlarının yalnızca akademik başarı ölçütleri ile değerlendirilmesinin yetersiz olduğu düşünölmekle birlikte öğrencilerin okul aidiyeti, akademik yeterlik algıları, motivasyonları, öğretmen ve akran ilişkileri ile kùltürel kimliklerinin de göz önünde bulundurulması önemlidir. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde doküman incelemesine dayalı kuramsal bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın veri kaynakları, göçmen öğrencilerin kùltürel entegrasyon ve akademik uyum süreçleri ile ilgili ulusal ve uluslararası hakemli akademik makaleler ile lisansüstü tezlerden oluşmaktadır. Literatür taraması yapılırken göçmen öğrenciler, okul bağlılığı, kùltürel entegrasyon, okul uyumu, akademik öz-yeterlilik, akademik motivasyon ve akademik uyum gibi temel kavramlardan yararlanılmıştır. Elde edilen çalışmalar, araştırmanın amacı doğrultusunda incelenmiş; kùltürel entegrasyon, okul bağlılığı, akademik öz-yeterlilik, akademik motivasyon ve akademik uyum arasındaki ilişkiler karşılaştırmalı ve tematik bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular eğitim psikolojisi çerçevesinde sentezlenerek kavramsal bir ilişki modeli oluşturulmuştur. Literatür incelendiğinde, kùltürleşme ile akademik sonuçlar arasında anlamlı fakat düşük düzeyde ve çeşitli değişkenlere bağlı olarak farklılık gösteren ilişkilerin mevcut olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca, okul aidiyeti, öğretmen desteğı, sosyal bağlılık ve akademik öz-yeterlik gibi faktörlerin göçmen öğrencilerin eğitimsel uyum süreçlerinde önemli psikolojik ve sosyal kaynaklar sağladığı; buna karşın kùltürleşme stresi, ayrımcılık, dil zorlukları ve akademik güçlüklerin uyum sürecini zayıflatılabileceğı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, çalışmada kùltürleşme → okul aidiyeti → akademik öz-yeterlik ve akademik motivasyon → akademik uyum şeklinde kavramsal bir ilişki modeli önerilmektedir. Sonuç olarak, göçmen öğrencilerin akademik uyumlarının yalnızca yeni bir kùltüre ve eğitim sistemine adapte olmalarıyla açıklanamayacağı; kùltürel kimliğın korunması, okul ortamında kabul görme ve aidiyet geliştirme ile akademik yeterlik konusundaki olumlu inançların birlikte ele alınması gerektiğı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Akademik öz-yeterlik, Göç, Göçmen öğrenci, Kùltürleşme, Okul aidiyeti

Mülteci Çocukların Eğitime Katılımındaki Risk Faktörleri: Sosyal Hizmet Merkezi Meslek Elemanlarının Görüşleri

Gülşen FİRAK,¹ Mehmet SİNCAR ²

¹ Sarıçam Sosyal Hizmet Merkezi

² Gaziantep Üniversitesi

E-posta: glsn.ulu.23@gmail.com, mehmentsincar@yahoo.com

Özet

İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olan göç olgusu, dünyada siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik, psikolojik ve demografik etmenlerin etkisiyle giderek daha fazla gözlenmeye başlanmıştır. Türkiye coğrafi konumu ve son yıllarda yaşanan bölgesel krizler nedeniyle önemli sayıda göçmen nüfusuna ev sahipliği yapmaktadır. Göçten etkilenen hassas grupların başında ise mülteci çocuklar gelmektedir. Mülteci çocukların toplumsal uyumu ve gelecekte sağlıklı bireyler olarak yetişebilmeleri, büyük ölçüde nitelikli ve kesintisiz bir eğitime erişebilmelerine bağlıdır. Çocukların eğitim hakkına erişimi yalnızca okula kayıtlı olmayı değil, okula düzenli devam etmeyi, eğitim ortamına uyum sağlamayı, öğrenme süreçlerine etkin katılım göstermeyi de kapsamaktadır. Eğitim, yalnızca bireysel bir hak değil aynı zamanda mülteci çocukların psikososyal gelişimlerini destekleyen, çocukları hayata hazırlayan, çocuk işçiliği ve erken yaşta evlilik gibi riskleri azaltan önemli bir müdahale aracıdır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Sosyal Hizmet Merkezlerinde (SHM) görev yapan meslek elemanları, mülteci çocuk ve ailelerin tespit edilmesi, yönlendirilmesi ve desteklenmesinde görev almaktadır. SHM'lerde görev yapan sosyal çalışmacı, psikolog, psikolojik danışman, sosyolog ve çocuk gelişimci gibi meslek elemanları, sahada çocuk koruma alanında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu kapsamında mesleki çalışma gerçekleştirmektedir. Sosyal Hizmet Merkezleri, çocuk ve ailelerin ihtiyaçlarının değerlendirilmesi, sosyal inceleme yapılması, uygun hizmetlere yönlendirme ve kurumlar arası iş birliğinin sağlanması açısından önemli bir uygulama alanıdır. Bu nedenle Sosyal Hizmet Merkezlerinde görev yapan meslek elemanlarının sahadaki deneyimleri, mülteci çocukların eğitimden uzaklaşmasına yol açan risklerin belirlenmesi açısından önemli bir bilgi kaynağıdır. Araştırmanın çalışma grubunu Adana İlinde Sosyal Hizmet Merkezlerinde görev yapan ve mülteci çocuklar ile bu çocukların aileleriyle doğrudan çalışmış meslek elemanları oluşturacaktır. Katılımcının Sosyal Hizmet Merkezi bünyesinde görev yapması ve mülteci çocukların eğitim, çocuk koruma, aile destek, sosyal inceleme, yönlendirme veya vaka takibi süreçlerinden en az biriyle mesleki deneyiminin bulunmasıdır. Çalışma grubunun sosyal çalışmacı, psikolog, sosyolog, psikolojik danışman, aile ve tüketici bilimleri ve çocuk gelişimci gibi farklı meslek gruplarından oluşturulması planlanmaktadır. Farklı meslek gruplarının dâhil edilmesi, risk faktörlerinin farklı bakış açılarıyla değerlendirilmesine imkân sağlayacaktır. SHM'de çalışan 15-20 meslek elemanı ile yapılacak olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanacaktır. Bu araştırmanın özgün yönü, sosyal hizmet müdahalesi bağlamında çalışan meslek elemanlarının deneyimlerinden yararlanarak çocuk ve ailelerdeki risklerin mikro, mezo ve makro düzeylerde incelemesidir. Böylece çocuklar “neden okula gitmiyorlar?” sorusuna değil “hangi koşullarda eğitimden kopma riski artıyor, bu riskler sahada nasıl fark ediliyor ve mevcut sosyal hizmet müdahaleleri bu risklere ne ölçüde karşılık verebiliyor?” sorularına yanıt aranacaktır. Araştırmadan elde edilecek bulguların, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde mülteci çocuklara yönelik yürütülen sosyal hizmet müdahalelerinin niteliğini arttırmaya ve kurumsal kapasiteyi geliştirmeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, mülteci çocukların eğitim hakkına erişimini destekleyen koruyucu-önleyici sosyal hizmet uygulamalarının geliştirilmesine yönelik uygulamaya dönük bir bilgi zemini oluşturması amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Göç, Eğitim, Sosyal hizmet

Göç ve Eğitim Geçmişi Bağlamında İngilizce Öğrenme Deneyimleri: Gaziantep’te Suriyeli ve Türk Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Tuğba ALTUNÖZ
Gaziantep Üniversitesi

E-posta: tugbaguldes@hotmail.com

Özet

Göç, öğrencilerin yalnızca içinde bulundukları eğitim sistemini değil, dil öğrenme süreçlerini ve farklı dillerle kurdukları ilişkileri de etkileyebilmektedir. Özellikle çok dilli eğitim ortamlarında öğrencilerin göç geçmişleri, önceki eğitim deneyimleri, ailelerin yabancı dile yaklaşımları ve içinde bulundukları dilsel çevre, yabancı dil öğrenme deneyimlerinin şekillenmesinde önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, Gaziantep’te lise düzeyinde öğrenim gören Suriyeli ve Türk öğrencilerin İngilizce öğrenme deneyimlerini göç ve eğitim geçmişi bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada özellikle Suriye’de doğup daha sonra Türkiye’ye göç eden Suriyeli öğrenciler, Gaziantep’te doğup büyüyen Suriyeli öğrenciler ve Türk öğrencilerin İngilizce öğrenme süreçlerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Araştırma, nicel ve nitel verilerin birlikte kullanılacağı karma yöntem yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Çalışmanın ön aşamasında 10 Suriyeli öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde öğrencilerin önceki eğitim deneyimleri, dil öğrenme geçmişleri, İngilizceye yönelik algıları, ailelerin yabancı dil öğrenimine yaklaşımları ve Arapça, Türkçe ve İngilizce arasındaki ilişkiye yönelik değerlendirmeleri ele alınmıştır. Ön görüşmeler, araştırmanın kapsamının belirlenmesi ve sonraki veri toplama sürecinin şekillendirilmesi amacıyla kullanılmıştır. Araştırmanın devam eden aşamasında örneklemin genişletilmesi; nicel verilerin toplanması ve farklı öğrenci gruplarıyla gerçekleştirilecek görüşmelerden elde edilen nitel verilerle birlikte değerlendirilmesi planlanmaktadır. Ön görüşmelerden elde edilen bulgular, öğrencilerin İngilizce öğrenme deneyimlerinin tek bir değişken üzerinden açıklanamayacağına işaret etmektedir. Öğrencilerin ifadelerinde önceki eğitim deneyimleri, Türkiye’ye geliş süreçleri, Türkçeyle kurdukları ilişki, ailelerin yabancı dil öğrenimine verdikleri önem ve bireysel öğrenme deneyimleri öne çıkmaktadır. Görüşülen öğrenciler, Arapça bilmelerinin İngilizce öğrenmelerine doğrudan bir avantaj sağladığını düşünmediklerini; özellikle yazma açısından Arapça ve İngilizceyi birbirinden farklı değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, öğrencilerin göç ve eğitim geçmişlerinin İngilizceyle kurdukları ilişkiyi farklı biçimlerde şekillendirebildiğine yönelik ifadeler dikkat çekmektedir. Bu ön bulgular, göçmen öğrencilerin İngilizce öğrenme deneyimlerinin yalnızca ana dil ile hedef dil arasındaki dilsel ilişkiler üzerinden değil, göç geçmişi, önceki eğitim deneyimleri, çok dillilik, aile ve eğitim ortamı gibi birbiriyle ilişkili değişkenler çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Araştırmanın genişletilmiş aşamasında elde edilecek nicel ve nitel verilerin Suriyeli ve Türk öğrencilerin İngilizce öğrenme deneyimleri arasındaki benzerlik ve farklılıkların daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Göç, Suriyeli öğrenciler, İngilizce öğrenimi, Çok dillilik, Eğitim geçmişi

Göçmen ve Mülteci Öğrencilerin Eğitiminde Travma Bilgili Yaklaşım: Uluslararası Literatürden Türkiye Bağlamına Kavramsal Çıkarımlar

Cansu AYDIN, Mehmet ÇİÇEK

Gaziantep Üniversitesi

E-posta: cansukurkluydin@gmail.com, mcicek@gantep.edu.tr

Özet

Göç ve özellikle zorunlu göç deneyimleri, öğrencilerin eğitim süreçlerini dilsel ve akademik gereksinimlerin yanında kayıp, belirsizlik, ayrımcılık ve aidiyet sorunları üzerinden de şekillendirebilmektedir. Göç öncesinde, göç sürecinde ve yerleşim sonrasında karşılaşılabilen güçlüklerin öğrenmeyle ilişkisi, öğrencilerin deneyimleri ve eğitim bağlamları dikkate alınarak incelenmelidir. Bu çalışma, göçmen ve mülteci öğrencilerin eğitiminde travma bilgili yaklaşımın uluslararası literatürde nasıl kavramsallaştırıldığını, hangi pedagojik uygulama ve destek mekanizmalarının ele alındığını incelemeyi ve Türkiye bağlamına yönelik kavramsal çıkarımlar geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, bütüncüsel derleme yaklaşımı temelinde yürütülmektedir. Uygunluk kapsamı Nüfus-Kavram-Bağlam (Population-Concept-Context, PCC) çerçevesiyle yapılandırılmakta; arama ve çalışma seçim sürecinin raporlanmasında PRISMA 2020 ilkelerinden yararlanılmaktadır. Kayıtlar hedef nüfus, eğitim bağlamı ve travma bilgili yaklaşımın çalışmadaki konumu bakımından değerlendirilmektedir. Erişilebilen tam metinlerden eğitim bağlamı, katılımcılar, araştırma deseni, travma bilgili ilkeler, uygulamalar ve bulgular çıkarılmakta; tam metin kodlaması ve araştırmacı doğrulaması devam etmektedir. Yapay zekâ destekli veri çıkarımı ön kayıtların düzenlenmesinde kullanılmakta; ilgili alanların kaynak metin ve sayfa dayanaklarıyla araştırmacı tarafından karşılaştırılması, doğrulama sürecinin bir parçası olarak yürütülmektedir. Birincil nitel çalışmaların deneyim bulguları, müdahale değerlendirmelerinin ölçülen sonuçları, derlemelerin ikincil bulguları ve kavramsal metinlerin önerileri ayrı değerlendirilmektedir. Aynı araştırma verisini kullanan yayınlara ve derlemelerle birincil çalışmalar arasındaki örtüşmeler ayrıca izlenmektedir.

Mevcut ön karşılaştırmada ilişkisel güven ve öngörülebilir öğrenme ortamları, kültürel ve dilsel duyarlılık, öğretmen kapasitesi ve kurum desteği ile göç sonrası yaşam koşulları, incelemenin sürdürülmesini gerektiren örüntü adayları olarak görünmektedir. Öğrenci sesi, seçim ve katılım bu alanlarla ilişkili kesişen bir boyut olarak izlenmektedir; bağımsız bir tema oluşturup oluşturmadığı tam metin kodlaması tamamlandığında yeniden değerlendirilecektir. Bu örüntüler nihai bulgu olarak sunulmamaktadır. Öğrenci ve öğretmenlerin bildirdiği deneyimler, psikososyal ölçümlerdeki değişimler ve dilsel ya da akademik sonuçlar birbirinden ayrılmakta; farklı kanıt türlerinden ortak bir etkililik sonucu çıkarılmamaktadır.

Çalışmanın katkısı, travma bilgili eğitimin pedagojik, ilişkisel ve kurumsal boyutlarını Türkiye bağlamında tartışmaya açacak bir kavramsal çerçeve geliştirmektir. Çocuk, genç ve yetişkin eğitimine ilişkin kaynakların bağlamsal farklılıkları korunmaktadır. Türkiye’den erişilen çalışmalar da kapsam uygunluğu ve yöntem sınırları dikkate alınarak değerlendirilmektedir. Uluslararası bulguların Türkiye’ye aktarılabilirliği yerel eğitimsel, kültürel ve kurumsal koşullara bağlıdır. Bu nedenle geliştirilecek çıkarımlar, uygulamaların Türkiye’de etkili olduğuna ilişkin bir iddia yerine, bağlama duyarlı uyarılma ve gelecekteki araştırmalar için bir tartışma zemini sunacaktır.

Anahtar kelimeler: Travma bilgili eğitim, Mülteci eğitimi, Göçmen öğrenciler, Kültürel duyarlılık, Öğrenci katılımı

Göç, Tarih, Edebiyat ve Kültürel Bellek

23 Ekim 2026 · 3. Oturum · Salon C · 14:00-15:30

Sovyet Nüfus Mühendisliğinin İskân Coğrafyası Olarak Orta Asya: Stalin Dönemi Zorunlu Göç Politikaları

Dilara AKRAMOVA
Gaziantep Üniversitesi

E-posta: akramova@gmail.com

Özet

Sovyetler Birliği'nde nüfus hareketleri, özellikle Stalin döneminde, yalnızca savaş, ekonomik dönüşüm veya kendiliğinden gelişen toplumsal süreçlerin sonucu olarak ortaya çıkmamış; devletin nüfusu mekânsal olarak yeniden dağıtma, belirli toplulukları denetim altına alma ve iş gücünü ihtiyaç duyulan bölgelere yönlendirme politikalarının da önemli araçlarından biri olmuştur. Bu çalışma, Stalin döneminde Orta Asya'nın zorunlu göç ve iskân politikaları içerisindeki konumunu incelemeyi ve bölgenin kitlesel sürgünlerin başlıca yerleştirme alanlarından birine dönüşmesinin siyasal, güvenlik, ekonomik ve demografik boyutlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel sorusu, Sovyet yönetiminin Orta Asya'yı hangi gerekçelerle zorunlu göçlerin önemli bir iskân coğrafyası hâline getirdiği ve bu politikanın bölgenin demografik ve toplumsal yapısını nasıl dönüştürdüğüdür. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde doküman incelemesine dayalı bir literatür çalışması olarak tasarlanmıştır. Bu kapsamda Türkçe literatürün yanı sıra Rusça ve İngilizce araştırmalar; zorunlu göç, deportasyon, özel yerleşimci sistemi, iskân ve nüfus politikaları temaları etrafında karşılaştırmalı biçimde incelenmektedir. Koreliler, Volga Almanları, Karaçaylar, Balkarlar, Çeçenler ve İnguşlar, Kırım Tatarları ve Ahıska Türkleri gibi farklı toplulukların Orta Asya ve Kazakistan'a yönlendirilen zorunlu göçleri, birbirinden bağımsız sürgün hadiseleri olarak değil, daha geniş bir Sovyet nüfus ve mekân yönetimi siyasetinin parçaları olarak değerlendirilmektedir. Literatürden elde edilen bulgular, 1930'ların sonlarından 1950'lerin başlarına uzanan süreçte Kazakistan ve Orta Asya'nın özel yerleşimci nüfusun yoğunlaştığı temel bölgelerden biri hâline geldiğini göstermektedir. Sürgünlerin merkezden ve sınır bölgelerinden uzaklaştırma amacının yanında güvenlik, idari gözetim, iş gücünün yeniden dağıtılması ve belirlenen alanların iskânı gibi işlevler taşıdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca özel yerleşim rejimi kapsamında uygulanan hareket kısıtlamaları, kayıt yükümlülükleri ve çalışma düzenlemeleri, zorunlu göçün yalnızca yerinden edilme anıyla sınırlı kalmadığını, varış sonrasında da devam eden bir denetim mekanizmasına dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Sonuç olarak çalışma, Orta Asya'nın Stalin dönemi zorunlu göçlerinde pasif bir varış noktası olarak değil, Sovyet devletinin nüfusun mekânsal dağılımını ve toplumsal yapıyı yeniden düzenleme politikalarının uygulandığı stratejik bir iskân coğrafyası olarak değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Böylece çalışma, Stalinist zorunlu göç politikalarının Orta Asya tarihindeki kalıcı demografik ve toplumsal etkilerinin bütüncül biçimde anlaşılmasına katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: Sovyetler Birliği, Stalin, Orta Asya, Zorunlu göç, Nüfus mühendisliği, İskân

Oryantalist Literatürde Habeşistan’a Hicretin Reddi: Gabriel Said Reynolds Örneği

Ahmet KURAY

Kilis 7 Aralık Üniversitesi

E-posta: dr.ahmetkuray@gmail.com

Özet

İslam tarihinin en önemli hadiselerinden biri olan hicret, genel olarak iki aşamada ele alınmaktadır. Bunlardan ilki Müslümanların Mekke’de maruz kaldıkları baskılar nedeniyle Habeşistan’a gerçekleştirdikleri geçici hicret, ikincisi ise İslam toplumunun siyasi ve toplumsal teşekkülü bakımından belirleyici bir dönüm noktası olan Medine hicretidir. Klasik İslam tarihi kaynaklarında her iki hicrete ilişkin ayrıntılı rivayetler yer almaktadır. Fakat Habeşistan hicreti; muhacir sahâbîlerin durumu, Necâşi ile kurulan ilişkiler, Meryem sûresinden bazı âyetlerin onun huzurunda okunması ve Garânîk hadisesiyle ilişkilendirilen rivayetler bakımından ayrıca önemlidir. İslam tarihi araştırmalarında genel olarak tarihsel bir hadise olarak kabul edilen Habeşistan hicreti, bazı oryantalistler tarafından tartışmaya açılmıştır. Bu araştırmacılardan biri, çalışmalarını Kur’an, Kitâb-ı Mukaddes, Müslüman-Hristiyan ilişkileri ve İslam’ın ortaya çıktığı dinî çevre üzerinde yoğunlaştıran çağdaş araştırmacı Gabriel Said Reynolds’tur. Reynolds, Kur’an’ın tarihsel bağlamının anlaşılmasında özellikle Hristiyan geleneklerinin dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır. Bu yaklaşımını erken İslam tarihine ilişkin bazı geleneksel anlatıların değerlendirilmesine de yansıtan Reynolds, 2026 yılında yayımlanan “Weeping Christians and the First Hijra to Ethiopia” başlıklı makalesinde Habeşistan’a ilk hicret anlatısının tarihselliğini sorgulamıştır. Reynolds’un itirazları birkaç temel noktada toplanmaktadır. İlk olarak Mekke’den Habeşistan’a yapılacak bir yolculuğun dönemin şartları açısından taşıdığı güçlük ve tehlikelerin, geleneksel anlatının tarihsel gerçekliği konusunda şüphe uyandırdığını ileri sürmektedir. İkinci olarak Habeş kaynaklarında Müslümanların bu hicretini doğrulayacak bağımsız bir kaydın bulunmadığına dikkat çekmektedir. Üçüncü olarak Kur’an’da Habeşistan’a gerçekleştirilen böyle bir hicrete açık biçimde temas edilmemesini önemli bir sessizlik olarak değerlendirmektedir. Dördüncü olarak ise İslam kaynaklarında yer alan rivayetlerin muğlak ve şematik bir yapıya sahip olduğunu savunmaktadır. Reynolds bununla da yetinmeyerek anlatının nasıl ortaya çıktığına ilişkin alternatif bir açıklama geliştirmektedir. Ona göre Necâşi ve maiyetinin Kur’an tilaveti karşısında gözyaşı dökmesi anlatısı, özellikle Mâide sûresinin 82-83. âyetlerinde Kur’an’ı dinlediklerinde gözlerinden yaşlar akan Hristiyanların tasvirinin tarihsel bir hikâyeye dönüştürülmüş biçimidir. Bu nedenle Reynolds, Habeşistan hicreti anlatısını tarihsel hafızanın aktarımından ziyade, ideal Hristiyan tepkisini somutlaştırmak amacıyla oluşturulmuş tefsiri ve apologetik bir inşa olarak değerlendirmektedir. Nitekim bu çalışma, Reynolds’un Habeşistan hicretinin tarihselliğine yönelik söz konusu iddialarını erken dönem İslam tarihi kaynakları ve ilgili rivayetler çerçevesinde ele almayı, ileri sürdüğü gerekçelerin tarihsel ve metodolojik açıdan ne ölçüde geçerli olduğunu tartışmayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Habeşistan’a Hicret, Gabriel Said Reynolds, Müslüman-hristiyan ilişkileri

Gaziantep'te Yaşayan Barakların İskân Şiirlerinde ve Türkülerinde Göç

Behiye KÖKSEL

E-posta: behiyekoksel60@gmail.com

Özet

Barak Türkmenlerinin Orta Asya'dan Anadolu'ya göçü ve bunun devamında maruz kaldıkları iskânları şiir, türkü ve hikayelerinde önemli bir temadır. Göç, Barak Türkmenlerinin sözlü edebiyatında bir hareket noktasıdır. Bu bildiri, Gaziantep'te yaşayan Barak Türkmenlerinin iskân şiirlerinde ve türkülerinde başlıca konu olarak yer alan zorunlu göçü sözlü ve yazılı kaynaklarda tespit edilen âşık tarzı şiir, destan ve türküler çerçevesinde incelemektedir. Çalışmamızda göçün ve bunun sonunda yaşanan iskânın sözlü edebiyat eserleri yoluyla kolektif belleğin inşasındaki rolü ele alınmakta, yaşanan tarihi sürecin halkın gözüyle algılanışına, zorunlu iskâna tabi tutulmanın, Osmanlı döneminde zorunlu iskânla ilgili alınan kararların Baraklar özelinde Türkmen aşiretindeki yansımalarına, bunu yaşayan aşiretin üzüntü ve zorluklarına ve buna bağlı olarak ortaya koydukları şiirlerin protesto işlevine yer verilmektedir. İncelediğimiz sözlü ve yazılı metinlerde göçün sebepleri, göç yolları, göç sırasında yaşananlar, göç eden aşiretin özellikleri, göçün sonucu olarak zorunlu iskân süreci, Araplarla komşu olunan yerlerde Arap aşiretleri ile yaşanan kavga ve mücadeleler ve birbirleriyle kavgaları kimi zaman epik eser yaklaşımı içinde anlatılmaktadır. Göç edilen mekanlar olarak Horasan çıkış noktası olmak üzere Yozgat, Sivas, Kayseri, Colap, Rakka sıklıkla geçmektedir. İskân şairleri yola çıkışta başlarında Firuz Bey adlı bir önderin olduğunu, Horasan'dan seksen bin hane olarak yola çıktıklarını, yanlarında koyun, keçi, v.s. mallarının olduğunu anlatmaktadırlar. Osmanlı dönemi kaynakları, aşiretlerin huzursuzluk çıkardıkları, konar göçerlik sırasında yerleşik halkın malına ve arazisine zarar verdikleri, eşkıyalık yaptıkları, kısacası göçer ya da yarı göçer yaşayan Türkmen aşiretlerinin önemli bir sorun olduğu bilgileri mevcuttur. Ancak bu uyumsuzluğa göçer hayata yüzyıllardır alışkın iken zorunlu iskâna tabi tutulmaları, yerleşik hayata uyum sağlayamamaları, iskân edildikleri kimi bölgelerin iklim şartlarının elverişli olmaması, yüzlerce yıllık alışkanlıklarını bırakıp yerleşik düzene geçememeleri gibi sebeplerle, bir deyişle adeta katlanamamaları sebep olmuştur. Barak Türkmen aşiretlerinin göçe zorlanma sebepleri arasında Osmanlı'nın uç politikası uygulaması da var gibi görünse de -bilhassa Rakka ve civarı için- bir bakıma sürgün edilmelerinin asıl sebebinin merkezî yönetim için kontrolü güç bir topluluk olmaları olduğu da anlaşılmaktadır. Bizim hareket noktamız sözel bellek olup, halkın, yaşantısına yansıyan göçü, türkülerini, sazları, sözleri, destanlarıyla nasıl anlattığıdır. Çalışmamızda konumuzun çerçevesi içinde yer alan sözlü edebiyat verileri göç konusuna bağlı olarak tematik ve işlevsel açıdan incelenmektedir.

Anahtar kelimeler: Göç, Sözlü Edebiyat, Barak

7 Ekim Sonrası Gazze Şiirinde Tehcir ve Gündelik Hayat: You Must Live Seçisindeki Beş Şiirin Tematik Tahlili

Abdulkadir KARACADAĞ

Kilis 7 Aralık Üniversitesi

E-posta: dr.abdulkadirkaracadag@gmail.com

Özet

Filistinlilerin yerinden edilmesi, İngiliz mandası döneminde şekillenen siyasî gelişmeler, 1948’de Nekbe hadisesi ve akabindeki İsrail işgaliyle birlikte süreklilik kazanan tarihsel bir meseledir. 7 Ekim 2023 sonrasında Gazze’ye yönelik saldırılar, bu meselenin yeni bir safhasını oluşturmuş; kitlesel can kayıplarına, yaralanmalara, konutların yıkımına ve halkın tekrar tekrar yer değiştirmek zorunda kalmasına yol açmıştır. Birleşmiş Milletler verilerine göre Nisan 2026 itibarıyla Gazze’de 72 binden fazla Filistinli hayatını kaybetmiş, 172 binden fazla kişi yaralanmıştır. Haziran 2026 itibarıyla ise yaklaşık 2,1 milyonluk nüfusun büyük bir bölümü yerinden edilmiş durumdadır. Bu süreç, Filistin toplumunun siyasî ve sosyal hayatının yanı sıra edebî üretimine de yansımış; savaşa ve tehciire ilişkin tanıklıklar şiir, öykü, roman ve sinema gibi alanlarda işlenmiştir. Bu çalışma, Gazze kökenli şairlerin savaş sırasında kaleme aldıkları şiirlerde tehcirin gündelik hayata etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel kaynağı, Tayseer Abu Odeh ve Sherah Bloor tarafından hazırlanan, Arapça özgün şiirlerle İngilizce çevirilerini bir araya getiren *You Must Live: New Poetry from Palestine* (2025) seçkisidir. Çalışma kapsamında, kitapta “Gazze, 2024” kaydıyla yer alan şu beş şiir seçilmiştir: Hamîd ‘Âşûr’un *Kelbûn nâziḥ... insânûn müşerred* (Yerinden Edilmiş Köpek... Evsiz İnsan / Displaced Dog ... Homeless Human), ‘Alâ’ el-Ḳaṭrâvî’nin *Ḥayme fî’s-semâ’* (Gökyüzünde Bir Çadır / A Tent from the Sky), Meryem Ḳavvâş’ın *Hel neltekî? (Buluşacak mıyız? / Will We Meet?)*, Yâsir el-Vaḳḳâd’ın *Ḳışṣatû ḥizâ’i’l-’atîk* (Eski Ayakkabımın Hikâyesi / The Story of My Old Shoes) ve Hâlid Cum’a’nın *Rağîf vâhid* (Tek Bir Ekmek / Just a Loaf). Şiirlerin seçiminde şairlerin Gazze ile bağları, metinlerin savaş döneminde yazılmış olması ve tehcirin farklı sonuçlarını işlemesi esas alınmıştır. Araştırmada Arapça özgün metinler betimleyici ve metin merkezli analiz yöntemiyle incelenmiş; çalışma söz konusu beş şiirle sınırlandırılmıştır. ‘Âşûr’un şiirinde yerinden edilmiş insan ile köpek arasındaki karşılaştırma, barınaktan yoksun kalmanın doğurduğu kırılğanlığı ortaya koymaktadır. el-Ḳaṭrâvî’de çadır, geçici barınma koşullarıyla çocuklarını kaybeden annenin yasını bir araya getirmektedir. Ḳavvâş’ın buluşma sorusu, kaybedilen mahalle ve aile ilişkileri karşısında geleceğe dair belirsizliği dile getirirken el-Vaḳḳâd’ın eski ayakkabısı, evden ayrılışın ve mülteci kampındaki hayatın izlerini taşımaktadır. Cum’a’da ise tek bir ekmeğe ulaşma çabası, beslenme ihtiyacının savaş şartlarında nasıl bir hayatta kalma meselesine dönüştüğünü göstermektedir. İnceleme sonucunda tehcirin şiirlerde yalnızca yaşanan yerin terk edilmesiyle sınırlı kalmadığı; insanın ev, aile, mahalle ve temel ihtiyaçlarla kurduğu ilişkileri de değiştirdiği tespit edilmiştir. Böylece bu şiirler, Gazze’de yaşanan zorunlu göçün gündelik hayattaki karşılığını farklı imgeler ve kişisel tanıklıklar aracılığıyla görünür kılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Arap dili ve belagati, Filistin edebiyatı, Gazze şiiri, 7 Ekim 2023, Tehcir, Gündelik hayat

Kitlese Suriyeli G    ve Yeni Suriye Edebiyatında G    Romanı

Eyyüp TANRIVERD  
Gaziantep Üniversitesi

E-posta: eyyuptanriverdi@gmail.com

  zet

Bu çalışmada kitlese g   lerin kısa ve uzun vadede edebiyat alanını tetikleyip hareketlendirdiği savı temel alınmıştır. Buna göre çalışmanın temelinde kitlese g    dalgalarının oluşturduğu yeni koşullar ile edebiyat alanında yeni kanalların oluşumu veya canlanması arasında bağlantının varlığı benimsenmiştir. Çalışma, savını Suriye kaynaklı son kitlese göçünü i  ve dış istasyonlarında meydana gelen edebi hareketlilik üzerinden ortaya koymaktadır. Buna göre kitlese Suriyeli göçünün edebiyat alanında hareketlilik oluşturduğu hipotezi roman yazıcılığı alanı üzerinden kitlese Suriyeli g    sürecinde varış istasyonlarında gelişen roman yazını tasarımıyla tez haline getirilmiştir. Kitlese Suriyeli g    sonrasında g    koşullarının şekillendirdiği ortamlardaki hayat koşullarını çeşitli yönlerden anlatı tasarımlarına dönüştüren hacimli bir roman literatürü oluşmuş bulunmaktadır. Bu literatür son kitlese Suriyeli göç dalgaları sonrasında g    ve ilgili konulara yönelmiş olan bir roman yazını içermektedir. Bu tespit aynı zamanda Suriyeli roman yazarları açısından g    öncesi koşullarda yoğunlaşmış sıkışık toplumsal istek ve eğilimlerin ortaya konulması imkanlarının da güç koşulları ile sağlanmış olduğunu öngörüsünü ortaya koymaktadır. Çalışmada g    sonrası g    konulu romanlar istatistiksel materyal sayılmış ve yayımlanmış olan romanların oluşturduğu roman yazınının kitlese g    ile ilgisi sebep sonuç ilişkisi açısından değerlendirilmiştir. Göç dalgaları ile g    romanı yazıcılığı arasındaki sebep sonuç bağlantısı Arap tarihinin çeşitli d  neminlerinde ortaya çıkmış benzer süreçler ve temel olarak Kuzey ve Güney Amerika kıtalarında gelişen Arap g    edebiyatı ile bağlantılı olarak ele alınmıştır. Tarihsel süreçlerdeki g   ler ile edebiyat alanındaki sebep sonuç bağlantılı gelişmeler edebiyat tarihi yaklaşımıyla bildirinin savını destekleyici veriler olarak kullanılmıştır. Son kitlese Suriyeli g    sürecinde canlanan roman yazınının oluşturduğu sayısal hacmin büyüklüğü nedeniyle hedeflenen roman yazını alanı seçki yaklaşımı ile tematik bir tasnife tabi tutularak   rneklemelele somutlaştırılmıştır. Bundan dolayı süreçte yayımlanan g    konulu romanlar, teknik inceleme ve tahlilden ziyade tematik bir tasnif kurgusu oluşturmak açısından değerlendirmeye alınmıştır. Bu süreçte yayımlanan g    konulu romanlarda başta Türkiye, Ürdün, Mısır ve Avrupa   lkeleri olmak üzere Suriye dışında mekansal tasarımların oluşturduğu çeşitlilik karşısında olayları Türkiye sınırları kapsamında tasarlanmış romanlar hedeflenen tematik tasnifin odağı olarak kabul edilmiştir. Bu romanlarda vatan özlemi, gurbet yaşamı ve iltica alanında yaşanan sorunlar, göç edilen ortamlarda toplumsal uyum, kamp yaşamı, kişilik, dil, eğitim, kültür, kadın, aile ve çocuklarla ilgili odaklanmanın   ne çıktığı görülmektedir. Bu bakımdan g    olgusu ile ilgili temel konuları kuşatan bu tematiğin süreçte etkinlik gösteren genel roman yazınını temsil etme kabiliyetine sahip olduğu değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kitlese Suriyeli g   , Suriye diaspora edebiyatı, Yeni Suriye romanı, Suriye g    romanı